

ሥርዓተ ቤተ-ክርስቲያን

አዘጋጅ

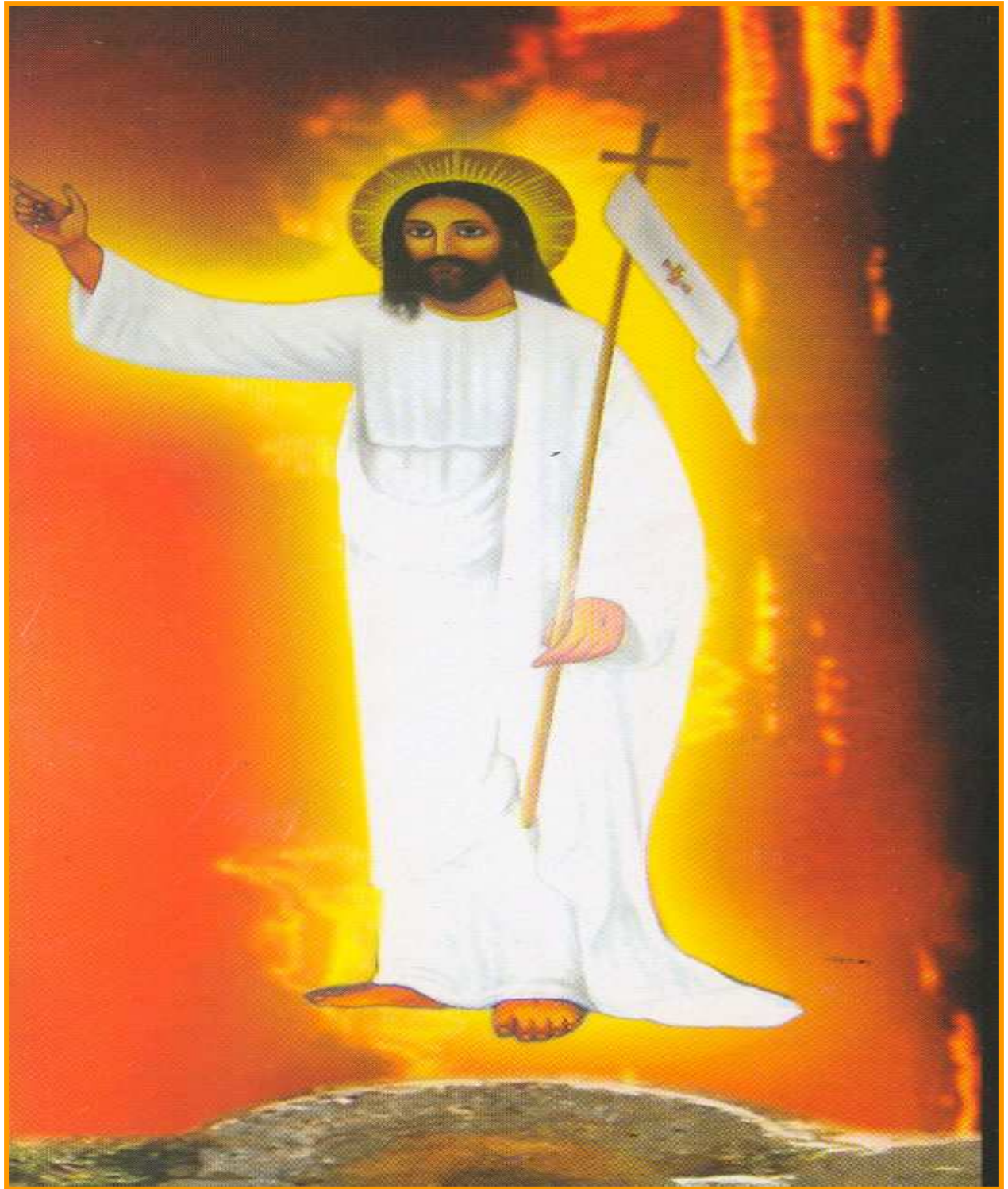
ሊቀ ካህናት ክንፈ ገብርኤል አልታዩ
በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን
የሊቃውንት ጉባኤ አባል

አሳታሚ

በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን
በሰንበት ት/ቤቶች ማደራጃ መምሪያ
ማኅበረ ቅዱሳን

አዲስ አበባ

1993 ዓ.ም

«አሁን ግን ክርስቶስ ሳንቀላፉት በከፊት ሆኖ ከሙታን ተነስቷል። ሁሉ በአዳም እንደሚሞቱ እንዲሁ በክርስቶስ ደግሞ ህያዋን ይሆናሉና።» 1ኛ ቆሮ. 15.20-21

«እነሆ ከዛሬ ጀምሮ ትውልድ ሁሉ ብፅዕት ይለኛል፤ ብርቱ የሆነ በእርሱ ለእኔ ታላቅ ሥራን አድርጓልና።» ሉቃ. 1.49

የአርእስት ማውጫ

4. ሥርዓተ ቤተክርስቲያን	88
• የቤተክርስቲያን አተካከልና አሠራር	92
• ሥርዓተ ጥምቀት	95
• ሥርዓተ ሚሮን	100
• ሥርዓተ ቁርባን	102
• ሥርዓተ ንስሐ	111
• ሥርዓተ ክህነት	112
• ሥርዓተ ተክሊል	128

ሥርዓተ ቤተክርስቲያን

ከሲቀ ካህናት ከንፈ ገብርኤል አስታዩ
የሲቃውንት ጉባኤ አባል

መ ቅ ድ ም

ሥርዓት ማለት «ሠርዐ» ሠራ ከሚለው የግእዝ ግስ የወጣ የምዕላድነት ዘር ያለው ስም ነው። ትርጉሙ ሕግ ደንብ አሠራር መርሐ ግብር ማለት ነው።

ቤተክርስቲያን ማለትም ሁለት ትርጉም ያለው በስምና በባለቤትነት የተቀመጠ ስም ነው። አንደኛው ትርጉም የክርስቲያን ቤት፣ የክርስቲያን መሰብሰቢያ፣ የክርስቲያን መገናኛ ማለት ነው። ይህም ማለት ክርስቲያኖች በአንድነት በመሰብሰብ የሚጸልዩበት ሥጋወደሙን የሚቀበሉበት የሚሰግዱበት ከእግዚአብሔር ጋር የሚገናኙበት ቦታና የጸሎት ቤት ማለት ነው። /ኢሳ.56÷7 ፣ኤር.7÷10-11 ፣ ማቴ.21÷13፣ ማር.11÷17 ሉቃ.19÷46/

ሁለተኛው ትርጉም የክርስቲያን ወገን ክርስቲያን የሆነ ሁሉ የሚጠራበት ስም ነው። «ቤተ እሥራኤል፣ ቤተ ያዕቆብ፣ ቤተ አሮን» ሲል የእሥራኤል ወገን፣ የያዕቆብ ወገን፣ የአሮን ወገን ማለት እንደሆነ ቤተክርስቲያን ማለትም የክርስቲያን ወገን ማለት ነው። /መዝ.117÷3፣ 113÷1፣ ማቴ.16÷18፣ 18÷17፣ ዮሐዋ.18፣ 22፣ 20÷28/

በአጠቃላይ አነጋገር የቤተ ክርስቲያን ሥርዓት ወይም ሥርዓተ ቤተክርስቲያን ሲባል ግን የቤተክርስቲያን ሕግ የቤተክርስቲያን ቀኖና የቤተክርስቲያን የአሠራር መርሐ ግብር ማለት ነው።

የሥርዓተ ቤተክርስቲያን ትምህርት ጥልቅና ምጡቅ የሆነውን የቤተክርስቲያንን ሥርዓት በመጠኑም ቢሆን፣ ለመማርና ለማስተማር ለማወቅና ሥርዓቱን ለመፈጸም ለሚችሉ ሁሉ የሚረዳ ነው።

የሥርዓተ ቤተክርስቲያን ምንጮች

1. መጻሕፍተ ብሉያት
2. መጻሕፍተ ሐዲሳት
3. ዮሐዋርያት ሲኖዶስ
4. ሥርዓተ ጽዮን
5. አብጥሊስ

6. ትእዛዝ
7. ዲድስቅልያ
8. ፍትሕ መንፈሳዊ
9. የሦስቱ ጉባኤያት /የኒቅያ፣ የኤፌሶን፣ የቀስጥንጥንያ/ ውሳኔዎች
10. ሥርዓተ ቤተክርስቲያን
11. ከአራተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ጀምሮ እስከ አሁን በየጊዜው የተነሡት የቤተክርስቲያን ሊቃውንት የጻፏቸው ልዩ ልዩ የሥርዓት መጻሕፍት ናቸው።

መ ግ ቢ ያ

ለሥርዓተ ቤተክርስቲያን መሠረቱ ሥርዓተ ደብተራ አሪት፣ ሥርዓተ መቅደስ አሪት፣ ሥርዓተ ካህናት አሪትና የመሳሰለው የብሉይ ኪዳን ሥርዓት መሆኑ ግልጽ ነው። የደብተራ አሪት፣ የመቅደስ አሪት አሠራር ለቤተክርስቲያን ሕንጻ አሠራር ምሳሌነት አለው። ደብተራ አሪት፣ መቅደስ አሪት በሦስት ክፍል ይሠራ እንደነበር ሁሉ ቤተክርስቲያንም ቅኔ ማኅሌት፣ ቅድስት፣ መቅደስ በሚል በሦስት ክፍል ትሠራለች /ዘጸ.36 /

የመጀመርያው ክፍል ቅኔ ማኅሌት ይባላል ። መዘምራን /ደባትር/ ስብሐተ እግዚአብሔር፣ ማኅሌተ እግዚአብሔር የሚዘምናበት ነውና። በዚሁ ክፍል በምዕራብ በኩል ቀላውስትና ዲያቆናት በመንፈቀ ሌሊት፣ በነግህ ሰዓታት ይቆሙበታል፤ ኪዳን ያደርሱበታል።

በጥንት የቤተክርስቲያን ሥርዓት ሥርዓተ ጥምቀት የሚፈጸመው በዚሁ ክፍል ነበር።

በዚሁ ክፍል በደቡብ በኩል የሚገኘው ቦታ የሴቶች መቆሚያ ነው። በቤተክርስቲያን ሥርዓት ወንዶችና ሴቶች አብረው ቆመው ስለማይጻልዩ በመጋረጃ ይከፈላል። ክፍሉ በምሥራቅ የካህናት መግቢያ በሰሜን የወንዶች መግቢያ በደቡብ የሴቶች መግቢያ ሦስት በር አለው።

ለጥምቀተ ክርስትናና ለቁርባን ያልበቁ በትምህርት፣ በንስሐ ገና የሚፈተኑ ሐዲስ አማንያንም /ንዑስ ክርስቲያን/ ዲያቆኑ «ግዑ ንዑስ ክርስቲያን» እስከሚል ድረስ በዚህ በቅኔ ማኅሌት ይቆያሉ። ዲያቆኑ «የክርስቲያን ታናናሾች ውጡ» ብሎ በደወል ሲያውጅ ወደ መካነ ቀኖናቸው ተመልሰው ይሄዳሉ። ወንዶች ምእመናንም ቆመው የሚያስቀድሱት በዚሁ ቦታ ነው።

መዘምራን በሚዘምናበት በቅኔ ማኅሌት ቆመው የሚያስቀድሱ ንፍቀ ዲያቆናት፣ አናጉንስጢስ፣ መዘምራን ናቸው። /ፍት.መን. /

ሁለተኛው ክፍል ቅድስት ይባላል። ስያሜው ከብሉይ ኪዳን ስያሜ ጋር ተመሳሳይ ነው። የቤተክርስቲያኑ ማዕከላዊ ቦታ ነው። በዚህ ክፍል በስተምዕራብ በኩል ቆመው የሚያስቀድሱት ቆሞላት፣ ቀላውስትና ዲያቆናት ናቸው። በስተሰሜን በኩል መነኩሳትና የሚቆርቡ ወንዶች ምእመናን በስተደቡብ በኩል ደናግል መነኩሳይያት የካህናት የዲያቆናት ሚስቶች ቆመው ያስቀድሱበታል። በዚህ ክፍል ቆመው ላስቀደሱ ምእመናን ሥርዓተ ቁርባን ይፈጸማል። ከሥርዓተ ጥምቀት፣ ከሥርዓተ ቁርባንና ከሥርዓተ ንስሐ በስተቀር የሌሎች ምሥጢራት ቤተክርስቲያን ሥርዓተ ጸሎት የሚፈጸመው በዚህ ክፍል ነው። በምሥራቅ፣ በምዕራብ፣ በሰሜንና በደቡብ አራት በሮች አሉት።

ሦስተኛውና የመጨረሻው ክፍል መቅደስ ነው። እንደ ብሉይ ኪዳን ቅድስተ ቅዱሳን የዚህም ስያሜው ከብሉይ ኪዳን የተወረሰ ነው። በዚህ ውስጥ ሥርዓተ ቁርባን የሚፈጸምበት መንበረ ታቦቱ ሌሎችም ንዋያት ቅድሳት ይገኛሉ። በዚህ ክፍል ከርእሰ ሊቃ ጳጳሳቱ ጀምሮ ሊቃ ጳጳሳትና ኢጳስ ቆጶሳት ያስቀድሳሉ። ወደዚህ ክፍል ለመግባት የሚችሉ ካህናትና ዲያቆናት ብቻ ናቸው። መቅደስ ሦስት በር አለው። ይህም በር በምዕራብ በሰሜንና በደቡብ ነው። ለእያንዳንዱ በር መንጠላዕት /መጋረጃ/ አለው። የዚህ ዓይነት ቤተክርስቲያን ባለአንድ ጉልላት ነው።

በኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ሥርዓት ቤተክርስቲያን ሲሠራ በጉልላቱ ላይ ምሳሌነት ባለው በተወሰነ ቁጥር የሰጉን እንቁላል ይሰካበታል። ቁጥሩ ሦስት፣ አምስት፣ ስድስት፣ ሰባት ወይም አሥራ ሁለት መሆን አለበት። ሦስት ቢሆን የምሥጢረ ሥላሴ፣ አምስት ቢሆን ጌታ የተቸነከረባቸው አምስቱ ቅንዋት መስቀል፣ ስድስት ቢሆን የስድስቱ ቃላት ወንጌል፣ ሰባት ቢሆን የሰባቱ ምሥጢራት ቤተክርስቲያን፣ አሥራ ሁለት ቢሆን የአሥራ ሁለቱ ሐዋርያት ምሳሌ ነው።

ምሳሌነት ብቻ ሳይሆን ምሥጢርም አለው። ሰጉን ጫጩቶችዋን የምትፈለፍለው እንደ ሌሎች ወፎች በመታቀፍ አይደለም። ተባእቱም ሆነ እንስቲቱ ሰጉን ዕንቁላሉን ትኩር ብለው ይመለከቱታል። ዕንቁላሉም ነፍስ ዘርቶ ይፈለፈላል። ለጥቂት ፊታቸውን ቢመልሱ ግን ዕንቁላሉ ገምቶ ይቀራል። በእግዚአብሔርና በምእመናን መካከል ያለው ግንኙነትም እንደዚህ የረቀቀ ነው። ምእመናን በጸሎታቸው ጊዜ ኅሊናቸውን ወደ እግዚአብሔር ፊት በተመስጦ ከአቀረቡ የጸሎታቸውን ፍሬ ያገኛሉ። ወዲያና ወዲህ ካወላወሉ ግን ከንቱ ድካም ነው ለማለት ምእመናንን በምሳሌ ለማስተማር ነው።

ቤተክርስቲያን ሲሠራ የሚሠራው አንድ ቤት ብቻ አይደለም። በቤተክርስቲያኑ አካባቢ ሊሠሩ የሚገባቸው ከቤተክርስቲያኑ ጋር አብረው ለገልግሎት የሚሰጡ ቤቶች አሉ። በቤተ ክርስቲያኑ ምሥራቅ ዲያቆናቱ ለመሥዋዕት የሚሆነውን ኅብስትና ወይን የሚያዘጋጁበት ሁለተኛ ቤት ይሠራል። ይህም ቤት «ቤተልሔም» ይባላል። ስያሜው የተወሰደው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በተወለደበት በቤተልሔም ዘይሁዳ ምሳሌ ነው።

ምሥጢሩና ቁም ነገሩ ደግሞ ዲያቆናት ኅብስቱን በቤተልሔም አዘጋጅተው ወደ ቤተክርስቲያን ለመሥዋዕት መምጣቱ በቤተልሔም የተወለደው በጌልጌታ ለመሥዋዕት የቀረበው ክርስቶስ ይህ ነው ለማለት ነው። መቅደስ የጌልጌታ ምሳሌ ነውና። የቤተክርስቲያን ንዋያት ቅድሳት የሚቀመጡበት አራተኛ ቤትም ይሠራል። ይህም ዕቃ ቤት ይባላል። የቤተክርስቲያኑ መገልገያ የሆኑት አልባሳትም መጻሕፍትም የሚቀመጡት በዚሁ ቤት ነው። /ሕዝ.44÷19። ፍት.መን12/

ሥርዓተ ጥምቀት የሚፈጸምበት የማጥመቂያ ቤትም አለ። ከዚህም ሌላ የሙታን በድን የሚያርፍበትና ጸሎተ ፍትሐት የሚፈጸምበት ደጀ ሰላም ከቤተክርስቲያኑ ቅጽር ተያይዞ ይሠራል።

ከዚህ በላይ የተጠቀሱት አምስት ቤቶች በግድ ከቤተክርስቲያኑ ሳይለዩ አብረው የሚሠሩ አስፈላጊ ቤቶች ሲሆኑ ሌሎች ደግሞ እንደ ቤተክርስቲያኑ ዐቅም ሊሠሩ የሚገባቸው ቤቶች አሉ እነዚህም፤

- የሰበካ ጉባኤ ጽ/ቤት
- የሰንበት ት/ቤት ክፍሎች
- የምእመናን መማሪያ የስብከተ ወንጌል አዳራሽ
- የእንግዶችና የካህናት ማረፊያ ቤቶች
- የመንፈሳዊ ት/ቤት የተግባረ ዕድ መማሪያ
- ቤተ መጻሕፍት
- የንዋያት ቅድሳትና ጧፍ ዕጣን ሽያጭ ክፍሎች ናቸው።

በደብተራ አሪት፣ በመቅደስ አሪት በግብር አምላካዊ አሥሩ ትእዛዛት የተጻፉበት ጽላተ ኪዳን ታቦተ ሕግ ይቀመጥበት እንደነበረ ሁሉ በቤተክርስቲያንም ይኸው ሕጉ የተጻፈበት ጽላት ታቦት በመሠዊያነት ይኖራል። መሥዋዕት ይቀርብበታል። በብሉይ ኪዳን ይሠዋ የነበረው መሥዋዕት ቢያልፍም የመሥዋዕት አቀራረቡ ቢለወጥም በብሉይ ኪዳን በልዩ ልዩ አቀራረብና ሥርዓት መሥዋዕት ይሠዋ እንደነበር ይታወቃል። ዛሬም በቤተክርስቲያን አማካኝ መሥዋዕት የቅዱስ ሥጋው ክቡር ደሙ የወልደ እግዚአብሔር ይሠዋል።

ክፍል 1

ሀ. የቤተክርስቲያን ስተካከልና ስሠራር

1. የቤተክርስቲያን ሥራ ፈቃድ

ቤተክርስቲያን ለመትከል ሲፈለግ የክፍሉን /የሀገረ ስብከቱን/ ኤጲስ ቆጶስ ማስፈቀድ ያስፈልጋል። ያለ ኤጲስ ቆጶስ ፈቃድ ቤተክርስቲያን አይተክልም። አይሠራም። /ፍት.መን.አንቀጽ 1 ቁጥር3/

2. የቤተክርስቲያን ሥራ ስቅድ /ፕላን/

ቤተክርስቲያን ሲሠራ ሦስት ክፍል ማለት መቅደስ፣ ቅድስት፣ ቅኔ ማኅሌት ሆኖ ነው። የቤተክርስቲያን /ሕንጻ ቤተክርስቲያን/ አሠራር በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ሥርዓት መሠረት ሦስት ነው።

ከእነዚህም አንዱ እንደ ብሉይ ኪዳን ቤተመቅደስ /ምክራብ/ ቅርጽ ሰቀላ ወይም ሞላላ ቅርጽ ነው። የዚህ ዓይነት ቤተክርስቲያን ቅርፅ የተወረሰው ከሰሎሞን ቤተመቅደስና ጳጳስ በዘመነ ክርስትና ታላቁ ቆስጠ ንጢኖስና እናቱ ዕሌኒ በኢየሩሳሌም በቤተልሔም ካሠሩት አብያተ ክርስቲያናት የተቀዳ ነው።

ለምሳሌ፡- ዐፄ ዮሐንስ አራተኛ ያሠሩት የደብረ ሊባኖስ ቤተክርስቲያን ሰቀላ ሆኖ 18 ጉልላት ነበረው ይባላል። የሰቀላ ቤተክርስቲያን በሩ የተወሰነ አይደለም። ሦስትም አራትም ከዚያም በላይ ሊሆን ይችላል።

ሁለተኛው ቅርፅ ዙሪያው ክብ ነው። ቤተንጉሥ ቅርፅ ይባላል። በግድግዳ ከሦስት ይከፈላል። የመጀመሪያው ዙሪያ ቅኔ ማኅሌት ይባላል። ስያሜው ከግብሩ የተወረሰ ነው። ደባትር /መዘምራን/ ስብሐተ እግዚአብሔር፣ ማኅሌተ እግዚአብሔር የሚያደርሱበት ነው። ሁለተኛው ክፍል ቅድስት ይባላል። የኤጲስ ቆጶስ መንበር በዚህ ውስጥ ነው። ለቁርባን የተዘጋጁ ምእመናንም ቁመው የሚያስቀድሱበት ነው። ሦስተኛው ክፍል መቅደስ ሲባል ይኸውም ሥጋውና ደሙ የሚፈተትበት መንበረ ታቦቱና ሌሎችም ንዋያት ቅድሳት የሚገኙበት ክፍል ነው። ስያሜው ከግብሩ የተወረሰ ነው።

ሦስተኛው ቅርፅ ዋሻ ነው። የዋሻ ቤተክርስቲያን በሩ አንድ ብቻ ነው። ቅኔ ማኅሌት፣ ቅድስቱና መቅደሱም የሚለየው በመጋረጃ ብቻ ነው። ቅዱስ ላሊበላ ያሠራቸው አብያተ ክርስቲያናት አንዳንዶቹ ዋሻዎች ናቸው። የዋሻ ቤተክርስቲያን ጉልላት የለውም የመቅደሱም በር አንድ ነው።

አሁን ደግሞ ለቤተክርስቲያን ሥራ ምሳሌዎች የሆኑትንና ትርጉም የሚሰጡትን እንመልከት።

የቤተክርስቲያን ሦስት በሮች የሥላሴ፣ ሦስት ክፍሎች የሦስቱ ሰማያት/ ዓለማት መላእክት/ ምሳሌዎች ናቸው። ዓለማት መላእክት የሚባሉት ሦስቱ ሰማያትም ኢዮር፣ ራማ፣ ኤረር ናቸው። ሁለተኛው የሦስቱ ማዕርጋት ክህነት ምሳሌዎች ናቸው፣ ሦስቱ ማዕርጋት ክህነትም ዲቁና፣ ቅስና፣ ኢጳስ ቆጶስነት ናቸው። ሦስተኛው የሦስቱ ጾታ ምእመናን ምሳሌ ነው፣ ሦስቱ ጾታ ምእመናን ካህናት፣ ወንዶች ሴቶች ናቸው።

ቤተክርስቲያን ስትሠራ ብዙ አዕማድ /ወጋግራዎች/ ያሉዋት ሆና ትሠራለች። ቤተክርስቲያን በውስጥና በአፍኦ የሚቆሙት አዕማድ /ምሶሶዎች/ የሠራዊተ መላእክት ምሳሌዎች ናቸው። ቤተክርስቲያን ካህናት አሉዋት፣ ካህናት የመላእክት ምሳሌዎች ናቸው። ቤተክርስቲያን መስቀል አላት፣ መስቀል ውሃ ሳያጠጣት የለመለመች ያበበችና ያፈራች የበትረ አሮን ምሳሌ ነው። /ዘጥ.17÷5-8 ፣ ዕብ.9÷4/

3. ቅዱስ ቤተክርስቲያን

ኢጳስ ቆጶስ ቅዱስ ቤተክርስቲያን በሚያደርግበት ጊዜ ከርሱ ጋር ለተራድኦ ቀላውስት እንዲገኙ ታዘዋል።

ኢጳስ ቆጶስ ቤተክርስቲያንን ታቦትን ሲባርክ የእግዚአብሔር ማኅተም የሆነውን ቅብፅ ሚሮን ይቀባዋል።

ቤተክርስቲያኑ በተባረከ ዕለት በውስጡ ይቀደስበታል። ቤተክርስቲያኑ ሲባረክ ወንጌል ዮሐንስ በታቦቱ ላይ ወይም በጉኑ ሆኖ ይነበባል።

ኢጳስ ቆጶስ ሳይመጣ ቀላውስትና ዲያቆናት ሳይሰበሰቡ ቅዱስ ቤተክርስቲያን አይደረግም። /ፍት.መን.አንቀጽ1/

4. የጽላት ሽቀራረጽ

በአራት ታቦት የሚባለው ጽላት የሚቀመጥበት ማደሪያው ነው። /ዘጸ.40÷20-21 ፣ 25÷20-22 ፣ መዝ.131÷8 ፣ 2ቆሮ.6÷16 ፣ ዕብ.9÷4 ፣ ራእ.11÷19/

ጽላት የሚባለው ደግሞ እግዚአብሔር ለሙሴ አስቀድሞ አሠርቱ ቃላት አራትን በእጁ የሰጠው ቃላት ተጽፎ የሚገኝበት ከዕብነ በረድ የተቀረጸው ነው። /ዘጸ.31÷18 ፣ 24÷12-25 ፣ 10÷22 ፣ 34÷1-29/ ይህ በብሉይ ኪዳን የነበረው ሥርዓት ነው።

በሐዲስ ኪዳን ግን ጽላትም ታቦትም የሚባለው ያው አንዱ መሠዊያ ነው፣ ጽላት ሲቀረጽ ጸሐፊ ጽዋዕ እንዲይዝ ከቦታ ወደ ቦታ ለማዛወር እንዲቻል ሆኖ ይቀረጻል። ፍት.መን.አንቀጽ 1/

ከዚህ በኋላ በጽላቱ ላይ «አልፋ ወኦ፣ ቤጣ የውጣ» የሚለው የጌታ ስም ይቀረጽበታል፣ ከላይ ሥዕለ ሥላሴ፣ ቀጥሎ ምስለ ፍቁር ወልዳ፣ ዮሐንስ ፍቁረ እግዚእ እንዲሁም መቅደሱ የተሠራለት ጻድቅም ሆነ ሰማዕት ሥዕሉ ይቀረጻል። ስሙ ይጻፋል።

ጽላተ ኪዳኑም ማኅደረ እግዚአብሔር ነው፤ ያለ ታቦትም መሥዋዕት አይሠዋም።

5. ማኅቶተ ቤተክርስቲያን /የቤተክርስቲያን መብራት/

በቤተክርስቲያን የሚበራው መብራት ጧፍና ዘይት ነው።
/ፍት.መን.አንቀጽ1/

በቤተክርስቲያን ብዙ መብራት ማብራት ታዟል። በተለይ ቅዱሳን መጻሕፍት ማለት መልእክተ ጳውሎስ፣ መልእክታተ ሐዋርያት፣ ግብረ ሐዋርያት ሲነበቡ መብራት እንዲበራ ታዟል። ይልቁንም ወንጌል ሲነበብ እጅግ በጣም መብራት ማብራት እንደሚገባ ተሠርቷል።
/ፍት.መን.አን.1/

1. ሥርዓተ መቅደስ ወወደ ምሕረት

በታቦት ፊት ለመስገድ፣ ለመጸለይ ካልሆነ በቀር ማንም ሰው ወደ መቅደስ ገብቶ እንዲቀመጥ አልተፈቀደለትም።

ካህን ካልሆነ በስተቀር ከምእመናን ወገን ማንኛውም ሰው ወደ መቅደስ ገብቶ ሥጋ ወደሙን አይቀበልም። ወደ ታቦትም አይጠጋም።
/ፍት.ነገ.አን.1። በደስ19/

ሴቶች ወደ መቅደስ እንዲገቡና በመቅደስ ውስጥ እንዲጸልዩ አልተፈቀደም። /ፍት.መን.አን.1 ሉዊቅ44/

በቤተክርስቲያኑ ቅጽረ ግቢና የውጭ አደባባይ ገበያ ክልክል ነው።
/ኢ.ር.7÷11 ማቴ.21÷12-13 ፣ ማር.11÷15-17 ፣ ሉቃ.19÷45-46 ፣ ዮሐ.2÷13-18 ፍት.አን.1/

በቤተክርስቲያኑ ውስጥ በቅጽረ ግቢም ቢሆን ግብዣ ማድረግ መብላት መጠጣት ክልክል ነው። /ፍት.መን.አንቀጽ 1 ሉዊቅ 28/

ከቤተክርስቲያን የገባውንና የተቀደሰውን ንዋያት ቅድሳት እንደገና ወደ ውጭ አውጥቶ ለሥጋዊ አገልግሎት ማዋል አይገባም /ፍት.መን.አን1፣ ረስጣ28/

ያላመኑ ያልተጠመቁ ተወግዘው የተለዩ ወደ ቤተክርስቲያን እንዳይገቡ ምሥጢረ ቤተክርስቲያንን እንዳይሳተፉ ተከልክሏል። የቤተክርስቲያኑ በሮችም በአጋፋሪዎች እንዲጠበቁ ታዝዘዋል /ፍት.መን.አን 12/

2. ወደ ቤተክርስቲያን ለመሄድ የሚደረግ ጥንቃቄ

ለጸሎትና ቅዱስ ቁርባንን ለመቀበል ወደ ቤተክርስቲያን በሚኬድባቸው ዕለታት እንዲሁም በጾምና በሰንበት በበዓላት ቀኖችም ወንድና ሴት መገናኘት ክልክል ነው። በመኝታ የተገናኘ ወደ

ቤተክርስቲያን በዕለቱ አይገባም። ወደ ቤተክርስቲያን ባይሄዱም በዓላትንና አጽዋማትን ሊጠብቁ ይገባል። /ዘጸ.19÷15፣ 1ቆሮ.7÷5-7፣ ኩ.4÷34÷12/

ሴት በወር አበባዋ ጊዜ እስከ ሰባት ቀን ድረስ፣ ስትወልድ ወንድ ከወለደች አርባ ቀን ሴት ከወለደች እስከ ሰማንያ ቀን ድረስ ወደ ቤተክርስቲያን እንዳትገባ ታዟል። ከዚህ በኋላ ግን ገላዋን ታጥባትገባለች። /ዘሌዋ.12-15- 19÷28። ፍት.መን.አን.6 ዘኢቅያ 29/

ወንድ ሕልመ ሌሊት /ዝንዮት/ ከመታው በዕለቱ ወደ ቤተክርስቲያን አይገባም። በማግሥቱ ገላውን ታጥቦ ይገባል። /ዘሌዋ.15÷2-18/

ክፍል 2

ሰ. ሥርዓተ ጥምቀት

1 የጥምቀት ስመሠራረት

ጥምቀት ማለት «አጥመቀ» አጠመቀ ከሚለው የግዕዝ ግሥ የሚወጣ ማጥመቅ መጠመቅ የሚል ትርጉም የሚሰጥ ሳቢ ዘር ነው።

ጥምቀት ሌሎችን ምሥጢራተ ቤተክርስቲያን ለመሳተፍ የቤተክርስቲያን አባል ለመሆን የመጀመሪያው መግቢያ በር ነው።

መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በተወለደ በሰላላ ዓመቱ በዮርዳኖስ ወንዝ በዮሐንስ እጅ ተጥምቆ ጥምቀትን መሠረተ።

ስለ ጥምቀቱም ቀደም ብሎ በብሉይ ኪዳን የተነገረ ትንቢትና የተመሰለ ምሳሌ አለ። /መዝ.28÷3 ፣ 113÷5-7 ፣ 1ኛ ቆሮ.10÷2 ፣ ዮሐ.ሥ1÷5/

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በዮሐንስ ተጠምቆ ከውኃው ከወጣ በኋላ አብ «ዝንቱ ውእቱ ወልድየ» ብሎ የባሕርይ ልጅነቱን መስክሮለታል። መንፈስ ቅዱስ በርግብ አምሳል ወርዶ በራሱ ላይ ተቀምጧል። /ማቴ.3÷16-17/

በትምህርቱ መጨረሻ «በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም አጥምቁ» በማለት ጥምቀትን አዟል። /ማቴ.28÷19/

2 ከመጠመቅ በፊት የሚያስፈልጉ ነገሮች

ከጥምቀት በፊት፡- 1ኛ. ትምህርት

2ኛ. እምነት ያስፈልጋል

ተጠማቂው በዕድሜ ከፍ ያለ ከሆነ የክርስትናን ትምህርት የተማረ በኢየሱስ ክርስቶስ አምላክነትና መድኃኒትነት ያመነ መሆን አለበት። ጌታችን «ያመነ የተጠመቀ ይድናል» ብሎዋል /ማር.16÷16/

እምነት መሠረት ነው። ሌሎች ተግባራት ግን ሕንጻዎች ናቸው። እምነቱን ለመግለጥ የማይችል ሕጻን ከሆነ ግን በወላጆቹና በክርስትና

አባቱ ወይም እናትዋ ኃላፊነት ይጠመቃል። ከአደገ በኋላ በኃላፊነታቸው ይመክሩታል። ያስተምሩታል።

ንዑስ ክርስቲያን ከመጠመቁ በፊት ሥራው ይመረመራል። ተመርምሮ እምነቱ ከተረጋገጠ በኋላ ይጠመቃል። /ፍት.መን.አን 3፣ ሥርዋጽ 2/

ንዑስ ክርስቲያን ከመጠመቁ በፊት በመጽሐፈ ኪዳን እግዚአብሔር ዘብርሃናትን እየደገሙ ያጠምቁታል። ዘይት ይቀባል። /ፍት.መን.አንቀጽ3/

3 ስፕምቀት የተወሰነ ዕድሜ

ለጥምቀት የተወሰነ ዕድሜ ለወንዶች አርባ ቀን ለሴቶች ሰማንያ ቀን ነው። /ኩፋ.4÷12፣ ዘሌዋ.12÷1/ ሕጻኑ ሞት የሚያሰጋው ሆኖ ከተገኘ ግን ከአርባናና ከሰማንያ ቀንም በፊት በሞግዚት ታዝሎ ሄዶ ይጠመቃል። /ፍት.መን.አን.3 ሥርዋጽ 2/ ለመጠመቅ ቀኑ የደረሰውን ሰው ለነገ ብሎ ቀጠሮ መስጠትና በልዩ ልዩ ምክንያት ማሳደር አይገባም /ፍት.መን.አንቀጽ3፣ ስርዋጽ.2/

ቀደም ብሎ በተጠቀሰው ጥቅስ ያመነ የተጠመቀ ይድናል የተባለው ዐዋቂ ሰው ካልሆነ በቀር ከመጠመቁ በፊት እምነት መቅደም አለበት ለማለት አይደለም።

በመጀመሪያ ቤተክርስቲያን ስትመሠረት፣ የሕጻናት ጥምቀት አከራካሪ አልነበረም። ለምሳሌ በሐዋርያት ሥራ 10÷48 ላይ ቆርኔሌዎስ ከነቤተሰቡ መጠመቁ፣ በሐዋርያት ሥራ 16÷15 ላይ ሊድያ ከነቤተሰብዋ መጠመቁ፣ በ1ቆሮ.1÷16 ላይ የእስጢፋኖስ ቤተሰብ የተጠመቁ መሆኑ ስለተገለጸ ሐዋርያት ያጠምቁ የነበሩት ቤተሰብን በሙሉ እንጂ ሕፃናትን አስቀርተው እንዳልነበረ ያመለክቱናል። ይህን የመሰለ በቂ ማስረጃ በመጽሐፍ ቅዱስ ተጽፎ እያለ የሕፃናት ጥምቀት ሊያጠያይቅን ሊያከራክረን አይችልም።

4 የጥምቀት ሥርዓት

1. ጥምቀት የሚደረገው በሥላሴ ስም ነው። የሥላሴን ስም ሳይጠሩ የተጠመቁት ጥምቀት በባዶ ውኃ ተነክሮ እንደመውጣት የሚቆጠር እንጂ የሚሰጠው ዋጋ ወይም ጥቅም የለውም። /ማቴ.28÷19/
2. ጥምቀት የሚፈጸመው በፈሳሽ ወይም በጥልቅ ውኃ ነው። የሥላሴን ስም እየጠሩ «አጠምቀክ በስመ አብ አጠምቀክ በስመ ወልድ አጠምቀክ በስመ መንፈስ ቅዱስ» እያሉ ሦስት ጊዜ ብቅ ጥልቅ እያደረጉ ማጥመቅ ነው። ጥልቅ ውኃ በማይገኝበት ጊዜ ግን ውኃ ቀድተው ወይም በእጅ እየታፈኑ ያጠምቁታል።

«ወይኩን ጥምቀት ውስጠ ማይ ውሂዝ ወለእመ ኮነ ህየ ወጸባክዐው ማየ ዘረከቡ ቀዳሆሙ እምሳበ ምጥማቅ» /ፍት.መን.አን3

ረስጢ.34/

«ወለእመ ኢተረክበ ማይ ዘይውጎዝ ርእሰ ለዘይመቅ ይንሣዕ መጠነ ሠለስቱ ሕፍን እምነ ማይ ወይሕፀብ ርእሰ በስመ ሥላሴ»

3. አጥማቂው ኤጳስ ቆጶስ ወይም ቄስ ነው። ሥልጣን ክህነት የሌለው ሊያጠምቅ አይችልም።

«ኢያጥምቅ ዘእንበለ ኤጳስ ቆጶስ አው ቀሲስ» /ፍት.መን.አን 3 ድ 21/

- ሀ. ሴቶች አያጠምቁም /ፍት.መን.አን.3፣ ድስቅ 20/

- ለ. ኤጳስ ቆጶስም ሆነ ቄስ ዋጋ ተቀብሎ ማጥመቅ አይገባውም።

«ወኢይከውኖ ለአሐዱ ከመ ያጥምቅ በህልያን» /ፍት.ነገ.አን.3፣ ጳጥ.4/

- ሐ. ማንኛውም ተጠማቂ በሃይማኖት ከተለዩ ሰዎች ቢጠመቅ ክርስቲያን አይባልም። «እመቦ ብእሲ ዘተጠምቀ ጥምቀት እምዐላውያን ኢኮነ ውእቱ ምእመነ» /ፍት.መን.3።2÷4/

በማጥመቅ ጊዜ የሚፈጸመው ሥርዓት የሚከተለው ነው።

1. ንዑስ ክርስቲያን የሚጠመቁበት የትንሣኤ ዕለት የሆነ እንደሆነ በስሙኑ ሕማማት በሰባኤው ውስጥ ሐሙስ ሰውነታቸውን ይታጠባሉ ዐርብ ይጸሙና እሑድ ይጠመቃሉ /ፍት.መን.አን.3፣ በደስ19/
2. ተጠማቂዎች እሑድ ሌሊት በሚጠመቁበት ቦታ ይቆማሉ።
3. ኤጳስ ቆጶሱ ወይም ቄስ የሚጠመቁትን ፊታቸውን ወደ ምሥራቅ አዙሮ እጁን ዘርግቶ ይጸልይላቸዋል።
4. ኤጳስ ቆጶሱ ወይም ቄሱ ከቁራኝነት በሚለዩበት በቅብዐ ቅዱሱ ላይ ይጸልይበታል።
5. ኤጳስ ቆጶሱ ለቄሱ ቅብዐ ቅዱሱን ይሰጠውና በተጠማቂዎች ግራ ያቆመዋል።
6. ቀጥሎ ልጅነት በሚያሰጠው መንፈስ ቅዱስን በሚያሳድረው በሜሮኑ ይጸልይበታል።
7. ከጸለየበት በኋላ ለሌላ ቄስ ይሰጠውና በተጠማቂዎች ቀኝ ያቆመዋል።
8. ተጠማቂዎች በውኃው አንጻር ሆነው ወደ ሰማይ እየተመለከቱ ፊታቸውን ከምሥራቅ ወደ ምዕራብ ይመልሳሉ።
9. ኤጳስ ቆጶሱ ወይም ቄሱ «ዲያብሎስን ትክደዋለህን» እያለ እያንዳንዳቸውን ተጠማቂዎች ሲጠይቃቸው አዎን እንክደዋለን እያሉ እያንዳንዳቸው ይክዱታል።
10. ከዚያ በኋላ አንዱ ቄስ የየአንዳንዱን ተጠማቂ ቀኝ እጅ ይሰጠው አንጻር ፊቱን ከምዕራብ ወደ ምሥራቅ ይመልሰዋል።
11. ወደ መጠመቂያው ከመግባታቸው አስቀድሞ በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ እንደአመኑ ይናገራሉ። ማለት «በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ

ታምናለህን» እያለ እያንዳንዳቸውን ይጠይቃል። «አዎን አምናለሁ» እያሉ እያንዳንዳቸው ይመልሳሉ።

12. ከዚህ በኋላ ቅብዑ ቅዱስ ይቀባቸዋል። ያጠምቃል በንፍሐት ልጅነትን ያሳድርባቸዋል። ሲጠመቁ ልብሳቸውን አውልቀው ነው። ሴቶችም ሲጠመቁ የጠጉራቸውን ሹሩባ የአንገታቸውን የጀሮዋቸውንና የጣታቸውን የእግራቸውን ጌጥ ፈትተው ነው። /ፍት.መን.አን.3። ረስጠብ 34/ ሴት በምትጠመቅበት ቀን ግዳጅ ከመጣባት እስክትነጻ ድረስ ትቆያለች።
13. ተጠማቂዎች መናገር የሚችሉ ከሆኑ ራሳቸው እምነታቸውን በመመስከር ጸሎተ ሃይማኖትን ያነባሉ። መናገር የማይቻላቸው ከሆኑ የክርስትና አባት እናት ስለእነሱ ሃይማኖታቸውን ይመሰክራሉ። ጸሎተ ሃይማኖት ያነባሉ።
14. ወንዶች ሴቶችን ሴቶች ወንዶችን ክርስትና አያነሡም። /ፍት.መን.አንቀጽ 3፣ ረስጠብ 34፣ ዘኢቅያ 24/
15. የተጠማቂዎች ቅደም ተከተል ተራ በመጀመሪያ የ40ና የ80 ቀን ሕፃናት ይጠመቃሉ፤ በኋላ ንዑስ ክርስቲያን ወንዶች ይጠመቃሉ። በመጨረሻ ንዑስ ክርስቲያን ሴቶች ይጠመቃሉ /ፍት.መን.አን 3፣ ረስጠብ 34/
16. ተጠማቂዎች ከተጠመቁ በኋላ ካህኑ ሚሮን ይቀባቸዋል። ከዚያ በኋላ ሥጋውን ደሙን ያቀብላቸዋል። ሥጋውን ደሙን ሳይቀበሉ ምንም አይቀምሱም።
17. የክርስትና አባት እናትም አብረው ጸመው ሥጋውን ደሙን ይቀበላሉ።
18. በዕለቱ ክርስትና የተነሡ ከሌሎች ቆራቢዎች በፊት ሥጋ ወደሙን ይቀበላሉ /«ወይትመጠው ቁርባን እምቅድመ ሕዝብ» /ፍት.መን.አንቀጽ 3፣ በሰ.105-/
19. የምትጠመቀዋን ንዑስ ክርስቲያን ሴት ቅብዑ ቅዱሱንና ሚሮኑን ኤጲስ ቆጶሱ ከአንገትዋ በላይ ከቀባት በኋላ ሌላውን ሰውነትዋን የምትቀባት ዲያቆናዊት ሴት ናት። /ፍት.መን.አንቀጽ3። ረስ. 34/

5 በጥምቀት የሚገኝ ከብር

1. ከእግዚአብሔር መንፈሳዊ ልደት መወለድ /ልጅነት ማግኘት/
2. ከኃጢአት መንጸት ነው።

ሰው በጥምቀት ከኃጢአት በመለየቱ ከእግዚአብሔር በጸጋ በመወለዱ መንግሥተ ሰማያትን ለመውረስ ይበቃል። /ሐዘ.36÷25፣ የሐዋ.2÷38፣ 1ቆሮ.6÷11/

«ወነአምን በአሐቲ ጥምቀት ለሥርየተ ኃጢአት» /ጸሎተ ሃይማኖት/

የእግዚአብሔር ጸጋ ለሰው ልጅ የሚሰጠው በጥምቀት ከሥላሴ ሲወለድ መሆኑ በቅዱሳት መጻሕፍት ተነግሮዋል።

6 የ ሥርዓተ ጥምቀት ትርጉም

- ሀ. በውኃ የምናጠምቅበት ምክንያት ራሱ ክርስቶስ በውኃ ተጠምቋል። ሐዋርያትም በውኃ እንዲያጠምቁ አሟሉ /ማቴ.3÷13-16፣ ማር.1÷9፣ ዮሐ.3÷5፣ ኤፌ.5÷26፣ ቲቶ.3÷5፣ 1ዮሐ.5÷6-8/
- ለ. ከውኃው ሦስት ጊዜ ብቅ ጥልቅ ብለን መጠመቃችን ክርስቶስ በከርሠ መቃባር ሦስት መዐልት ሦስት ሌሊት አድሮ የመነሣቱ ምሳሌ ነው። /ፍት.መን.አን. 3፣ ድ.34/
- ሐ. ተጠማቂው በሚጠመቅበት ጊዜ ዲያብሎስን ሲክደው ፊቱን ወደ ምዕራብ ማዞሩ የዲያብሎስ ቦታው ምዕራብ ስለሆነ ነው።
- መ. ተጠማቂው ፊቱን ወደ ምሥራቅ የሚመልሰው አዳም ከገነት ሰባት ዓመት መኖሩን ለማስታወስ ነው። ገነት ምሥራቅ ናትና።
- ሠ. ተጠማቂው ወደ ምዕራብ የሚመለስበት ምክንያት አዳም ሲያል መውረዱን ለማዘከር ነው /ሲያል ምዕራብ ናትና/
- ረ. ተጠማቂው በውኃ አንጻር መቆሙ የድኅነት ተስፋ መሰማቱን ለማዘከር ነው። ምክንያቱም ድኅነት በጥምቀት ነውና «እድ ዘመኑ መጠውክዎሙ ወኮነቶሙ ጥምቀት» /መጽሐፈ ኪዳን 25 ክፍል/
- ሰ. ካህኑ የተጠማቂውን እጁን ይዞ ወደ ምሥራቅ ፊቱን የሚመልስበት ምክንያት ጌታ በጥምቀት ወደ ምሥራቅ ቃት ገነት እንደ መለሰን ለማጠየቅ ነው።
- ሸ. የ40፣ የ80 ቀን ሕፃናት በፊት፣ በኋላ ንዑስ ክርስቲያን የሚጠመቁበት ምክንያት ሕፃናት የኖሎት፣ የቅዱሳት አንስት፣ ንዑስ ክርስቲያን የሰብአ ሰገል፣ የሐዋርያት ምሳሌዎች ስለሆኑ ነው።
- ቀ. ወንዶች ሴቶችን ሴቶች ወንዶችን ክርስትና እንዳያነሡ የተከለከለበት ምክንያት በቦታቸው ለማስተማር እንዲመች ነው።

7 ሰንዑስ ክርስቲያን የሚደረግ የቅብዐ ቅዱስ ሥርዓት

- ሀ. ዳዊት ይደገማል። ጸሎተ አኩቴት ይደርሳል። ንዑስ ክርስቲያኑ ይታጠባል።
- ለ. ዲያቆኑ ጸሎት እያዘዘ ሕዝቡ ይጸልያሉ።
- ሐ. ካህኑ ቀርነ ቅብዑን በእጁ ይዞ ጸሎተ ዘይት ይጸልያል።
- መ. ካህኑ ዘይቱን ከጸለየበት በኋላ ወንዱን ደረቱን፣ ልቡን፣ ትከሻውን፣ የእጁን መዳፍ ውስጡንና ውጭውን፣ ጀርባውን ይቀባል። ሲቀባም «ዕቀብዐክ በስመ አሐቲ ቅድስት ቤተክርስቲያን እንተ እግዚአብሔር አሚን» እያለ ነው።

- ሠ. ካህኑ በየተራው የዘይቱን ጸሎትና ቡራኬ ከአደረሰ በኋላ ንዑስ ክርስቲያኑ በዘይቱ በተቀላቀለ ውኃ /ጠበል ይረጨዋል፡፡
- ረ. በመጨረሻው ሥርዓተ ጥምቀት አድርሶ ቅብዕ ቅዱሱን ቀብቶ ያጠምቀዋል፡፡

ክፍል 3

ሐ. ሥርዓተ ሚሮን

1. የሚሮን አመሠራረት

ሚሮን ማለት ቅባት ማለት ነው፡፡ እርሱም መልካም መዓዛ ከሚሰጡ ዘይትነት ካላቸው ዕዕዋት ተነጥሮ የሚወጣ ቅብዕ ነው፡፡ ሲሠራ በፓትርያርኩና በጳጳሳት ጸሎት ይባረካል፤ ይከብራል፡፡

ከብዙ ዕዕዋት እየተቀመመ በማንጠር እስከ አሁን እየተሠራ መጥቷል /1ዮሐ.2÷27/

የሚሮን ምሳሌ የሆነ በአሪቱ ታቦትና የደብተራ አሪት ንዋያተ ቅድሳት የሚከበሩት፤ ካህናት ሲሾሙ፤ ነገሥታት ሲነግሡ የሚቀቡት ቅብዕ መንግሥትና ቅብዕ ክህነት እንደነበረ በብሉይ ኪዳን መጻሕፍት እናገኛለን /ዘጸ.28÷41፤ 29÷7፤21፤ 40÷9-16 ፤ ዘሌዋ.4÷3፤ 5÷16፤ 6÷20-22፤ 7÷36፤ 8÷2-30፤ 21÷10-12፤ 1ሳሙ.9÷16፤ 10÷1፤ 16÷1-13፤ 1ነገ.1÷34-45/

በዘመነ ሐዲስም በጥምቀተ ክርስትና ጊዜ አንብሮተ እድና ቅብዕ ሚሮን እንዲደረግ ሐዋርያት በሲኖዶስ አገዘዘዋል፡፡

አዲስ የተሠራ ቤተክርስቲያን አዲስ ንዋያተ ቅድሳት በቅብዕ ሚሮን ይከብራል፡፡ ታቦትም የሚከብረው በቅብዕ ሚሮን ነው፡፡

2. የሚሮን አቀባብ ሥርዓት

- ሀ. ሚሮን ከጥምቀት አይለይም፡፡ ተከታትሎ ሁለቱም ምሥጢር ዕለቱን ይፈጸማል፡፡
- ለ. ሚሮን በጳጳሳት ከተባረከ በኋላ ቄስ በእጁ ይዞ ይጸልይበታል፡፡ መጽሐፈ ክርስትና ያነብባል፡፡
- ሐ. የተጠማቂውን ሰውነት ክፍል ክፍሉን እየለየ በትእምርተ መስቀል አምሳል 36 ሕዋሳቱን ይቀባል፡፡
- መ. በሥርዓተ ጥምቀት እንደተገለጠው ካህኑ ሴቷን ንዑስ ክርስቲያን ከአንገትዋ በላይ ያለውን አካሉዋን ከቀባ በኋላ ከዚያ በታች ያለውን ሰውነቱዋን ዲያቆናዊት ሴት የካህኑን እጅ ይዛ ትቀባታለች፡፡
- ሠ. ዲያቆን ተጠማቂው ራሱን ዝቅ አድርጎ /አትጎቶ ርእስ/ በእግዚአብሔር ፊት እንዲቆም ያዝዛል፡፡

- ረ. ካህኑ ሚሮኑን ይዞ በተጠማቂው ላይ ይጸልያል።
- ሰ. ካህኑ ሚሮኑን በመጀመሪያ በትእምርተ መስቀል አምሳያ እያመሳቀለ በገጹ /ግንባር/ ግራና ቀኝ ሁለት ላይ ይቀባል። ግንባሩን ሲቀባ በፊቱ ላይ እፍ ይልበታል።
- ሸ. ቀጥሎም «ቅብዐ ቅዱስ እቀብዐክ ለሱታፌ ሕይወት ዘለዓለም» እያለ ሁለቱን የአፍንጫውን በር ሁለት፣ ሁለቱን ከጥፍር ሁለት፣ የቀኝ ጆሮ አንድ፣ የግራ ጆሮ አንድ፣ የቀኝ ዓይን አንድ፣ የግራ ዓይን አንድ፣ ደረት አንድ፣ ልብ አንድ፣ ከማሐል ራስ እስከ ወገብ አንድ፣ መሐል ጀርባ አንድ፣ እንብርት አንድ ይቀባል።
- ቀ. ከዚያም «እቀብዐክ ለአምላክ መሢሕ በማኅተሙ ዘኢይትፈታሕ» እያለ ቀኝ እጅ አንድ፣ ግራ እጅ አንድ፣ የእጆች መገናኛዎች ሁለት፣ የቀኝ ትከሻ አንድ፣ የግራ ትከሻ አንድ፣ ማጅራት አንድ፣ አንገት አንድ፣ የቀኝ ክርን አንድ፣ የግራ ክርን አንድ፣ የሁለት እጅ መዳፍ የውጭው ሁለት፣ የውስጡ ሁለት ይቀባል።
- በ. እንደዚሁም «እቀብዐክ ቅብዐተ ቅዱስ ጴቅሊጦስ...» እያለ የእግር መገናኛዎችን /ዳሌ፣ ሙላ፣ ታፋ/ ሁለት፣ የሁለት እግር ጉልበት ሁለት፣ የሁለት እግር ጣቶች የውጭው ሁለት፣ የውስጡ ሁለት ይቀባል።
- ተ. ካህኑ ሚሮን ቀብቶ ከፈጸመ በኋላ በተጠማቂው ላይ እጁን ጭኖ /በአንብሮተ እድ/ «ቡናክ ኩን በበረከተ መላእክት ሰማያውያን...» እያለ ይባርከዋል።
- ቸ. ከዚያ በኋላ ተጠማቂው ነጭ ልብስ ይለብስና በራሱ ላይ አክሊል ይቀዳጃል።

3. በሚሮን የሚገኝ ጸጋ

ሚሮን የእግዚአብሔር ጸጋ ለምእመናን የሚሰጥበት መንፈስ ቅዱስ የሚያድርበት ምሥጢር ነው።

በጥምቀት የሚሰጠውን ሀብተ ጸጋ የሚያረጋግጥ የሚያጸና ማኅተም ሚሮን ነው። በጠቅላላው መንፈሳዊ ሕይወት በጥምቀት ይጀመራል ማለት ዳግም ልደት ይወለዳል፤ በሚሮን ይታተማል /ዮሐዋ.8፡14-17/

4. የሥርዓተ ሚሮን ትርጉም

ሀ. ሚሮን ከብዙ ዓይነት ዕዕዎት ተደባልቆ ተሠርቶ አንድ መሆኑ መንፈስ ቅዱስ አንድ ሲሆን ሀብቱ ብዙ የመሆኑ ምሳሌ ነው /1ቆሮ.12፡4-13/

ለ. አክሊል የሚቀዳጀው አይሁድ በዕለተ ዓርብ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ያቀዳጁት አክሊል ሦስት ምሳሌ ነው።

ክፍል 4

መ. ሥርዓተ ቁርባን

1. የመሥዋዕትና የቁርባን አመሠራረት

ሀ. መሥዋዕተ አበው፡- መሠዋዕተ ቁርባን ማቅረብ የተጀመረው በአዳም ጊዜ ነው። ከአዳም እስከ ሙሴ የተነሡ አበው ሁሉ በሕገ ልቡና ለእግዚአብሔር መሥዋዕት ይሠዉ፤ ቁርባን ያቀርቡ ነበር። መሥዋዕታቸውም ከእንስሳ ሲሆን ቁርባናቸው ከእህልና ከአትክልት ማለት ከስንዴ እህል፣ ከወይን ፍሬ የሚቀርብ ነበር።

ለ. መሥዋዕተ ኾሪት፡- በዘመነ አበው ይደረግ የነበረው የመሥዋዕት አቀራረብ በኦሪትም በሁለት ዓይነት ይሠራ ነበር። ይኸውም ከሥጋ ከደም ወገን የሆነው መሥዋዕት፣ ከእህል ወገን የሆነው ቁርባን ይባላል ነበር።

መሥዋዕቱና ቁርባኑ የሚቀርበው የሠርቀ ወርሃ /መገባደጃ/ የሰንበትና /ቀዳሚት/ የታላላቅ በዓላት ዕለት ሲሆን የፈቋ፣ የምስጋና፣ የበዓል፣ የመድኃኒት፣ የንስሐ፣ የብዕዓት፣ የቅንዓት እየተባለ ይጠራ ነበር።

መሥዋዕት አቅራቢዎችና ቦታው ልዩነት ነበራቸው። ይኸውም ከመጋረጃ ውጪ ቦታው በቅድስት መሥዋዕት አቅራቢዎች ካህናት፣ ከመጋረጃ ውስጥ ቦታው ቅድስተ ቅዱሳን መሥዋዕት አቅራቢው ሊቀካህናት ይባላል ነበር።

ጊዜውም እንደዚሁ ልዩነት ስለነበረው ካህናት ዘወትር ሲሠዉ የካህናቱ አለ ቃ በዓመት አንድ ቀን ይሠዋ ነበር/ዕ.ብ.9-6-7/

ካህናቱም ሆኑ ሊቀ ካህናቱ አስቀድሞ ስለራሳቸው በደል መሥዋዕት ከሠዉ በኋላ ነበር ስለሕዝቡ ኃጢአት መሥዋዕት የሚያቀርቡት /ዕ.ብ.10-14/

አይሁድ ስለኃላፊው መብል ብቻ አጥብቀው ሲፈልጉት፣ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ «ኃላፊው መብል ሳይሆን ዘለዓለም ለሚኖረው ምግብ አስቡ» ቢላቸው አባቶቻችን ከሰማይ እንጀራ በሉ አንተስ ከዚህ የተሻለ ምን ተአምራት ታደርጋለህ» አሉት። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ግን «ይህ ሙሴ የሰጣችሁ እንጀራ አይደለም ይህ ከሰማይ የወረደ ኅብስት ከእግዚአብሔር የተገኘ ነው። እኔም የምሰጣችሁ ኅብስት ሥጋዬ ነው፤ በእኔ የሚያምን አይራብም፤ አይጠማም፤ አባቶቻችሁ በምድረ በዳ እንጀራ በሉና ሞቱ፤ ከዚህ ኅብስት የሚበላ ግን ለዘለዓለም ይኖራል እንጂ አይሞትም፤ ከሰማይ የወረደ የሕይወት እንጀራ እኔ ነኝ» ብሎ አስተምሮአቸዋል /ዮሐ.6./

መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሐሙስ ማታ አይሁድ በብሉይ ኪዳን ሥርዓት በጉን በመቅደስ አርደው፣ ሲመሽ ወስደው፣ በቤታቸው

ከተካፈሉት በኋላ ምሳሌ የነበረው በግዕዝ ፋሲካ አልፎ «ነዋ በግዕዝ ለእግዚአብሔር ዘየአትት ኃጢአተ ዓለም» የተባለው አማናዊ መስዋዕት ተተካ ።

በብሉይ ኪዳን ስለ ፋሲካ በዓል አከባበር በሚደረገው ማዕድ ላይ ተቀምጦ ሳለ አምላካችንና ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለፋሲካው ራት ከቀረበው ኅብስት አንሥቶ አመስግኖ ባርኮ ቆርሶ ስለ እናንተና ስለ ብዙዎች ቤዛ የሚፈተትና የሚሰጥ ሥጋዬ ይህ ነው። እንኩ ብሉ ብሎ ሰጣቸው። እንዲሁም ጽዋውን አንሥቶ፣ አመስግኖ፣ አክብሮ «ስለ እናንተ ስለ ዓለም ሕይወት የሚፈሰው አዲስ ሥርዓት ሆኖ የሚሰጠው ደሜ ይህ ነው። እንኩ ጠጡ» ብሎ ሰጣቸው።

እነሱም አምነው ተቀብለው ሥጋውን በሉ ደሙን ጠጡ ፈጣሪያችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሥርዓተ ምስጢርን ሠርቶ አሳይቶ «መታሰቢያዬን እንደዚህ አድርጉ» ብሎ ስለአዘዛቸው ሐዋርያት ከክርስቶስ የተቀበሉትን ትእዛዝ ለቤተክርስቲያን በመስጠታቸው ቤተክርስቲያን የክርስቶስን ሕማሙን፣ ሞቱን ትንሣኤውን ዕርገቱን፣ ዳግም ምጽአቱን በልብ እያሰበች፣ በአፍዋ እየመሰከረች በሐዲስ ኪዳን ለሐዲስ ሥርዓት የተሰጠውን የዓለሙን ኃጢአት የሚያስተሠርየውን ሥጋ ወልደ እግዚአብሔርን ደመ ወልደ እግዚአብሔርን ስትቀበል ስታቀብል ኖራለች። ትኖራለች።

4. ስቀርባን የሚደረግ ጥንቃቄ

- ሀ. የሚቀድሱና የሚቆርቡ ሰዎች በጋብቻ ሥርዓት የሚኖሩ ከሆኑ ከመቀደሳቸውና ከመቆረባቸው በፊት ሦስት ቀን ከቀርባን በኋላ ሁለት ቀን ከካቢ ሥጋ መከልከል ይገባቸዋል።
- ለ. ቀርባን መቀበል ንስሐ ገብቶ ከኃጢአት ነጽቶ ነው። ከክርስቲያን ወገን ማንም ሰው የክርስቶስን ሥጋውን ደሙን ተቀብሎ ትንሣኤ ዘለሐይወትን ሊወርስ ቢወድ ልቡን ከቂም ከበቀል ሰውነቱን ከበደል ንጹሕ አድርጎ መቀበል አለበት። ይህም ማለት ሰው ስለሚያውቀው ኃጢአት ተናዝዞ ስለማያውቀው ይቅር በለኝ እያለ በንጹሕ ይቆረብ ማለት ነው። ከኃጢአት ሳይነጻ ቢቀበል ግን የጌታ ሥጋ እንደሆነ አላወቀምና እንደ ምድራዊ ምግብ አቋሎታል በኃጢአት ሳለ ያለ ኃፍረት ሥጋውን ደሙን በመቀበሉ ሥላሴ ይፈርዱበታል።
/1ቆሮ.11÷23-29/
- ሐ. ሥጋ ወደሙ ለመቀበል 18 ሰዓት ከእህል ከውኃ ተከልክሎ መያም ይገባል /ኢይንሣዕ መኑሂ ቀርባን ዘእንበለ ይጽም በንጹሕ/ ፍት.መን.13። ረስጡብ 46/
- መ. ሰው ዝንየት /ርስሐት/ ከአገኘው በዚያን ቀን አይቆርብም።
- ሠ. ካህን በሚቀድስበት ቀን ዕንቅፋት ቢያገኘው ማለት ነስር፣ ትውኪያ /አንቋ/፣ ብስና፣ ማንኛውም የአካል መድማት መቆሰል፣ ወደ አፍ

የሚገባ እንደ ትንኝ ዝምብ ይህን የመሰለ ሁሉ ቢያጋጥመው በዚያው ዕለት መቀደስ መቁረብ አይገባውም።

ይህም ለካህን ብቻ ሳይሆን ምእመናንንም የሚመለከት ነው። ከቀርባን በኋላ ከአለመጠንቀቅ የተነሣ እንዲህ ያለ ነገር ቢያጋጥመው ንስሐ ሊሰጠው ይገባል። ንስሐውን ሳይፈጽም እንደ ገና መቁረብ አይችልም። /ያዕቆብ ዘእልበረዳኢ/

5. ስመሥዋዕት የሚገባ ስንዴ

- ሀ. መሥዋዕት የሚሆነው በወራቱ የደረሰ ዋግ ያልመታው እንክርዳድ የሌለበት ንጹሕ ስንዴ ነው። /ፍት.መን.13 ረስጣ.3/
- ለ. ለመሥዋዕት የሚቀርበው ኅብስት ዕለቱን የተሠራ እንዲሆን ታዟል። ከተሠዋም በኋላ ለማግሥቱ አያድርም /ፍት.መን.አንቀጽ13 ረስጣ.30/
- ሐ. ኅብስቱም ነቅዕ ያለበት አይሆንም፤ ነቅዕ የሌለበት ያላረረ ያልጠቆረ እንዲሆን ታዟል /ፍት.መን 13/።
- መ. ኅብስተ አኩቴቱ ሲሠራ አሥራ ሦስት መስቀል ባለው ማኅተም ታትሞ ይሠራል።

6. ስመሥዋዕት የሚገባ ወይን

- ሀ. ወፍ ያልመጠጠው አይጥ ያልቆረጠመው መጀመሪያ የደረሰው ወይን ሊሆን ይገባል።
- ለ. ለመሥዋዕቱ የሚቀርበው ወይን በእሳት ከሚበስሉ ከጠጅ ከአረቄ ወገን በማንኛውም አይሠራም /ፍት.ነገ.13። ረስጣ 3/
- ሐ. ወይኑንም ሲሠሩ ጥሩ መሆኑን ተመልክቶ መሥራት ይገባል። ንጹሕ ጽሩይ ካልሆነ ለመሥዋዕት አይገባም። ከሢሶ የበለጠ ውኃም አይጨመርበትም /ፍት.መን./
- መ. ዓመት ያለፈውና መዓዛው የለወጠ ወይን ለመሥዋዕት ሊቀርብ አይገባም /ፍት.መን.አንቀጽ 13፤ በሰ.102/

7. መቀደሻ አስባሳት

- ሀ. የሚቀደስባቸው አልባሳት በቤተክርስቲያን ዕቃ ቤት ሊቀመጡና በንጽሕና ሊጠበቁ ይገባል። ከዚህ ውጪ በሌላ ቦታ እንዲቀመጡ አልተፈቀደም።
- ለ. ካህናት የሚደርቡት ካባ ላንቃ አምስት መንዲል /ከልጅ/ ያለው እንዲሆን ታዟል። መንዲል ወይም ከልጅ ማለት ለምድ ነው።
- ሐ. ካህናት በቀደሱ ጊዜ የሚለብሱት እስከ ተረከዛቸው የሚደርስ መሆን አለበት። /ፍት.መን.አንቀጽ 12/

መ. ካህኑ ልብስ ተክህኖ ከመልበሱ በፊት ልኩ የሚሆነውን መርጦ ይለብሳል። ልብስ ተክህኖ ከለበሰ በኋላ ማውለቅ አይገባውም። ቀሚሱ ከረዘመበት በዝናር ይታጠቀዋል። /ፍት.መን.አንቀጽ 12/

ሠ. የሚቀድሱ ካህናት ሲቀድሱ ነጭ ልብስ እንዲለብሱ ታዟል። የሚቆርቡ ምእመናንም ንጹሕ ነጭ ልብስ ለብሰው መቁረብ ይገባቸዋል። «ወአልባሰ ቅዳሴ እለ ይቄድሱ ቦቶን ይኩና ጸዕድወ በከመ ይደሉ ለካህናት ወአኮ ኅቡራት» /ፍት.መን. 12/ ካህኑ ልብስ ተክህኖ ከመልበሱ በፊት ጳጳስ ካለ ጳጳሱን አስባርኮ ይለብሳል ከሌለ ራሱ ባርኮ ይለብሳል።

8. ሥርዓተ ቅዳሴ

ሀ. ካህኑ ልብስ ተክህኖ ከመልበሱ በፊት አብሮት የሚቀድስ ዲያቆን መኖሩን ማረጋገጥ አለበት።

ለ. ካህን ወደ ቤተመቅደስ ሲገባ በታቦቱ ፊት ከመጋረጃ ውጭ አንድ ጊዜ በመጋረጃ ውስጥ በመሠዊያው ፊት ሦስት ጊዜ ይሰግዳል /ሕዝ.46÷3/

ሐ. ካህን በክብር በፍርሃት ሆኖ «ተንሥኡ ጸልዩ» እያለ ሕዝቡን የሚሰብክለት ዐዋጅ የሚናገርለት ዲያቆን ሳይዝ እንዳይቀድስ ተከልክሏል። ዲያቆኑም አሰምቶ የሚያነብና የሚያዜም ሊሆን ይገባል።

መ. ሕዝቡ እንዳይፈዝ እንዳያንቀላፋ ዲያቆኑ ያነቋቸዋል። /ፍት.መን.12፣ ድሰቅ12/።

ሠ. ካህኑ ቅዳሴ ሲገባ ከሁሉ በፊት አንድ ጊዜ በታቦቱ ፊት ሰግዶ አንድ ጊዜ ቀላውስቱን አንድ ጊዜ ዲያቆናቱን እጅ ይነሣል።

ረ. የሚለብሰውን ልብስ ተክህኖ ይዞ ፊቱን ወደ ምሥራቅ መልሶ ሦስት ጊዜ ሰግዶ አቡነ ዘበሰማያትን ይጸልያል።

ሰ. ዲያቆን በቤተልሔም ኅብስቱንና ወይኑን ለመሥዋዕት ከሠራና ካዘጋጀ በኋላ ንፍቁ ዲያቆን ኅብስቱን በመሶበ ወርቅ በራሱ ላይ አድርጎ ወይኑን ሠራዲው ዲያቆን በጽዋዕ ይዞ ቃጭል እያቋጩለ በፊት በፊቱ ንፍቁ ቄስ መስቀልና ማዕጠንት ይዞ እያጠነ በኋላ በኋላ ሆነው ከቤተልሔም ወደ ቤተመቅደስ ይገባሉ /ፍት.መን. 12፣ ረስጠብ.92/።

ቀ. ቅዳሴ ሲገቡ ቀዳስያን መንበሩን ከበው ይቆማሉ። ሠራዲ ካህን ፊቱን ወደ ምሥራቅ አድርጎ በምዕራብ ይቆማል። ሠራዲ ዲያቆን ፊቱን ወደ ምዕራብ አድርጎ በምሥራቅ ይቆማል። ንፍቅ ካህን ፊቱን ወደ ሰሜን አድርጎ በደቡብ ይቆማል፤ ንፍቅ ዲያቆን ፊቱን ወደ ደቡብ አድርጎ በሰሜን ይቆማል። ሦስተኛው ቄስ በስተግራ ቆሞ ለሠራዲው ካህን መብራት ያበራለታል። መጽሐፍ ይገልጥለታል።

- በ. ዲያቆናት በዐውደ መንበሩ ቆመው ተሰጥዎትን ይቀበላሉ፤ በተለይ ሁለት ዲያቆናት ከልዝብ ሐር የተሠራ መነሳንስ ይዘው አንዱ በቀኝ አንዱ በግራ ቆመው ወደ ጽዋው ምንም ምን እንዳይገባ ተሐዋስያንን ይከለክላሉ /ፍት.መን.አንቀጽ 12፡ፈስጣ.52/።
- ተ. ወንጌል ሲነበብ መቆም ነው እንጂ መቀመጥ ክልክል ነው።
- ቸ. ወንጌል ሲላለሙም «ነአምን በቃል ወንጌል ቅዱስ» እያሉ ነው።
- ሀ. ወንጌል ከተነበበ በኋላ ኤጰስ ቆጶስ ከአለ ወንጌሉን በእጁ ይዞ በክፍሎቹ የተነበበውን ለሕዝቡ ተርጉሞ መንገር ይገባዋል፤ ኤጰስ ቆጶሱ ከሌለ ትርጓሜውን የሚችል ካህን እንዲያስተምር ታዟል።
- ነ. ኤጰስ ቆጶሱ፣ ወይም ቄሱ፣ ወንጌልን ካነበበ በኋላ ንፍቅ ቄስ «ርጉቀ መዓት» የሚለውን ጸሎት ይጻፋል።
- ኘ. ካህን በሥርዓተ ቅዳሴ መጀመሪያና በፍሬ ቅዳሴ መጀመሪያ ሁለት ጊዜ እጁን ይታጠባል። እንዲሁም ሌሎች ካህናትና ዲያቆናት ከቁርባን አስቀድሞ እጃቸውን ይታጠባሉ።
- አ. በቅዳሴ ጊዜ በሁለት ጧፍ እንጂ በአንድ ጧፍ አይቀደስም።
- ከ. በቅዳሴ ጊዜ ዕርገተ ዕጣን አይቀርም። የሚደረገውም ዕርገተ ዕጣን አምስት ጊዜ ነው /አብጥሊስ3/
- ኸ. ማዕጠንት /ጥና/ የሚይዝና የሚያጥን ቄስ ነው እንጂ ዲያቆን በእጁ ይዞ አያጥንም። ኤጰስ ቆጶስ፣ መሥዋዕቱን ከአጠነ በኋላ ሕዝቡንና ካህናቱን፣ ቤተክርስቲያኑን እየዞረ እንዲያጥን ጥናውን ለቄስ ይሰጣል /ድስቅ.12።/
- ወ. በቅዳሴ ጊዜ የሠራዊው ካህን ዑደት ሰባት ነው፤ ይኸውም በመጀመሪያው ጸሎተ ዕጣን በመቅደሱ ውስጥ፤ በአንቀጽ ምዕራብ ሦስት «ስብሐት ወክብር ለሥሉስ ቅዱስ ይደሉ» እያለ አጥኖ ከፈጸመ በኋላ «እግዚአብሔር አምላክን በከመ እንህልክ ቅድመ ጥቅማ ለኢያሪኮ» እያለ ሲዞር አንድ በሁለተኛው ጸሎተ ዕጣን ሦስት በድምሩ ሰባት ዑደት ይሆናል።
- ዐ. የንፍቅ ካህን ዑደት ሦስት ነው። ግብረ ሐዋርያት አንብቦ ሲገባ አንድ ወንጌል ተነቦ ሲገባ አንድ ጊዜ፣ «ሠራዊተ መላእክቲሁ» ተብሎ ሲገባ አንድ ጊዜ ይዞራል። በድምሩ ሦስት ይሆናል።
- ዘ. ጸሎተ ቅዳሴ ከተጀመረ በኋላ ዲያቆን «እትዉ በሰላም» ብሎ ሳያሰናብት በከባድ ችግርና በሕመም ካልሆነ በቀር ከቤተክርስቲያን መውጣት ክልክል ነው /ፍት.መን.12፣ በሰ.92/።
- የ. ዲያቆን «ጸልዩ በእንተ ሰላም» ብሎ ስለ ሰላም እንዲጸለይ በቅዳሴ ላይ ትእዛዝ ሲሰጥ ወንዶች ወንዶችን ሴቶች ሴቶችን ሁሉም በየጾታቸው እጅ ይነሣሉ፤ ወንዶች ሴቶችን ሴቶች ወንዶችን እጅ አይነሡም /ፍት.መን.12፣ ረስጣ. 103÷32÷53/።

10 ስመቀረብ የሚያበቃና የማያበቃ ሁኔታ

- ሀ. ቅዳሴ ሲጀመር ያልነበረ ሰው አይቆርብም፤ ቅዳሴ ሲጀመር ያልነበረ ካህንም እንደዚሁ ሥጋ ወደሙ ሊቀበል ሊያቀብል አልተፈቀደለትም። /ፍት.መን.12፣ በስ.97/።
- ለ. ከምእመናን በስተቀር ያላመኑ ሰዎች ሥጋ ወደሙን እንዳይቀበሉ መጠበቅና መቆጣጠር ያስፈልጋል /ፍት.መን.13፣ ረስጠብ. 44/።
- ሐ. በንስሐ የተለየ ሰው የንስሐ ጊዜውን ሳይፈጽም ለሞት የሚያበቃ ደዌ ቢታመም ሥጋ ወደሙን ከመቀበል አይከለክልም። ሥጋውን ደሙን ተቀብሎ ከዳነም ከምእመናን ጋር በጸሎት ይሳተፋል፤ በቀኖና ወደ ተለዩ ሰዎች አይመለስም /ፍት.መን.13፣ ዕንቁራ 15/

11 የቁርባን ሥርዓት

- ሀ. የቅዱስ ቁርባን አቆራረብ ተራ ቀጥሎ እንደተዘረዘረው ነው።
1. ሊቃ ጳጳሳት
 2. ጳጳሳትና ኤጳስ ቆጳሳት
 3. ቆሞሳት
 4. ቀሳውስት እነዚህ ሥጋወደሙን በቅድሚያ በየማዕረጋቸው ይቀበላሉ።
 5. ዲያቆናት በመቅደስ ይቆርባሉ።
 6. ከንፍቀ ዲያቆናት ጀምሮ ሁሉም በየማዕረጉ በቆሙበት ቦታ በቅድስት ይቀበላሉ።
 7. ከበር ከፋዥ /ከዐጸውተ ኅዋሳው/ በኋላ በዕለቱ ክርስትና የተነሡ ይቀበላሉ። ከእነሱም በኋላ ለ40ና ለ80 ቀን ሕፃናት ቅድሚያ ይሰጣል።
 8. ከሕፃናት ቀጥሎ ደናግል
 9. የቀሳውስት ሚስቶች
 10. የዲያቆናት ሚስቶች
 11. መነኩሳት ምእመናን
 12. መነኩሳይያት
 13. ምእመናን ወንዶችና ሴቶች ተራቸውን ጠብቀው በየማዕረጋቸው ይቆርባሉ።
- ለ. ቁርባን ለተቀበሉ ከሐዳፌ ነፍስ በኋላ ማየ መቁረር /የቅዳሴ ጠበል/ ይሰጣል /ፍት.መን.13፣ ረስጣ65/።

ቀዳሾችና ቆራቢዎች ከመቀደሳቸውና ሥጋ ወደሙ ከመቀበላቸው በፊት ሦስት ቀን ከሴት ተከልክለውና ተጠብቀው እንዲቆዩ የተደረገበት ምክንያት በኦሪቱ ዳዊትና ክርሱ ጋር የነበሩት ወደ ካህኑ ወደ አብያታር /አቤሜሌክ/ በመጡና የሚበሉት የቁርባን ኅብስት እንዲሰጣቸው ካህኑን

በጠየቁት ጊዜ ከሴት ከራቻሁ ሦስት ቀን ሞልቷችኋል ወይ? ብሎ ጠይቋቸው ነበር። እነሱም ከቤታችን ከወጣንና መንገድ ከጀመርን ሦስት ቀን ሆኖናል ብለው ሲመልሱለት ኅብስተ ቁርባኑን ሰጥቶቸው ዳዊትና ሠራዊቱ ስለበሉ የዚያ ምሳሌ ነው /ዘጽ.19÷15፣ 1ሳሙ.21÷1-6/። ከዚያም ቀደም ብሎ እሥራኤል ወደ እግዚአብሔር ለመቅረብ በተጠሩ ጊዜ ሦስት ቀን ከሴት እንዳይገናኙ ሙሴ ያዘዘ ስለሆነ የዚያ ምሳሌ ነው።

* ታቦት የእመቤታችን፣ ጽላት ከእመቤታችን የነሣው ሥጋና ነፍስ፣ በጽላት ላይ ቋ ከድንግል ማርያም የነሣውን ሥጋና ነፍስ የተዋሐደው አካላዊ ቋ ምሳሌ ነው።

* ምሥዋዕ /መሠዊያው/ ጻሕሉ፣ ጽዋው፣ የመንበረ ጸባዖት፣ የጎል፣ የመቃብር ምሳሌ ነው።

* መሶበ ወርቅ፣ ማዕጠንቱ፣ የእመቤታችን ምሳሌ ነው። ፍሕም የመለኮት፣ ዕጣን የትስብእት፣ መዓዛው የመዓዛ መሥዋዕት ምሳሌ ነው።

* ኅብስተ ቁርባን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ጻሕል የሚለብሰው ማኅፈድ ጌታ ሲወለድ የተጠቀለለበት ጨርቅ፣ ሲሞት የተገነዘበት መግነዝ ምሳሌ ነው። ይኸውም ኅብስቱ የሚጠቀለለበት ማኅፈድ ነው።

6. ዕርፈ መስቀል /ማንካ/ የሱራፊ ጉጠት ምሳሌ ነው /ኢሳ.6-5-7/ ዲያቆን ደም ያቀብልበታል። ሱራፊ ለነቢዩ ለኢሳይያስ ፍሕመ እሳት በጉጠት ሰጥቶት ኢሳይያስ ከለምፁ የመንጻቱ ምሳሌ ነው። ፍህሙ የሥጋው የደሙ ምሳሌ ነው። ለምፁ የኃጢአት ምሳሌ ነው። ሱራፊ የዲያቆኑ ምሳሌ ነው። ፍሕሙን ሱራፊ በእጁ አለመያዙ በጉጠት መያዙ ሥጋውን ደሙን በእጅ ለመንካት ያልበቃ በዕርፈ መስቀል መስጠት ያለበት መሆኑን ያመለክታል። ኢሳይያስ የምእመናን ምሳሌ ነው። ኢሳይያስ በሱራፊ ጉጠት ፍሕም ከለምፁ መዳኑ ምእመናን ሥጋውን ደሙን ሲቀበሉ ከኃጢአት የመጻናቸው ምሳሌ ነው።

- ቁርባን በአንድ ኅብስት የሚቀርብበት ምክንያት መሥዋዕት ሆኖ የቀረበውና የተሠዋው አንድ አካል ኢየሱስ ክርስቶስ ስለሆነ ነው።

- ዲያቆኑ «እግዚአብሔር ይሬእየኒ»ን እያነበበ ጽዋውን ይዞ ሦስት ጊዜ ይዞራል። ይህም ጌታ በምድረ ፍልስጥኤም እየተመላለሰ ሦስት ዓመት ከሦስት ወር ወንጌልን የማስተማሩ ምሳሌ ነው።

- ቁርባን በጻሕሉ ላይ መቀመጡ ጌታ በመቃብር የመቀበሩ ምሳሌ ነው።

- ዕርገተ ዕጣን የደመ አቤል፣ የቁርባኑ ኖላ፣ የሂሩተ አብርሃም፣ የመባዕ ይስሐቅ፣ የመልእክተ ሙሴ ምሳሌ ነው። /ዘፍ.4÷9-12፣ 8÷20፣ 12÷1-3፣ 29÷2-18፣ ዘጸ.3÷10-22፣ 4÷1-3/

- ካህኑ ዑደት በሚያደርግበት ጊዜ መብራት የያዘው ንፍቅ ዲያቆን ከካህኑ ፊት ቀድሞ የሚሄደው የመጥምቁ ዮሐንስ ምሳሌ ነው። ካህኑ ከንፍቅ ዲያቆን ቀጥሎ ተከትሎ የሚዞረው የጌታ ምሳሌ ስለሆነ ነው። ምክንያቱም መጥምቁ ዮሐንስ ከጌታ መንፈቅ ቀድሞ ወንጌል አስተምሯልና። ከካህኑ ቀጥሎ በኋላው ሆኖ ሠራሊው ዲያቆን መስቀል ይዞ የሚዞረው የቅዱስ እስጢፋኖስ ምሳሌ ነው። ከጌታ ቀጥሎ መከራ የተቀበለ ቅዱስ እስጢፋኖስ ነውና። /የሐ.ሥራ 7÷58/

በወንጌል ዑደት ጊዜ መብራት የያዘው ንፍቁ ዲያቆን መቅደሙ የነቢያት፣ ንፍቅ ካህን ወንጌል ተሸክሞ መከተሉ የመጥምቁ ዮሐንስ፣ ሠራዲ ካህን እያጠነ ንፍቁን ቄስ ተከትሎ መዞሩ የጌታ፣ ሠራዲ ዲያቆን በኋላ ሆኖ መዞሩ የእስጢፋኖስ ምሳሌዎች ስለሆኑ ነው።

ንፍቅ ካህን ወንጌሉን ተሸክሞ ከካህኑ ፊት ከዞረ በኋላ ለካህኑ የሚሰጠው መጥምቁ ዮሐንስ መንፈቅ ከጌታ ቀድሞ ከአስተማሪ በኋላ ጌታ ወንጌሉን የማስተማሩ ምሳሌ ነው። /ማቴ.4÷12-18/ የንፍቅ ካህን ዑደት ሦስት ጊዜ መሆኑ የሥላሴ አምሳል ነው። /ማቴ.28÷19/ የጳውሎስ መልእክት ወደ ምዕራብ የሚነበበው የጳውሎስ መልእክትና ትምህርት የተሰጠው ማለት ጳውሎስ ያስተማረው በምዕራብ ሀገሮች ስለሆነ ነው።

የሐዋርያት ሥራና የሐዋርያት መልእክታት በሰሜንና በደቡብ የሚነበበው ሐዋርያት በሰሜኑም በደቡብም ክፍላተ ዓለማት እየተዘዋወሩ ወንጌልን ስለ ሰበኩ ነው። /ማቴ.28÷19፤/

ወንጌል ወደ ምሥራቅ የሚነበበው «ውእተ አሚረ ይሠርቅ ለክሙ ፀሐየ ጽድቅ ለሕይወት ታኅተ ክነፊሁ» የተባለ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስን የምትሰብክ ስለሆነ ነው። /ሚክ.4÷2/ የአረገውም በምሥራቅ ነው የሚመጣውም ከምሥራቅ ስለሆነ ነው መዝ.67÷33፤ ማቴ.24÷27/

- * ሠራዊት ሦስት ጊዜ መባሉ የሦስትነት፣ ቋሉ አለመለወጡ የአንድነት ምሳሌ ነው።
- * ከመጋረጃ በአፍኦ ሠራዊት የሚሉት ንፍቁ ቄስና ንፍቁ ዲያቆን ሕዝቡ የነቢያት፣ ከመጋረጃ ውስጥ ሠራዊት የሚሉት ሠራዲ ካህን፣ ዲያቆን አብሪ ካህን የሐዋርያት ምሳሌዎች ናቸው።
- * «አርገዉ» ሲል በር ወይም መጋረጃ መከፈቱ ጌታ በገበያ ቀን በአደባባይ የመስቀሉ ምሳሌ ነው።
- * ካህኑና ሕዝቡ እየተቀባበሉ 40 እግዚአታ ማድረሳቸው የጌታ የግርፋቱ ካህኑ 41ኛውን ብቻውን የሚለው የአዳም ቀኖና ምሳሌ ነው።
- * ደሙን ሲቀበል ሁለት ጊዜ «አሜን ወአሜን» መባሉ ደሙ ሁለት ጊዜ ማለትም ከሞት በፊትና ከሞት በኋላ የመፍሰሱ ምሳሌ፣ ከሥጋው ጋር ሦስት ጊዜ መባሉ ለቀድሶ ሥጋ ወነፍስ ወመንፈስ ሥጋውን መቁረሱን ይተረጉማል።

- * ድርገት ሲወርድ ከመሬት የሚወደቀው ጌታ ከሙታን ከተነሣ በኋላ በመንገድ ቅዱሳት አንስትን አግኝቷቸው «በህክን» ሲላቸው ድምፁን ሰምተው ከመሬት የመውደቃቸው ምሳሌ ነው።
- * ድርገት ወደ ምዕራብ መውረዱ ጌታ ፊቱን ወደ ምዕራብ መልሶ ለመሰቀሉ ምሳሌ ነው «እስመ ገጹ ለእግዚአብሔር መንገል ምዕራብ ከመ ይነጽር ኩሉ ሕዝብ፤ መንገል ብርሃኑ ዘይሠርቅ» እንዳለ ወደ ምሥራቅ መመለሱ የዕርገት ምሳሌ ነው፤ ያረገው ወደ ምሥራቅ ነውና።
- * ዲያቆን ከድርገት በኋላ «ነአኩቶ» እያለ በቅድስት መዞሩ ከጌታ ዕርገት በኋላ እስጢፋኖስ በቅድሚያ አስተምሮ ሰማዕትነት የመቀበሉ ምሳሌ ነው።
- * በቅዱሴ ማብቂያ ላይ የሚደረገው አንብሮተ እድ /የካህኑ ሕዝቡን በእጁ መባረክ/ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በዐረገ ጊዜ ሐዋርያትን በአንብሮተ እድ ባርኮ የማረጉ ምሳሌ ነው።
- * ከካህናት ቀጥሎ አዲስ የተጠመቁ ሕፃናት እንዲቆርቡ የተደረገበት ምክንያት ጌታ የተወለደ ዕለት በመጀመሪያ ያመለከኑ መላእክት ናቸው። ከዚያ በኋላ የእነሱን ዜና አሰምተው ኖሎት /እረኞች/ ናቸው። ከዚያ በኋላ የነሱን የሐዳፊ ነፍስ ጸሎት «ጸልዩ» እስከሚለው ያለውን ወደ ምዕራብ ካለ በኋላ ወደ ምሥራቅ የሚጸለዩው አዳምና ልጆቹ አምስት ሺህ አምስት መቶ ዘመን በሲኦል ከኖሩ በኋላ በክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ ከሲኦል ወደ ገነት መመለሳቸውን ለማዘከር ነው። /1 ጳጥ.3÷18-22/
- * ሥጋ ወደሙ ከተቀበሉ በኋላ መስገድ የተከለከለበት ምክንያት
 - 1ኛ. ወዙ እንዳይንጠፈጠፍ ነው
 - 2ኛ. ድንኳኑ በሥጋው በደሙ ሳይሆን በትሩፋት ዳንን እንዳያሰኝ ነው።

ሠ. ሥርዓተ ንስሐ

1. የንስሐ አመሠራረት

ንስሐ የግእዝ ቃል ነው፤ ትርጉሙ በሠሩት ኃጢአት መጸጸት፤ ወደ ገቢረ ኃጢአት አለመመለስ ነው። ስለዚህ «ከልብ መመለስ በኃጢአት መጸጸትና ከኃጢአት ለመጠበቅ ቁርጥ አሳብ ማድረግ» ንስሐ ይባላል።

ንስሐ ከጥንት የመጣ ምሥጢርና ሥርዓት ነው። አዳም በድሎ ንስሐ ቢገባ ተስፋ ድኅነት አግኝቷል። የነሃዌ ሰዎች በዮናስ ስብከት ንስሐ ገብተው ድነዋል/ ትንቢተ ዮናስን በሙሉ አንብብ/

ከሐዋርያት ቅዱስ ጴጥሮስ ምሳሌ ይሆናል። ሐዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በተያዘበት ዕለት ጌታውን አላውቅም ብሎ ሦስት ጊዜ ከካዶ በኋላ «ዶሮ ሳይጮህ ሦስት ጊዜ ትክደኛለህ» ያለውን የአምላኩን ቃል አስቦ በገሊናው ተወቅሶ መራራ ለቅሶ አለቀሰ። እግዚአብሔር ኢየሱስ ክርስቶስን ንስሐውን አይቶ ኃጢአቱን ይቅር ብሎ «በነጄን ጠብቅ» ሲል የሐዋርያነትን ሹመት ሰጠው፤ የመንግሥተ ሰማያትን መክፈቻ እስጥሃለሁ ሲል በቂሣርያ የሰጠውን ተስፋም ፈጸመለት /ማቴ.26÷69-75፣ ማቴ.16÷19። ዮሐ.20÷22-23።/

ንስሐ ከእግዚአብሔር የታዘዘ ነው። እግዚአብሔር ሰውን ከመውደዱ የተነሣ እንዲ እንኳ እንዳይጠፋ የበደለውን ሁሉ ይቅር በማለት ታላቁን የምሕረት በር ንስሐን ከፈተ። ይህም ምሥጢር ያለማቋረጥ እንዲሠራ ሥልጣኑን ለሐዋርያት ሰጠ።

«የመንግሥተ ሰማያትን መክፈቻ እስጥሃለሁ በምድር ያሠርኸው በሰማይ የታሠረ ይሆናል፤ በምድርም የፈታኸው በሰማይ የተፈታ ይሆናል» ማቴ.16÷19፣ 18÷18።

ካህናት የሕይወት መሰላል ወይም ድልድይ ሆነው የሕዝቡን ንስሐና ልመና ወደ እግዚአብሔር፤ የእግዚአብሔርን ምሕረት ወደ ሕዝብ የሚያደርሱ ናቸው። በኃጢአት የሚሰናከል ሁሉ ንስሐ ያስፈልገዋል።

2. የንስሐ ኑዛዜ አፈጻጸም

በንስሐ የሚሰጠው ቀኖና በሥርዓተ ቤተክርስቲያን መሠረት ይፈጸማል። ተነሣሚው ኃጢአቱን ለመምህረ ንስሐው ይነግረዋል፤ መምህረ ንስሐው የተነሣሚውን ዐቅም መዝኖ የጸም፣ የጸሎት፣ የስግደት፣ የምጽዋት፣ ቅጣት ይሰጠዋል። ለዚህም ጊዜ ይወሰንለታል። የቀኖናውን ጊዜ ከጨረሰ በኋላ ተነሣሚው ወደ መምህረ ንስሐው ተመልሶ እንደ ትእዛዙ መፈጸሙን ይነግረዋል። ፍትሐት ሰጥቶ /አናዝ/ ሥጋውን ደሙን አቀብሎ ከምእመናን ጋር እንዲቀላቀል ይፈቅድለታል።

3. በንስሐና ኑዛዜ የሚገኝ ጸጋ

ንስሐ ዘማዊውን እንደ ድንግል ኃጢአተኛውን እንደ ጻድቅ በአጠቃላይ የበደለውን እንደ አልበደለ ያደርገዋል።

በአንብቦ ንስሐ መታጠብ ፍጹም ንጹሕ ያደርጋል። የንስሐ ጥምቀት በዕንባ መታጠብ ነው። ይህም ነቢዩ ዳዊት «ሌሊቱን ሁሉ አልጋዬን በዕንባዬ አብሳለሁ፤ ምንጣፌንም በዕንባ አርሳለሁ» እንዳለው ነው /መዝ.6፥6/

፩. ሥርዓተ ክህነት

የክህነት አመሠራረት

ክህነት የተጀመረው በመጀመሪያው ሰው በአዳም ነው። እግዚአብሔር አምላክ አዳምን ፈጥሮ በልጅነት አክብሮ ነቢይ ወካህን አድርጎ ሾመው። በኦሪት በወንጌል ሥርዓት እስኪወሰን ድረስ ከአዳም ጀምሮ እስከ ሙሴ የነበሩ አበው በበረከተ አበው ከእግዚአብሔር እየተሾሙ ትንቢትን፣ ክህነትን ከቅዱስ መንፈስ እየተቀበሉ /እየተሾሙ/ በነቢይነታቸው ያለፈውን የሚመጣውን ሲገልጡ፣ ሲያስተምሩ፣ በክህነታቸው መሥዋዕት ሲያቀርቡ ነበር።

ሀ. የፓትርያርክ /ርዕሰ ሊቃነ ጳጳሳት/ ወይም የሊቀ ጳጳሳት አሻሻም

ክህነት በዘመነ ኦሪት ለሌዊ ነገድ ከተሰጠ በኋላ ሲወርድ ሲዋረድ እስከ ክርስቶስ ደርሷል። ታላቁ ሊቀ ካህናት ኢየሱስ ክርስቶስ እንደ ብሉይ ኪዳን ካህናት መሥዋዕት እንስሳን ሳይሆን መሥዋዕተ ደሙን ይዞ ራሱ መሥዋዕት ራሱ ሠዋዒ ሆኖ ወደ መቅደስ ገብቶዋል «ዘአዕረገ ለአቡሁ ርእሶ ዕጣን»

ሥርዓት

ሀ. ሊቃ ጳጳሳት ቤተክርስቲያንን ለመጠበቅ ክርስቶስ የሾማቸው የሐዋርያት ተከታዮች ናቸው /ዮሐ.20-28/

ለ. በአንድ ዘመን በአንድ ወምበር ሁለት ሰዎች አይሾሙም

ሐ. ርዕሰ ሊቃ ጳጳሳት ሲሾም ሊቃ ጳጳሳት፣ ጳጳሳት፣ ኤጳስ ቆጳሳት ይገኛሉ። ይህ ሹመት ያለ ኤጳስ ቆጳሳት ጉባኤ አይደረግም።

«የሀልወ ኤጳስ ቆጳሳት በሢመተ ሊቀ ጳጳሳት እስመ ኢየትፌጸም ዝንቱ ዘእንበለ በሐላዌ ጉባኤሆሙ ለኤጳስ ቀጳሳት ወህላዌ ሚጥሮጸሊስ ዘውእቱ ጳጳስ» ፍትሙን አን 4 ረሰ.1-1።

መ. ሊቀ ጳጳሳት ያወገዘውን ጳጳስ፣ ጳጳስ ያወገዘውን ኤጲስ ቆጶስ፣ ኤጲስ ቆጶስ ያወገዘውን ቄስ፣ ሳለም ከሞተም በኋላ አይፈታውም፡፡ ቄስ ያወገዘውን ኤጲስ ቆጶስ፣ ኤጲስ ቆጶስ ያወገዘውን ጳጳስ፣ ጳጳስ ያወገዘውን ሊቀ ጳጳስ፣ ሊቀ ጳጳሳት ያወገዘውን ፓትርያርክ /ርእሰ ሊቃ ጳጳሳት/ ሳለም ከሞተም በኋላ ይፈታዋል፡፡ ሊቀ ጳጳሳት ያወገዘውን ሊቀ ጳጳሳት፣ ጳጳስ ያወገዘውን ጳጳስ፣ ኤጲስ ቆጶስ ያወገዘውን ኤጲስ ቆጶስ፣ ቄስ ያወገዘውን ቄስ ሳለ አይፈታውም፤ ከሞተ በኋላ ግን ይፈታዋል፡፡ «ወኢይደሉ እም ሊቃ ጳጳሳት፣ ወጳጳሳት፣ ወኤጲስ ቆጶሳት ከመ ይፍታህ ዘአሠሮ ካልዑ ዘእንበለ እምድገረ ሞቱ፣ ወሊቀ ጳጳሳት ብውህ ውእቱ እምድገረ ተከሥተ ከመ ይፍታህ ማአሠሮሙ ለእለ ኩሉሙ ሶበ ርእየ ዝክተ» /ሲኖዶስ 51/

ሠ. ሊቀ ጳጳሳት ወይም ርእሰ ሊቃ ጳጳሳቱ የታመመ እንደሆነ እስከሚድን፣ የታሠረ እንደሆነ እስከሚፈታ ይጠበቃል፤ ሹመቱ ለሌላ አይሰጥም፤ የማይድን ደዌ ከያዘውና ሊፈታ የማይችልበት እሥራት ከሆነ በላዩ ይሾማል፤ አይጠበቅም /ፍት.መን.4/

ሰ የኤጲስ ቆጶሳት ሂሳብ ሥርዓት

ሀ. ኤጲስ ቆጶሳት ኖላዊ /ጠባቂ/ ናቸው፤ /ፍት.መን.አ፯.5፣ ሕዝ.34÷1-10፣ ዮሐ.10÷2-16፣ 21÷15-17/

ለ. ኤጲስ ቆጶስነት የሚሾም ነውር የሌለበት፣ በልቡናው ከሐኪት የነቋ የሚያረጋጋ እንግዳ መቀበልን የሚወድ፣ የተማረ፣ አብዝቶ የማይጠጣ፣ ፈጥኖ የማይማታ፣ ብልህና ዐዋቂ ነው፡፡ «ወነዋ ይደሉ ከመይኩን ኤጲስ ቆጶስ ዘኢተረከበ ውስቴቱ ነውር ወዘአውሰበ አሐተ ብእሲተ ዘንቁህ በህሊናሁ ውእቱ ጠ ቢብ ወመናዝዝ ወመፍቅሬ ነግድ መምህር ዘኢያበዝህ ስትየ ወይን ወዘኢያፈጥን እዴሁ ለዘፍጥ» /ፍት.መን.አ፯.5፣ 1ጠ.ጥ.3÷1-3፣ ጢሞ.7÷4/

ሐ. ኤጲስ ቆጶስ በጠባዩ ትሑት፣ የማይጣላ፣ ትዕግሥተኛ፣ ሰውን የሚያስታርቅ፣ ገንዘብ የማይወድ፣ ለሰው የሚያዝንና የሚራራ፣ ሰካራምና ቁጡ ያልሆነ፣ ከቂም በቀል ከዓመፅ የተለየ፣ ሐዲስ አማኒ ያልሆነ እንዲሆን ታዟል /1ጠ.ጥ.3÷3-7፣ ፍት.ነገ. አ፯ 5/፡፡

መ. ኤጲስ ቆጶስ ከ50 ዓመት በታች እንዳይሾም ተከልክሏል፡፡ «ወዘኢኮነ ሕይወቱ ሕፁፅ እም 50 ዓመት» /ፍት ነገ.5 ድቅስ 4/፡፡

ሠ. ኤጲስ ቆጶስ ብሉይና ሐዲስ የተማረ እንዲሆን ታዟል

ረ. አጳስ ቆጶሱን የሚመርጡት 30 ዘመን የሆናቸው ናቸው /ፍት.ነገ.አንቀጽ 5፣ ጠሰ.28/።

ሰ. ኤጳስ ቆጶስ የሚሾም በሚሾምበት ሀገር ምእመናን ምርጫና በርዕሰ ሊቃ ጳጳሳት ፈቃድ ነው። /ፍት.ነገ.አንቀጽ 5/ «ይሠየም ኤጳስ ቆጶስ በገርየተ ኩሎሙ ሕዝብ ዚአሁ በሥምረተ መንፈስ ቅዱስ» /ፍት.ነገ አንቀጽ 5 ድስቅ 36/ «እመሰ ብእሲ ዘአምጽዕዎ ከመ ይሰየም ኤጳስ ቆጶስ ወይኩን ዝንቱ በሥምረተ ሰብአ ብሔሩ ኩሎሙ ወይኩን ዝንቱ ጳጳስ ርዕሰ ሊቀጳጳሳት ዘይሰየም...» /ፍት.ነገ.አንቀጽ 5 ረስጣ/ አብጥሊስ/2/።

ሸ. ካህናትና ሕዝቡ እንዲሾምላቸው ኤጳስ ቆጶስ የሚሆነውን ቆሞስ መርጠው ሲያቀርቡ ስለደግነቱና ትሩፋቱ ስለንጽሕናውና ከነውር የራቀ ስለመሆኑ ርዕሰ ሊቃ ጳጳሳቱ ሦስት ጊዜ እየመላለሰ ማረጋገጫ ይጠይቃቸዋል። ሕዝቡም አረጋግጠው «የሚባለው ነው» ብለው ሦስት ጊዜ መልስ ይሰጣሉ። በሦስተኛው ሕዝቡ መልስ ሲሰጡ እጃቸውን አንሥተው «ይገባዋል» እያሉ ያጨበጭባሉ። ወይም አመልጥ ነው «አማን በአማን» እያሉ ያሸበሽባሉ። ካጨበጨቡ በኋላ ተቃውሞ ቢነሣ ያስታርቋል እንጂ ተቀባይነት የለውም። /ፍት.ነገ.አንቀጽ 5 ረስጠብ 52/

ቀ. በሹመቱ ጊዜ ሦስት ወይም ሁለት ኤጳስ ቆጶሳት ከርዕሰ ሊቃ ጳጳሳት ጋር አብረው ይሾማሉ። አንብሮተ እድ ያደርጋሉ። «ወየሃልዉ ለሢመተ ኤጳስ ቆጶሳት ክልኤቱ አው ሠለስቱ እስመ ዝንቱ ውእቱ ዘይዌስክ ሞገሰ» /ፍት.ነገ.አንቀጽ 5 ረስጣ/ አብጥሊስ 2/

«ወየሀልዉ ከመ ይሢምዎ ክልኤቱ ኤጳስ ቆጶሳት እው ሠለስቱ» /ፍት.ነገ.5 ረስጣ 3/

በ. ጋኔን ያደረበት ሰው ኤጳስ ቆጶስነት አይሾምም። «ኢይደሉ ከመ ይኩን ኤጳስ ቆጶስ ዘጋኔን» /3 ቀሌ 2/

ተ. ዕውር፣ ደንቆሮ፣ ሰነፍ ዝንጉ ኤጳስ ቆጶስ አይሆንም «ወኢይደሉ ከመ ይኩን ዕውር ወኢጽሙም ወኢዝንጉዕ «3 ቀሌ 52፣ ፍት፣ መን፣5/

ቸ. ደግነቱ ያልታወቀ፣ በራሱ ፈቃድ አባለዘናን የሰለበ፣ ቀድሞ ሳያምን ኖሮ በኋላ የተጠመቀ፣ ኃጢአተኛ ሁኖ በኋላ ያገባ፣ ኤጳስ ቆጶስነት አይሾምም። /ፍት.መን.5፣ ረስጠጅ /3፣ ቀሌ 75/

ገ. ኤጳስ ቆጶስ ከአንድ ኤጳስ ቆጶስ አይሾምም። «ወኢይደሉ ከመ ይሠየም ለክሙ እምአሐዱ ኤጳስ ቆጶስ አሐዱ ዘእንበለ እዴሁ ላእሌሁ ይትፈለጥ» /ፍት.መን.አን5፣ ረስጣ 58፣ ድስቅ 34/

ነ. አንድ ዓይና እና አንካሳ ኤጳስ ቆጶስነት ከመሾም አይከለክልም። ይኸውም አንካሳው ዞሮ የሚያጥን፣ ዐውድ የማይጥል፣ አንድ ዓይናው ቀለም የማይጥል ፍታቴ

የሚያደላድል ከሆነ ነው። «ወኢይትከላዕ ከመ ይኩን ኤ ጳስ ቆጶስ ነቋር፤ ወኢሐንካስ፤ ለእመ ኮነ ይሄኒ ዝግብር /ፍት.መን.5፤ ረስጠጅ /3.ቀሌ/አንቀጽ 72/።

- ፮. ኤ ጳስ ቆጶስ፤ የሚሾመው እሑድ ቀን ነው፤ ተሿሚውን በሚገባ ወንበር ያስቀምጡታል። «ወይሠየም ኤ ጳስ ቆጶስ በዕለተ እሑድ» /ፍት.መን.ድስቅ37/
- አ. ኤ ጳስ ቆጶስ ሲሾም ካህናቱም ሕዝቡም በሙሉ ተገኝተው እየመሰከሩለት ነው የሚሾመው። «ወኩሉ ሰብአ ይገበሩ በእንተ ተሰይሞቱ ሕዝበ ወካህናት እንዘ ስምዐ ይከውን ሎቱ» /ፍት.መን.5/
- ከ. በአንብሮተ እድ ኤ ጳስ ቆጶሱን ሲሾሙ የተሰበሰቡ ኤ ጳስ ቆጶሳት እጃቸውን ይታጠባሉ። ከታጠቡ በኋላ በአንብሮተ እድ ይሾሙታል። «ወኤ ጳስ ቆጶሳትኒ እለ መጽኡ ከመ ያንብሩ እደዊሆሙ ዲቤሁ ይትሐፀቡ እደዊሆሙ ወእምዝ ይሄምዎ» /ፍት.መን.አን.5/
- ኸ. ኤ ጳስ ቆጶሳት በአንብሮተ እድ ሲሾሙት ሕዝቡ በፍርሃት ጸጥ ብለው ይቆማሉ። «ወሕዝብ ቀዊሞሙ በእርምሞ ወበፍርሃት ያንሥኡ ወያነብሩ ኤ ጳስ ቆጶሳት እደዊሆሙ ዲቤሁ።» /ፍት.መን.5/
- ወ. ኤ ጳስ ቆጶሳት በአንብሮተ እድ ሲሾሙ «ንህነ ናነብር እደዊነ ዲበ ዝንቱ ገብር ኅሩይ ዘእንዚአብሔር በስመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ» እያሉ የቡራኬ ቃት እየተናገሩ ነው። /ፍት.መን.አን.5/
- ዐ. ኤ ጳስ ቆጶሳቱ የአንብሮተ እዱን ጸሎተ ቡራኬ ከፈጸሙ በኋላ ለተሿሚው መስቀል ይሰጡታል /ፍት.መን.5/
- ዘ. ኤ ጳስ ቆጶሳቱ በአንብሮተ እድ በሚሾሙበት ጊዜ በመጀመሪያ የተሾመው ኤ ጳስ ቆጶስ ካለ ከርእሰ ሊቃ ጳጳሳቱ ቀጥሎ በቅድሚያ አንብሮተ እድ ያደርጋል፤ እጁን በራሱ ላይ ይጭናል። «ወእምድኅረ ዝንቱ ያንብር ኤ ጳስ ቆጶስ ቀዳማዊ እምኔሁ እዴሁ ዲቤሁ» /ፍት.መን.አን.5/
- ዠ. ከዚህ በኋላ ጸሎተ ሢመቱን ርእሰ ሊቃ ጳጳሳቱ ይጸልያል፤ ሕዝቡ እሜን ይላሉ /ፍት.መን.አን.5/
- አ. ጸሎተ ሢመቱም ሲያበቃ ኤ ጳስ ቆጶሳቱ ተሿሚውን እጅ ይነሡታል፤ ርዕሰ ሊቃ ጳጳሳቱ በአንብሮተ እድ በንፍሐት መንፈስ ቅዱስ ያሳድርበታል። በዚህ ጊዜ ካህናቱና ሕዝቡ «ይደልዎ፤ ይደልዎ፤» ይላሉ። ይህንን ምስክርነት በከፍተኛ ድምፅ እያሰሙ ካህናቱና ሕዝቡ ተሿሚውን እጅ ይነሡታል።

- ደ. «በእንተ ሰላምን» ይጻልዩለታል፤ ከዚህ በኋላ ሢመቱን የሚያወሱ መጻሕፍት እየጻለዩ ያነብባሉ፤ ዲያቆናት በሚሾመው ራስ ላይ ወንጌል ዘርግተው ይይዛሉ፤ ጸሎተ ሢመቱ ሲፈጸም ሕዝቡ ሁሉ እጅ እየነሡ መስቀሉን ይሳለማሉ።
- ጀ. ከዚህ በኋላ ቅዱሴ ባስልዮስን መቀደስ እንዲገባ ታዟል። ሥጋ ወደሙን መጀመሪያ የሚቀበለው አዲሱ ተሿሚ ነው።
- ገ. ኤጳስ ቆጶስ ከተሾመ በኋላ ሦስት ቀን በዓል ይከበርለታል /ፍት.መን.አፃ.5/።
- ጠ. ኤጳስ ቆጶስ ከተሾመ በኋላ ሦስት ሱባኤ ይጸማል፤ የተሾመበት ጊዜ በዓለ 50 ከሆነ በዚያ ጊዜ መጽም ስለማይችል አሳልፎ በዚያው ዓመት በየሱባኤው ሦስት ሦስት ቀን ጸሞ ይጨርሳል። /«ወእምከመ ተሠይመ ኤጳስ ቆጶስ ይንበር ሠለስተ ሱባኤያተ በጸም ዝንቱ ለእመ ኮነ በመዋዕለ 50... እምዝኒ ይፈጽም ይእተ ዓመተ በጸም በበሠለስቱ» /ፍት.መን.አፃ.5/።
- ጨ. በማስተማር ጊዜ መጻሕፍትን የሚያነብ፣ አራትን፣ ነቢያትን፣ ወንጌልን፣ መጻሕፍተ ሊቃውንትና፣ ምዕራፍን፣ አንቀጽን እየለየ የሚተረጉም፣ ዘወትር የሚያስተምር ንጹሕ ትጉህ እንዲሆን ታዟል /ፍት.መን.አ.5/
- ጸ. ኤጳስ ቆጶስ በሃይማኖት ወደማይመስሉ ወደ አሕዛብ በዓል እንዳይሄድና እንዳያከብር ተከልክሏል። /«ወኢይሐር ንበ በዓላተ አሕዛብ» /ፍት.መን.አፃ.5/
- ጹ. ኤጳስ ቆጶስ ሕዝቡን በምሳሌነት ለማስተማር ሁሉንም የሚወድ ፣ ቂም በቀል የማይዝ፣ ኅዳጌ በቀል፣ ልበ ሰፊ፣ ነገር አላፊ መሆን አለበት። ከማንኛውም መንፈሳዊ ሥራ ካልሆነው የሰይጣን ሥራ ከሆነው ነገር ሁሉ መጠበቅ እንዳለበት ታዟል። ኤጳስ ቆጶሱ ደግ ከሆነ ብዙ ሰዎችን ወደሱ መሳብ ይችላል። «ወይኩን ፍቁረ ለኩሉ እስመ ኖላዊ ዘእምርሁቅ እምዓመፃ ይስሕበሙ ለአርዳኢሁ...» እንዲል /ፍት.ነገ.አፃ.5/ ድስቅ 8። ሆሴዕ /49/
- ፀ. ኤጳስ ቆጶስ ከተሾመ በኋላ ቤተክርስቲያንን ዘወትር ያገለግላል። በመዓልትም በሌሊትም ስለራሱና ስለሕዝቡ ስለ ሀገሩና ስለዓለሙ ይጻልይ ዘንድ ታዟል። በቤተክርስቲያን ብቻውን ይኖራል ማለት ቤቱ ከቤተክርስቲያን አጠገብ ያደርጋል። ካስፈለገው በጸሎተ ማኅበር የሚረዱት አንድ ሰው ሁለት ሰው በቤቱ ለማኖር ይችላል።

«ወለእመ ኮነ ሎቱ ዘያሠምሮ ለነቢር ምስሌሁ አመ አኮ አሐዱ አው ክልኤቱ ወውእቶሙ አሐቲ ነፍስ ምስሌሁ ይግበር በዘይትራድእዎ በእንተ ዘይደሉ» ፍት.ነገ.5

ቀ. ኤ ጳስ ቆጶስ ቀሳውስትን ይባርካል። እሱ ግን በቀሳውስት አይባረክም «ኤ ጳስ ቆጶስ ይባርክ ወኢይባርኩ ኪያሁ» /ፍት.ነገ.5 ረስግ/ ቀሌ.21

ሀ. ከኤ ጳስ ቆጶስ ከቀሳውስት እስከ ኃፃዌ ጥጎት ያለውን ሹመት ይሾማል። ነገር ግን ሳይመረምር ሳይፈትን ማንንም ከህነት እንዳይሾም ተከልክሏል። «ወኢታፍጥን አንብሮ እዴከ ሳዕለ አሐዱሂ ወኢትሳተፍ በዝንቱ ኃጢአተ ካልዕከ» /1ኛጢሞ.5÷22፣ ፍት.ነገ.5 ክፍል 4/

ከ. ከኤ ጳስ ቆጶስ በስተቀር መሻር የሚገባውን ካህን ይሽራል /ፍት.ነገ.አገ.5 ክፍል4/ እግዚአብሔር እንደሾመው ኖላዊነት በእሱ ብቻ ሳይሆን በሕዝቡም ኃጢአት ስለሚጠየቅ ተግባራዊ ማስተማርና ሕዝቡን ከኃጢአት መጠበቅ እንዳለበት ታዟል።

«አንተሰ ያርከ ያረ ክቡደ ጽሑፍ ከመ እግዚአብሔር ይቤሎሙ ለሙሴ አንተ ወአሮን ትፀውሩ አበላሆሙ ለሕዝብ... ወሶበ መጽአ ኅቤከ ዘሀለወ ቦቱ ዐቢይ አበላ ኢትትሀይይ ኪያሁ ይቤ ሕዝቅኤል ነቢይ በእንተ ኤ ጳስ ቆጶስ ዘይትሂየይ እንበይነ ሕዝብ አሌ ሎሙ ለኖሎተ እስራኤል እለ ኅደጉ አባግኢሆሙ ዘይርእዩ ለእለ አሐዱ አኮኑ አንትሙ ኖሎት ዘትርእዩ አባግዐ ወአንትሙ ለሀሊብ ትሰትይዎ ወለጸምር ዘትለብስዎ ወመግዘዕኒ ስቡሕ ዘትጠብህዎ ለአባግዕዮስ ኢትርእዩ...» ሕዝ.34-1-19፣ ፍት.ነገ.አገ.5/

ሐ. ኤ ጳስ ቆጶስ ስሙ በጸሎት ሳይ ይጠራል። በቅዳሴም ይነሣል /ፍት.ነገ.አገ.5/

ለ. ኤ ጳስ ቆጶስ ሥጋው ደሙን ከኤ ጳስ ቆጶሳት እንጂ ከቀሳውስት አይቀበልም። /ፍት.ነገ.5 ክፍል 4/

ሟ. በካህናት መካከል እኔ በሳይ እኔ በሳይ ልቀመጥ በማለት ጠብ ክርክር እንዳይሆን ካህናትም በማዕረግ ከሕዝቡ ጋር አንድ እንዳይሆኑ ሊቃ ካህናት ከተራ ካህናት ጋር እኩል እንዳይሆኑ የካህናቱን ማዕረግና መቆሚያቸውን ማወቅ ጽፎ መያዝ እንደሚገባው ታዟል። «ወይደልዎ ከመ ይጸሐፍ ወያሉምር ኩሎ ማዕረጋተ ካህናት ወሥርዓታቲሆሙ ከመ ኢይኩን ማዕከሌሆሙ ጋዕዝ በዝንቱ ግብር ወከመ ኢይደመሩ ሰብአ ቤተክርስቲያን እንተ ሐዋርያት ምስለ ሕዝባውያን በማዕረግ ወከመ ኢይኩኑ ምስለ ሊቃ ካህናት በአምሳሊሆሙ» /ዩኒቅያ ሲኖዶስ/ አን 67/

ረ. ኤ ጳስ ቆጶስ የተሾመበትን ሀገር ከተማና ገጠር ትቶ በሌላ ሀገር እንዲቀመጥ አልተፈቀደም «ወኢደልዎ ለኤ ጳስ ቆጶስ ከመይሳድግ መንበሮ ወሀገሮ ወይሑር ኅበ ካልዕ ሀገር» / ቀሌ.11/

ሷ. ኤ ጳስ ቆጶስ የተሾመበትን ሀገር ለቆ ወደሌላ ሀገር መዛወር እንደሌለበት ባል ሚስቱን ፈትቶ ሌላ ማግባት የማይገባውን ያህል አይገባውም ተብሎ ታዟል። /ጉባኤ.ኒ.ቂ.ያ77/

፱. ኤ ጳስ ቆጶስ ቢያጠፋ ያላመኑ ሰዎች ምስክርነት ወይም የአንድ አጳስ ቆጶስ ምስክርነት አይሰማበትም። /3 ቀለ.አን.70-2 ጠሌ.12./

ጉባኤ ኤ ጳስ ቆጶሳት/ሲኖዶስ/

ሀ. ኤ ጳስ ቆጶሳት በዓመት ሁለት ጊዜ ይሰበሰባሉ። «ወይኩን ጉባኤ ኤ ጳስ ቆጶሳት ክልዔተ ጊዜ በበዓመት» /ፍት.መን.አን.5፣ ክፍል 5። ረስጠብ 27። አስጠጅ 28። ዶክ.28

ለ. የመጀመሪያው ጉባኤ በበዓል ሃምሳ በአራተኛው ሰባኤ በአራተኛው ቀን ይደረጋል፤ ይኸውም ርክበ ካህናት በሚውልበት ዕለት ማለት ነው። ሁለተኛው ጉባኤ ጥቅምት በባተ በ12ኛው ቀን ይደረጋል፤ ይህም ዕለተ ዕረፍቱ ለማቴዎስ ነው። «ወጊዜ ቀዳሚት ጉባኤ በራብዕ ሰባኤ እም ሃምሳ፣ ወዳግሚትኒ አመ አሠርቱ ወክልዔቱ ለጥቅምት»/ፍት.መን.5. ክፍል 5/ «ይትጋብኡ ኤ ጳስ ቆጶሳት ዘኩሉ መካናት ኅበ ጳጳሶሙ አው ኅበ ሊ ቃ ጳጳሳቲሆሙ ክልኤተ ጊዜ በኩሉ ዓመታት» /ፍት.መን.አን... 5 ኒ.ቂ.ያ 9። 45/

ሐ. በጉባኤው መካከል አንድ መንበር ተደርጎ በላዩ ላይ ወንጌል ይቀመጣል፤ ርእሰ ሊ ቃ ጳጳሳቱ በፊት ለፊት ይቀመጣል፤ በር ይዘጋና ኤ ጳስ ቆጶሳት ተነሥተው የማኅበር ጸሎት ያደርጋሉ፤ ጸሎቱ ሲያልቅ ሄደው ይቀመጣሉ፤ ከዚያ በኋላ ስለ ሃይማኖት መጽናት ስለ በጎ ምግባር መስፋፋት ስለ ሥርዓተ ቤተክርስቲያን መቃታት፣ በጠቅላላው ስለ መንፈሳዊ ሕግና ፍትሕ ተነጋግረው ውሳኔ ይሰጣሉ። «ወያንብሩ ማዕከለ ምርፋቆሙ አሐደ መንበረ፣ ወያንብርዎ ዲቤሁ ለወንጌል ቅዱስ፣ ወይንበር ሊቀ ጳጳሳት በቅድሚሁ ወይዕዕዉ አናቅፀ ወይትነሥኡ ኅቡረ ወይጸልዩ ወይገብኡ ኅበ ምርፋቆሙ ወይሐትቱ በእንተ ግብር ዘተጋብኡ በእንተአሁ በኅቡዕ» /ፍት.አን.5 ክፍል 5/

ሐ. የሢመተ ቀሳውስት ሥርዓት/ለቅስና ሹመት የሚያበቁ ሁኔታዎች

ሀ. ለቅስና የሚመረጥ ዲያቆን ነውርና ነቀፋ የሌለበት፣ አንዲት ድንግል ሴት ያገባ፣ ደጌች ልጆች ያሉት፣ ቁመኛ ያልሆነ፣ አብዝቶ የማይጠ ጣ፣ እጁን ለመማታት አንደበቱን ለመገዘት የማያፈጥን፣ ገንዘብ የማይወድ፣ እንግዳ የሚቀበል፣ በጌ ሥራን የሚያፈቅር፣ ከኃጢአት የነጻ፣ ደግና ቸር የሆነ ሰውነቱን ከፍትወት ያራቀ፣ የጌታ ወንጌልን በማስተማር ምእመናንን የሚረዳ እውነተኛ ትምህርት በማስተማር ሰውን ማጽናናት የሚቻለው፣ ክደው ሊያስክዱ የሚተናኩሉትን

የሚከራከራቸው መሆን እንዳለበት ተሠርቷል። /ፍት.መን.አን 5 ክፍል 1
ዘሌ.21-7-16/

ለ. ሠላሳ ዓመት ያልሞላው እንዳይሾም ተከልክሏል። «ኢይሠየም ቀሲስ
ዘእንበለ በሰላሳ ዓመት /ፍት.መን.6 ቀጠግ 11/

ሐ. ብሉያትን ሐዲሳትን ያልተማረ ይልቁኑም አራቱን ወንጌል ያላወቀ
ቅስና እንዳይሾም ተከልክሏል። «ወኢይኩን አሐዱሂ ቀሲስ ዘኢየሐምር
ነገረ መጻሕፍት አምላካውያት ሠናያት ወፈድፋደስ አርባዕተ
ወንጌላተ»/ፍት.መን.አን.6 በስ 89/።

ሢመተ ቅስና

ሀ. ኤ ጳስ ቆጶስ ቄሱን በአንብሮተ እድ ይሾመዋል፤ ቀሳውስት ቆመው
ይዳስሱታል፤ ይጸልዩለታል፤ ቄስ፣ ዲያቆን፣ ንፍቀ ዲያቆንና ከዚያ
በታች ያሉት የሚሾሙት በኤ ጳስ ቆጶስ ብቻ ነው፤ ኤ ጳስ ቆጶስ
እነዚህን ሲሾም የማዕረጋቸውንና የሥርዓተ ክህነታቸውን ደረጃ ጠብቆ
በሕዝብ ፊት ጸሎተ ሲመቱን አድርሶ ይሾማቸዋል። «ወለእመ ፈቀደ
ኤ ጳስ ቆጶስ ከመ ይሂም ቀሲስ ያንብር እዴሁ ላእለ ርእሱ
ወቀሳውስትኒ ኩሎሙ ይግስስዎ ቀዊሞሙ ወይጸልዩ ላእሌሁ»
/ፍት.መን.አን.6 ክፍል 9 ረስጣ 22-54/።

ለ. ኤ ጳስ ቆጶስ ሳይፈቅድ ቄስና ዲያቆን አይሾምም። ወኢይሰየም ቀሲስ
አው ዲያቆን ዘእንበለ በምክረ ኤ ጳስ ቆጶስ ዘውእቶሙ ታጎተ
ሥልጣኑ ወይሂም ኤ ጳስ ቆጶስ ባሕቲቱ እስመ ሣልሳይ ማዕረጊሁ»

የቀሳውስት ተግባርና ሥልጣን

ሀ. ቄስ መምህር ነው። መምህርም እንደመሆኑ የቀናች ሃይማኖትን
ያስተምራል። «እስመ ቀሲስ በአምሳለ መምህር። ወይኩኑ ቀሳውስት
በኅቤክሙ መምህራኑ ለአእምሮተ እግዚአብሔር። /ፍት.መን.አን.6 ድስቅ
27/

ለ. ቄስ ሥራው ማስተማር፣ ማጥመቅ፣ ቀድሶ ማቁረብ፣ መባረክ፣
ማሠርና መፍታት፣ ማናዘዝ ነው። /ፍት.መን.አን.6 ክፍል 3/

ሐ. ቄስ በአንብሮተ እድ ሕዝቡን ይባርካል። «ወይባርክ ወኢይትባረክ
እምዘ ውእቱ ይንእስ» /ፍት.መን.አን.8 ረስጣ 58/

መ. ቄስ ሥልጣኑ ክህነት አይሾምም አይሾርም።

/ፍት.መን.6 ክፍል 3/

ትእዛዝ ቀሳውስት

- ሀ. ቄስ ምእመናንን መጠበቅ፣ ሲታመሙ መጠየቅ፣ በትምህርት ማጽናት እንደሚገባው ታዟል። እውነተኛ ፍርድ መፍረድ ይገባዋል /ፍት.መን.አን.6 ክፍል 4/
- ለ. በመሠዊያው ቀኝ የሚቆሙ ቀሳውስት ካህናቱን ያስተናብራሉ፤ ሥጋ ወደሙ የሚቀበሉትን በየተራቸው እንዲቀበሉ ይቆጣጠራሉ። በግራ የሚቆሙ ቀሳውስት ሕዝቡን ያስተናብራሉ። «ወቀሳውስት እለ ውስተ የማን ያስተሐምሙ ለረድኤት በውስተ ምሥዋዕ ከመ ያከብርዎ ለዘይደልዎ ክብር ወይመንንዎ ለዘይደልዎ ምናኔ ወቀሳውስትስ እለ ውስተ ጸጋም ያስተሐምሙ በእንተ ጉባኤ ከመ ይኩኑ ብድግነ» /ፍት.መን.አን.6 ክፍል 4/
- ሐ. ቀሳውስት ሐዋርያት ከሠሩት ሥርዓት ውጭ ትእዛዝ በማክበድ ሕዝቡን እንዳያስጨንቁ ታዘዋል። «ወኢይወስክ አሐዱ እምቀሳውስት ምንተኒ ከቡደ ውጽኦ እምቀኖና አበዊነ ሐዋርያት።» /ፍት.መን.6 በስ 51/
- መ. ቄስ ታዋ በሚመረመርበት በሚታከምበት ጊዜ ከአልሆነ በስተቀር በማንም ጊዜ ፈጽሞ ዕርቃን ሊጥልና ሊጋለጥ አይገባውም። «ወኢይተዓረቅ ቀሲስ ግሙራ ቅድመ መኑሂ እምሰብእ ዘእንበለ በጊዜ ዐጸባ» /ፍት.መን.አን.6 ክፍል 4 በስ 53/
- ሠ. ቀሳውስት ከኤጳስ ቆጶሱ ዘንድ በየዓመቱ ሦስት ጊዜ እንዲሰበሰቡ ታዘዋል። «ወይትጋብኦ ቀሳውስት ኅበ ኤጳስ ቆጶሳ ቲሆሙ ሠለስተ ጊዜያተ በበዓመት» ፍት.መን.አን.6 ክፍል 4 ኒቅያ 59
- ረ. ካህናት የራስ ጠጉራቸውን ማሳደግና ማጉፈር አይገባቸውም።

ቀሳውስት ከሹመት የሚሻረበት ሥርዓት

- ሀ. በሥርዓተ ቤተክርስቲያን ሊጠብቀው የታዘዘውን የማይጠብቅ፣ እንዳይሠራው የተከለከለውን የሚሠራ፣ በሥርዓተ ቤተክርስቲያን ሕዝቡን የማያስተምርና የማይመራ ቄስ ቢኖር ከካህናቱ ይሻራል/ ፍት.መን.አን.6 ክፍል 5/
- ለ. ሁለት ጊዜ የተሾመ፣ ሁለት ጊዜ ያገባ፣ ወይም ሁለት ሚስት ያለው ሕዝቡን የማያስተምር፣ የተቸገሩትን ካህናት የማይረዳ፣ ጉቦ ሰጥቶ የተሾመ፣ የኃጢአተኛውን ንስሐ የማይቀበል፣ በሐሰት የሚመሰክር፣ ሰውን የሚያጣላ፣ የሚኮራ፣ የክፋትን ሥራ የሚሠራ የሚሰክር፣ ኮከብ የሚቆጥር፣ አራጣ /ወለድ/ የሚቀበል፣ በሐሰት የሚምል፣ የጠንቋዮችን ነገር እውነት ነው ብሎ የሚቀበል፣ ከሴሶኛ ሴት የደረሰ፣ ሥር የማሰ፣ ቅጠል የበጠሰ፣ ሰውን የሚማታ፣ ከመናፍቃ የተጠመቀ፣ የሰረቀ፣ የመናፍቃን ቁርባን የተቀበለ፣ አብሮአቸው የጸለየ፣ አባለ ዘሩን የሰለበ፣ ሲሰስን፣ በሐሰት ሲምል የተገኘ፣ በገበያ መካከል

የሚበላ፣ በመሸታ ቤት የሚጠጣ፣ የበከተውንና የአውሬውን ትራፊ የሚበላ፣ ከአይሁድ ምክራብ ከአላውያን ቤተጸሎት የሚገባ፣ የአይሁድን ጸም የሚጸም፣ በዓላቸውን የሚያከብር፣ በዓላቸውን እጅ መንሻ የሚቀበል፣ ሃይማኖታቸውን ወደለወጡ ሰዎች ቤተጸሎት ሄዶ እጅ መንሻ የሚቀበል፣ ከተወገዘ ሰው ጋር የተነጋገረ፣ አብሮት የጸለየ፣ የኤጳስ ቆጶሱን ደብዳቤ ሳይዝ ናቅ አገር የሄደ፣ በአገልግሎት ምክንያት ሚስቱን የተለየና የፈታ፣ እመነኩሳለሁ ተባሉትም እይዛለሁ ብሎ ሚስቱን የተወ፣ ያሰናበተ ካህን ከሹመቱ ይሄራል። /ፍት.ነገ.አን.6 56 ክፍ5። 2 ቀሌ.3።፣ 3 ቀሌ.5/

ሐ. ቄስም ሆነ ዲያቆን ከሹመቱ በኃጢአት ከተሄደ በታላቅ ደፍሮ ለአገልግሎት ቢገባ ከቤተክርስቲያን ተወግዞ ከምእመናን ይለያል። እያወቁ በዚህ ድፍረቱ የተባበሩት ሁሉ ከምእመናን ይለያሉ /ፍት.ነገ.6 ረስጠብ/2 ቀሌ.19/

መ. ቄስ ወይም ዲያቆን በሀገሩ የተሾመውን ኤጳስ ቆጶስ ንቆ አቋሉ ለብቻው ቤተክርስቲያን ከሠራ፣ ኤጳስ ቆጶሱ እስከ ሦስት ጊዜ ጠርቶት ካልመጣ፣ እሱና የመሳሰሉት ከሹመታቸው ይሄራሉ። /ፍት.መን.6 ረስጠብ/2 ቀሌ.22/

ሠ. ቄስ ያለበትን ቤተክርስቲያን ትቶ ወደሌላ ቤተክርስቲያን ከሄደ፣ እንዲመለስ ተነግሮት፣ ካልተመለሰ ከሹመቱ ይሄራል /ፍት.መን.6። /ረስጣ/1፣ ቀሌ/14፣ ኒቂያ 4/

ረ. ቄስ በቁጣ ወይም በማናቸውም ምክንያት ምእመናንን ሥጋ ወደሙን ከከለከለ ከሥልጣኑ ይሄራል። /ፍት.መን.አን.6 ክፍል 5 ኒቂያ 27/

ሰ. ቀላውስት ዲያቆናት በሥጋዊ ነገር ዋስ፣ ተያዥ ምስክር፣ አይሆኑም ይህን ያደረገ ከሹመቱ ይሄራል። /ፍት.መን.6 ክፍል 6 ኒቂያ 28/

የሢመተ ዲያቆናት ሥርዓት

1. ሰዲቀና ሢመተ የሚያበቀ ሁኔታዎች

ሀ. ዲያቆናት ጭምቶች፣ ትዕግሥተኞች፣ ግብረ ገብነት ያላቸውና የሚታዘዙ፣ ሁለት ቋል የማይናገሩ ማለት አንድ ጊዜ እውነት አንድ ጊዜ ሐሰት የማይናገሩ አብዝተው ወይን የማይጠጡ፣ የማይገባ ትርፍ ገንዘብ መቀበል የማይችሉ፣ ንጹሕ በሆነ ልቡና ሃይማኖትን የተረዱ፣ ጋብቻ ያልደገሙ፣ ልጆቻቸውን ቤተሰቦቻቸውን ቀጥተው ያሳደጉ መሆን ይገባቸዋል። በዚህ ሁሉ የተፈተኑና ነውር የሌለባቸው ሆነው ሲገኙ ዲቁና ይሾማሉ። /1ጢዋ.9+13 ፍት.መን.7፣ ፍት.መን.7 ክፍል 1 ጢዋ.7+4/።

ለ. በሥርዓተ ቤተክርስቲያን መሠረት ለማዕረግ ዲቁና መብቃቸው ተመስክሮላቸው እንዲሾሙ ታዘዋል። /ፍት.ነገ.7 ረስጣ 17

ሐ. ከዚህ ጋር ለሰው የሚራሩ፣ የሚያዝኑ፣ የማያንጎራጉሩ፣ ከቂም በቀል የራቁ፣ ቁጡዎች፣ ብስጩዎች ያልሆኑ፣ የማያዳሉ፣ ለመማርና ለማስተማር የተጉ እንዲሆኑ ታዘዋል /ፍት.መን.አን.6 ክፍል 1/

ሢመተ ዲቆና

- ሀ. ዲያቆን በአንብሮተ እድ ይሾማል «ሶበ ትሠይሞ ለዲያቆን አንብር እዴስ ላዕሌሁ ወጸሊ» /ፍት.መን.አን.7 ክፍል2 ረስጣ 54 ቅጠግ 54/
- ለ. ዲያቆናት ሲሾሙ ቀሳውስትና ዲያቆናት ከኤ ጳስ ቆጶስ ጋር ሆነው አብረው ይጸልያሉ። አንብሮተ እድ የሚያደርግለት ግን ኤ ጳስ ቆጶስ ብቻ ነው። «ቀሳውስት ኩሎሙ ወዲያቆናትኒ እንዘ ይቀውሙ ይጸልዩ» ፍት.መን.አን.7 ክፍል 2 ረስጣ 54 ቅጠግ 14/
- ሐ. «ዲያቆን 25 ዓመት ሳይሞላው አይሾምም» ይላል፣ ይሁን እንጂ ብቁ ሆኖ ከተገኘ ከዚህ ዕድሜ በታችም ያለ ቢሆን ይሾማል። /ፍት.መን.አን.7 ክፍል 2 ዋጠግ 11/
- መ. የዲያቆናቱ ቁጥር በቤተክርስቲያኑ ሰበካ ስፋትና ጥበት ይወሰናል። /ፍት.መን.አን.7 ቀጠግ 14 ኒቅያ 67/

የዲያቆናት ሕይወትና ሥርዓት

- ሀ. ዲያቆናት እንደ ኤ ጳስ ቆጶስ እንደ ቄስ ያለነውር ነቀፋ መኖር አለባቸው። «ወይኩኑ ካዕበ ዲያቆናት ዘእንበለ ነውር በአምሳለ ኤ ጳስ ቆጶስ ወይኩኑ ፍጹማን በክህነቶሙ ለቤተክርስቲያን በዘይክሉ ገቢረ ዘእንበለ ሀፍረት»
- ለ. ዲያቆናት በቦታው ሁሉ በመዓልትም በሌሊትም በጎ ሥራን የሚሠሩ መሆን ይገባቸዋል። ከኃጢአት ንጹሕ ሆኖ መልካም አገልግሎት የሚያገለግል ዲያቆን ይረባል፣ ይጠቅማል፣ በጎ ዕድል ፈንታ ያገኛል። /ፍት.መን.አን.7 ክፍል 4 ረስጣ 18/
- ሐ. ዲያቆን የእግዚአብሔር አገልጋይ እንደመሆኑ መጠን ለኤ ጳስ ቆጶሱ ለቄሱ ይላላካል። «ወዲያቆንስ ከመ ዘይትለአክ ለእግዚአብሔር ይትለአክ ለኤ ጳስ ቆጶስ ወለቀሳውስት በኩሉ ግብር» /ፍት.መን.አን.7 በዲ.5/።
- መ. ዲያቆን ሕሙማንን በመጎብኘት፣ የችግረኞችን ጉዳይ ወደ ቄሱ ወደ ኤ ጳስ ቆጶሱ በማቅረብ ለችግረኞች ምጽዋት የሚሰጡትን ምእመናንን ሁሉ በማስተባበርና በመላላክ እንዲያገለግል ታዘኗል። /ፍት.መን.አን.7 ክፍል 3/
- ሠ. በምሥራቅ ኦርቶዶክስ አብያተ ክርስቲያናት ዲያቆናት ወንጌል ያነብባሉ፣ በእኛ ቤተክርስቲያን አያነቡም። «ወያነብብ ወንጌለ እመሂ ዲያቆን ወእመሂ ቀሲስ» ዲድስቅልያ 12 ፍት.መን.አን.6 ክፍል 3/

ረ. ዲያቆን በጸሎተ ቅዱስ ጊዜ ሕዝቡ ሥርዓት ይዘው እንዲቆሙና እንዲጸልዩ እንዲያንቀላፉ እንዲይተቹ፣ እንዲይስቁና እንዲይሳለቁ ይቆጣጠራል /ፍት.መን.አን.12 ድስት 12/

ሰ. ሥጋውን ደሙን በማቀበል ጊዜ ሥጋውን ቄሱ ሲያቀብል ዲያቆን ደሙን ለሕዝቡ ያቀብላል /ፍት.መን.አን 7 ክፍል 3 ረስጦ 58/

ሸ. ቆሞሱና ሊቀ ዲያቆናቱ ለኤጳስ ቆጶስ እንደ ሁለት እጆች እንደ ሁለት ክንፎች ሆነው ሹመት በሚሰጥበት ጊዜ በቀኙና በግራው ይቆማሉ። ወደ ቤተክርስቲያን ሲሄድ አብረው ይሄዳሉ፣ ወደ ሌላም ቦታ ሲሄድ አይለዩም። ሊቃ ዲያቆናት በቀኙ ይቆማሉ፣ ሌሎች በግራው ይቆማሉ። /ፍት.መን.አን.7 ኒትያ 62/

ዲያቆን ከማዕረጉ የሚሻርበት ምክንያት

ሀ. ጉቦ ሰጥቶ፣ በጉልበት አስገድዶ፣ አስፈራርቶ ወይም ይህን በመሰለ ሌላ ተንኩል የተሾመ ወይም ሁለት ጊዜ የተሾመ፤

ለ. ሁለት ሴት ያገባ፣ ወይም በተሾመ ጊዜ ከሴት ርቄ ንጽሕና ጠበቄ እኖራለሁ ብሎ ተሥሎ የተሾመ በኋላ ሥዕለቱን አፍርሶ፣ ሚስት ያገባ፣ ወይም ከዘማዊት ሴት የደረሰ፣ ተደብቆ ተክሊል ያደረሰ፣ ወይም እመነኩሳለሁ ተባሕትዎ እይዛለሁ ብሎ ሚስቱን የፈታ

ሐ. ዘወትር የሚሰክር፣ በክፉ ሥራ ጸንቶ የሚኖር፣ በሐሰት የሚመሰክር

መ. አራጣ የሚቀበል፣ ነጋዴ የሆነ

ሠ. ባልንጀራውን የሚያማ

ረ. በሰው የሚታበይ፣ ኃይልን የሚያሳይ፣ ሰውን የሚመታ፣ ኤጳስ ቆጶሱ ጠርቶት አልመጣም ብሎ የቀረ፣ ከደሟ ያልነጻችውን ሴት ወደ ቤተክርስቲያን ያስገባ፣ ሥጋውን ደሙን የሰጠ፣ ከተሻረ በኋላ የክህነት ሥራ የሚሠራ፣ ለብቻው ሌላ ቤተክርስቲያን የሠራ

ሰ. ቤተክርስቲያንን ትቶ ከሔደ በኋላ የተመለሰ፣ ከመናፍቃ የተጠመቀ፣ ቁርባናቸውን የተቀበለ፣ ከመናፍቃ ጋር የጸለየ ቤተክርስቲያኑን ትቶ ወደ ሌላ ቤተክርስቲያን የሔደ ወታደር የሆነ ከዲቁናው ማዕረግ ይሻራል። /ፍት.መን.አን.7 ክፍል 5/

ሥርዓተ ሢመቱ ስለናጉንስጢስ

ሀ. አናጉንስጢስ በሚሾምበት ጊዜ አስቀድሞ ኤጳስ ቆጶስ አንብብ ብሎ ወንጌል ይሰጠዋል ፍት.ነገ.አን 7 ክፍል 2 ረስጦ 20/።

ለ. ኤጳስ ቆጶስ አናጉንስጢስ ሲሾም አንብሮተ እድ አያደርግም። በቃለብቻ አናጉንስጢስ ብሎ ይሾመዋል/ ፍት.መን.8 ክፍል 2 ረስጦ 28 በደስ 7/ ረስ.48

ሐ. አናጉንስጢስ ሚስት ያላገባ ከሆነ ከሴት ርቆ እንደኖረ ካልተመሰከረለት አይሾምም /ፍት.መን.አገ.8 ክፍል 2/

የአናጉንስጢስ ሥራ

ሀ. አናጉንስጢስ አንባቢ ስለሆነ በቤተክርስቲያን ያነብባል /ፍት.መን.አገ.8 ክፍል 3 ድስቅ ቀዳማዊ/::

ለ. አናጉንስጢስ ከፍ ካለ በታ ቆሞ ከብሉያት መጸሕፍት በክፍል እየከፈለ እየመጠነ ያነብባል /ፍት.መን.አገ.8 ክፍል 3 ድስቅ 12/::

ሐ. አናጉንስጢሳውያን ንባብ በሚያነብቡት ጊዜ ልብስ ተክህኖ አይለብሱም /ፍት.መን.አገ.8 ክፍል 3/::

በአናጉንስጢስ የሚሻርበት ምክንያት

ሀ. አናጉንስጢስ ከሰረቀ ከሹመቱ ከማንበብ ሥራው ይታገዳል፤ ከዓመት በኋላ ግን ወደ ሥራው ይመለሳል፤ ማዕረግ አይጨመርለትም፤ እስከ ዕለተ ሞቱ ድረስ በአንባቢነት ማዕረግ ይኖራል /ፍት.መን. አገ.8 ክፍል 4፤ በሰ.48/ ከተሾመ በኋላ መሰንቆ መምታት ሊማር ወደ አንባቢነቱ መመለስ አይገባውም፤ ከተመለሰና በዚሁ ሥራ ከተገኘ በሰባት ሱባኤ ጾም ይቀጣል፤ ካልታረመ ከቤተክርስቲያን አገልግሎት ይለያል፡፡ /ፍት.መን.አገ.8 ክፍል 4 በሰ 74/

ሥርዓተ አናጉንስጢስ

አናጉንስጢስ ሚስት ማግባት ይችላል፤ ሚስቱ ከሞተችበት ሁለተኛ ያገባል /ፍት.መን.አገ.8 ክፍል 5 ረስጡብ 117 በሰ 55/

የመዘምራን ሂመት ሥርዓት

ኤጰስ ቆጶስ መዘምራንን በቡራኬ ይሾማል እንጂ አንብሮተ እድ አያደርግም /ፍት.መን.አገ.8 ክፍል 2/

የመዘምራን ሥራ

ሀ. መዘምራን ዘማሪዎች ስለሆኑ ይዘምራሉ /ፍት.መን.አገ.8 ክፍል 8/

ለ. መዘምራን የሚዘምሩት ከመዝሙረ ዳዊት ነው፡፡ /ፍት.መን.አገ.8 ክፍል 3 ድስቅ 12/ በሀገራችን የቅዱስ ያሬድን ድርሰት ጭምር ይዘምራሉ፡፡/

ሐ. መዘምራን በሚዘምሩበት ጊዜ ልብስ ተክህኖ አይለብሱም፡፡ /ፍት.መን.አገ.8 ክፍል 3/

ሥርዓተ መዘምራን

መዘምራን ሚስት ማግባት ይችላሉ፡፡ ሚስታቸው ከሞተችባቸው ሁለተኛ ማግባት ይችላሉ/ ፍት.መን.አገ.8 ክፍል 5 ረስጡብ 17 በሰ 55

የዐጸውተ ኅዋሃው ሥርዓተ ሢመት

- ሀ. ዐጸውተ ኅዋሃው /ደጆች የሚከፍቱና የሚዘጉ/ በወንዶች መግቢያ በር ቆመው ይጠብቃሉ፡፡ /ፍት.መን.አን.8 ክፍል 3 ድስት 12/
- ለ. ዐጸውተ ኅዋሃው አንዲት ሰዓት እንኳ ከበሩ መለዩት የለባቸውም /ፍት.መን.አን.8/ክፍል 3 ይክ 49
- ሐ. ዐጸውተ ኅዋሃው ደሙን አያቀብሉም /ፍት.መን.አን.8 ክፍል 3 ይክ 37/

ሥርዓተ ዐጸውተ ኅዋሃው

ዐጸውተ ኅዋሃው ሚስት ማግባት ይችላሉ ሚስቶቻቸው ከሞቱባቸው ሁለተኛ ማግባት ይችላሉ፡፡ /ፍት.መን.አን.8 ክፍል 8 በስ 55/

የዲያቆናውያት ሥርዓተ ሢመት

ለዲያቆናት ሢመት የሚያበቁ ሁኔታዎች

- ሀ. ከኃጢአት የነጹ
- ለ. ለበጎ ሥራ የነቁ
- ሐ. በሥራው ሁሉ የታመኑ
- መ. ነገር የማይሠሩ
- ሠ. 60 ዓመት የሞላቸው
- ረ. በአንድ ወንድ ጸንተው የኖሩ
- ሰ. ልጆቻቸውን በሥርዓት ያሳደጉ
- ሸ. እንግዳ የሚቀበሉ
- ቀ. የቅዱሳንን እግር የሚያጥቡ
- በ. በደዌ በችግር ለተጨነቁ የሚራሩ
- ተ. በበጎ ሥራ ሁሉ ጸንተው የኖሩ በበጎ ሥራ ጸንተው ለመኖራቸው የተመሰከረላቸው ሴቶች ዲያቆናቸውን ይሾማሉ /ፍት.መን.አን.8 ክፍል 1፣ ድስት 17፣ 1ጠ .ሞ.5÷9-10/

ሥርዓተ ዲያቆናውያት

- ሀ. ዲያቆናውያት የሚሾሙት ከኤ ጳስ ቆጶስ ወደ ሴቶች ለመላክ፣ የሚጠመቁትን ሴቶች ከአንገት በታች ቅብዐ ሚሮን እንዲቀቡ፣ በጠቅላላ በሥርዓተ ቤተክርስቲያን ሴቶች ሊፈጽሙት የሚገባውን የቤተክርስቲያን አገልግሎት እንዲፈጽሙ ነው፡፡ /ፍት.መን.አን.8 ክፍል 1 ድስት 17 ረስጣ 59/
- ለ. ዲያቆናውያት ሴቶች አይባርኩም፣ ዲያቆናትና ቀሳውስት የሚሠሩትን የክህነት ሥራ አይሠሩም፣ አይባርኩም፣ ሴቶች የሚገቡበትን በር ብቻ ይጠብቃሉ /ፍት.መን.8 ክፍል 3 ረስጣ 59/

- ሐ. ዲያቆናውያት በሕዝቡ ዘንድ ክብር አላቸው /ወትኩን ዲያቆናዊት ክብርተ /ፍት.መን.አን.8/
- መ. ዲያቆናውያት እንደ ዲያቆናት «ተንሥኡ ጸልዩ» እያሉ ጸሎት አያዝዙም፤ ዲያቆን ሳያዝዛቸውም ምንም ነገር አይሠሩም /ፍት.መን.አን.8 ክፍል 3 ረስጣ 6/።
- ሠ. ስለማናቸውም ጉዳይ ለመነጋገር አንዲት ሴት ዲያቆናዊትን ሳትይዝ ብቻዋን ወደ ዲያቆን ወይም ወደ ኤጰስ ቆጶስ መሄድ አይገባትም፤ ክልክል ነው/ፍት.መን.አን.8 ክፍል 3 ረስጣ 6።
- ረ. ዲያቆናዊት ሴቶችን ልትገሥጽ ልትመክር፣ ልታስተምር በመሳሰለው ሁሉ ልትረዳቸው ይገባል /ፍት.መን.አን.8 ረስጣ 34/።
- ሰ. ዲያቆናውያት ቅስና አይሾሙም፣ ቄስ አይባሉም፣ በቤተክርስቲያን የማጎበር ጸሎት ጀማሪ ፈጻሚ አይሆኑም።
- ቀ. ዲያቆናውያት ቃቸውን ከፍ አድርገው ጨኽው አይጸልዩም «ወኢይጸልያ በልዑል ቃል» /ፍት.መን.አን.8 ክፍል 3 ዶቅ11/

የክህነት ዓላማና ጥቅም

የክህነት ዓላማና ጥቅም ሰዎችን ከኃጢአትና ከሰይጣን ሥራ ሁሉ በመለየት በማስተማር በመቆጣጠር፣ በመጠበቅ፣ በመቀደስና በማንጸት በማናዘዝና በመፍታት

- ሀ. ለጨለማው ዓለም ብርሃን ለመሆን
- ለ. አልጫ የሆነውን ዓለም ለማጣፈጥ
- ሐ. ምሥጢራተ ቤተክርስቲያንን በመፈጸም ለምእመናን ጸጋ መንፈስ ቅዱስን ለማሰጠት፣ የእግዚአብሔር ልጆች የመንግሥቱ ወራሾች እንዲሆኑ ለማብቃትና ድኅነት ነፍስ ለማሰጠት ነው።
- መ እግዚአብሔርን በቅዳሴ፣ በውዳሴ ለማመስገንና መንፈሳዊ አገልግሎት ለመፈጸም ነው።

ማስታወሻ

- ቤቱን ያላስተዳደረ ክህነት የማይሾምበት ምክንያት ቤቱን ያላሳመረ ቤተሰብ ማስተዳደር ያልቻለ፣ ቤተ እግዚአብሔርን ማስተዳደር ስለማይችል ነው።

«እስመ ውእቱ ዘኢያሄኒ ሠሪዐ ቤቱ ኢያሄኒ ሠሪዐ ቤተ እግዚአብሔር ወቤተክርስቲያኑ» /1ኛ ጢሞ.3÷4-5 ፍት.ነገ5/።

- ሐዲስ አማኒ ኤጰስ ቆጶስነት እንዳይሾም የተከለከለበት ምክንያት ሰይጣን በአመጣው ትዕቢት እንዳይያዝና እንዳይታበይ ነው።

«በትዕቢት ተነፍቶ በዲያብሎስ ፍርድ እንዳይወድቅ አዲስ ክርስቲያን አይሁን።» /1ኛ ጢሞ. 3÷6፣ ፍት.ነገ.አገ.5፣3/።

- ዕውር ደንቆሮ ዘንጊ ኤ ጳስ ቀጽሰነት እንዳይሾም የተከለከለው ነውር ሆኖበት አይደለም። በቤተ እግዚአብሔር ከሚሠራው ሥራ እሱ ሊሠራው የሚገባውን ሥራ መሥራት የማይቻለው ስለሆነ ብቻ ነው። «አኮ ከመ ውእቱ ነውር አላ እስመ ውእቱ ኢይክል በእንተ ፈጽሞቱ ለዘውእቱ ይትፈቀድ እምግብረ ቤተክርስቲያን» /3ቀሌ አንቀጽ 52፣ ፍት.ነገ.አንቀጽ5/።
- ኤ ጳስ ቆጶስ እሑድ እንዲሾም የተወሰነበት ምክንያት ሕዝቡ አምስቱን ቀን በተግባረ ሥጋ አሳልፈው ቀዳሚት በተግባረ ነፍስ ማለት ሰው በማስታረቅ፣ ሕሙማንን እሥረኞችን በመጠየቅ፣ ውለው ለጸሎት፣ ሥጋ ወደሙ ለመቀበል ወደ ቤተክርስቲያን የሚሄዱትና የሚሰበሰቡት እሑድ ስለሆነ ሁሉ እንዲያውቀውና በሕዝብ ፊት እንዲሾም ነው። ሁለተኛው እሑድ ጌታ የተጸነሰበት፣ ብርሃነ መለኮቱን በደብረ ታቦር የገለጸበት፣ ከሙታን ተለይቶ የተነሣበት መንፈስ ቅዱስ በሐዋርያት ላይ የወረደበት፣ እመቤታችን ያረፈችበት፣ ቅዱስ ዕለት ስለሆነ በቅዱስ ዕለት ቅዱስ ሢመት እንዲፈጸም ነው። ስለዚህም ሌላ አምስት መክሊት ሰጥተኸኝ ነበር ወጥቼ ወርጄ ነግጄ አትርፌ አምስት ጨምሬበታለሁ እነሆ መክሊትህ ከነትርፉ ብሎ ኤ ጳስ ቆጶሱ በኋላ የሚያስረክብበት ዕለት ስለሆነ ነው። /ዘጸ.20÷8-11፣ ማቴ.2÷1፣ ማር.16÷1-13፣ ሉቃ.24÷1-43፣ ዮሐ.20÷1-21፣ ዮሐ.ሥራ.20÷1-21፣ ማቴ.25÷14-23/
- ኤ ጳስ ቆጶሳቱ በአንብሮተ እድ ኤ ጳስ ቆጶሱን ከመሾማቸው በፊት እጃቸውን የሚታጠቡበት ምክንያት «እኛ በምናውቀው በአፍኦ ንጹሕ ብለን ሾመንሃል። አንተ በምታውቀው በውስጡ ዕዳ የለንበትም እዳው በአንተ ነው» ለማለት ነው።
- ኤ ጳስ ቆጶሳት ሲሾሙት መስቀል የሚያስይዙት «መከራ ትቀበላለህ» ለማለት ነው። «ዝውእቱ ዘተሠይመ ለቤተክርስቲያን ጉባኤ እምነበ ሥሉስ ቅዱስ በምሥጢረ መስቀል።» /ፍት.ነገ.አገ.5/
- ቀዳማዊው ኤ ጳስ ቆጶስ በተሟላው እጅ ላይ እጁን የሚጭነው «እስከ አሁን ድረስ ከእኔ በታች ነበርህ ከእንግዲህ ወዲህ ግን በሥልጣን ክህነት ከእኔ ጋር አንድ ነህ» ሲለው ነው።
- የሢመተ ኤ ጳስ ቆጶሳት በዓለ ሦስት ቀን የሚከበረው ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሦስት መዓልት ሦስት ሌሊት በከርሠ መቃብር አድሮ በሦስተኛው ቀን ከሙታን ተለይቶ የመነሣቱ ምሳሌ ነው። «ወያብዕሉ መዋዕለ በዓለ መንፈሳዊት በአምሳለ ምሥጢሩ ለዘተንሥኦ በሃልስት ዕለት» /ፍት.ነገ.5 ማቴ.16÷21/

- ዲያቆናት በሚሾመው ኤጲስ ቀጸስ ራስ ላይ አራቱን ወንጌል ዘርግተው የሚይዙበት ምክንያት «ወንጌልን ገልጠህ ታስተምራለህ ስለ ወንጌል መከራ ትቀበላለህ» ለማለት ነው።
- በመጀመሪያው የኤጲስ ቆጶሳት ጉባኤ የርክበ ካህናት ዕለት እንዲሆን የተደረገበት ምክንያት ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ከትንሣኤው በኋላ ሦስተኛ ጊዜ በባሕረ ጥብርያዶስ ለደቀመዛሙርቱ የጸለየበትና የምእመናን ጠባቂነት አደራ የተሰጠበት ዕለት በመሆኑ ነው። /ዮሐ.21÷17 ሁለተኛው ጉባኤ ጥቅምት 12 ቀን የሆነበት ምክንያት ይህ ዕለት የመጀመሪያውን ወንጌል መንግሥት የጻፈው የሐዋርያው የማቴዎስ መታሰቢያ በዓል ከመሆኑም በላይ ወቅቱ ክረምቱ አልፎ በጋው የሚተካበት አዝመራ የሚሰበሰቡበት ጊዜ ስለሆነ በበጋም ቸነፈርና ድንገተኛ ሞት ስለሚበዛ ከሞት አስቀድሞ በፍቅር በንጽሕህ ሆኖ ንስሐ ገብቶ በጸሎትና በምሥጋና እግዚአብሔርን ለመለመን ነው።
- በኤጲስ ቆጶሳት ጉባኤ /ሲኖዶስ/ መካከል ባለ ጠረጴዛ ላይ ወንጌል የሚቀመጥበት ምክንያት በጉባኤው መካከል ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አለ ለማለትና ለእውነተኛ መፍትሔ እንፈርዳለን፤ በጽድቅ እንነጋገራለን ለማለት ነው።
- ዲያቆን በ30 ዓመቱ ቅስና እንዲሾም የተደረገበት ምክንያት ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በ30 ዓመቱ ስለተጠመቀና ማስተማር የጀመረው በዚሁ ዘመኑ ስለሆነ ነው /ሉቃ.3÷23፤ ፍት.ነገ.አጌ.6÷1/።
- ብሉያትን ሐዲሳትን ይልቁንም አራቱን ወንጌል ያልተማረ ቅስና እንዳይሾም የተከለከለበት ምክንያት ሐዲሳን ምእመናንን ትምህርተ ወንጌል እያስተማረ የሚጠበቅ ስለሆነ ነው።
- ኤጲስ ቆጶስ ቄሱንና ዲያቆኑን ብቻውን የሚሾመው ማዕረጉ ሦስተኛ ስለሆነ ነው። ይኸውም ወደላይ ጳጳስ፤ ሊቀጳጳስ፤ ርዕሰ ሊቃጳጳሳት፤ ወደ ታች ቄስ ዲያቆን ነው።
- ካህን ሁለት እኅትማማች ከአገባው ሰው ሰርግ እንዳይሔድ የተከለከለበት ምክንያት ጋብቻው ሕገወጥና ርኩስ ከመሆኑም በላይ ሰርገኛውም ሥርዓት የተላለፈ ስለሆነ ነው።
- ዲያቆን ለካህናት ሥጋውን ደሙን የማያቀብልበት ምክንያት እሱ የካህናት ተላላኪ እንጂ ካህን ስላልሆነ ነው።

ሰ. ሥርዓተ ተክሲስ

1. የጋብቻ አመሠራረት

ጋብቻ ከሕግጋተ እግዚአብሔር አንዱ ነው። ስለ ጋብቻ በአራትም ÷ በወንጌልም ሕግ ተሠርቷል።

በድንግልና ሊኖሩ እግዚአብሔር ከፈቀደላቸው ሰዎች በቀር ሁሉ በጋብቻ እንዲኖር ጥንቱን በአዳምና በሔዋን ጋብቻን መሠረተ።

ይኸውም «ሰው ብቻውን ሊኖር አግባብ አይደለም የምትረዳውን ንደኛ እንፍጠርለት እንጂ» ብሎ እግዚአብሔር ለአዳም ሔዋንን በመፍጠሩ ታውቋል። /ዘፍ.2÷18/።

እግዚአብሔር አምላክም በአዳም ከባድ ዕንቅፍ ጣለበት አንቀሳፋም፤ ከኀኑም አንዲት አጥንት ወስዶ ሥፍራውን በሥጋ ዘጋው። እግዚአብሔር አምላክም የወሰዳትን አጥንት ሴት አድርጎ ሠራት። ወደ አዳምም አመጣት። አዳምም አለ «ይህኛ አጥንት ከአጥንቴ ናት ሥጋዋም ከሥጋዬ ናት። እሱዋም ከወንድ ተገኝታለችና ሴት ትባል። ስለዚህ ሰው አባቱንና እናቱን ይተዋል። ሚስቱንም ይከተላል። ሁለቱም አንድ አካል ይሆናሉ» /ዘፍ.2÷22-24/።

እግዚአብሔርም ሰውን በመልኩ ፈጠረ በእግዚአብሔር መልክ ፈጠረው ወንድና ሴት አድርጎ ፈጠራቸው። እግዚአብሔርም ባረካቸው እንዲህም አላቸው «ብዙ ተባዙ ምድርንም ሙሉዋት» /ዘፍ.1÷27/።

የአዳምና የሔዋን ጋብቻ የሕጋዊ ጋብቻ መሠረት ነው። ለአዳም ብዙ ሴቶች አለመፈጠራቸው ለአንድ ወንድ አንዲት ሴት እንጂ አያሌ ሴቶች ያልተፈቀዱለት መሆኑን፤ ለሔዋን ብዙ ወንዶች አለመፈጠራቸው ለአንዲት ሴት አንድ ባል እንጂ አያሌ ወንዶች ያልተፈቀዱ መሆኑን ያመለክታል።

በአዳምና በሔዋን የተጀመረው ሕጋዊ ጋብቻ ወደ ልጆች ሲተላለፍ በብዙዎቹ ዘንድ ሕጋዊነቱ ሥርዐቱ ባይጠበቅም ሕገ እግዚአብሔር በጠበቁትና በታወቁት አባቶች ዘንድ ተጠብቆ ኖሯል።

ጥቂቶቹንም ለምሳሌ ያህል ብናቀርብ በዘመነ አበው የኖሩ ጋብቻ የተባረኩ ሕጋዊ ጋብቻ ነበር። ሕጋዊና የተባረኩም በመሆኑ በሕገ ወጥ ግንኙነትና በዝሙት የተባዛው የዓለም ሕዝብ በንፍር ውሀ ሲጠፋ የኖሩና ቤተሰቡ ከጥፋት ውሃ ድነዋል። በእርሱም ዘር ዓለም በሰው ልጆች ተሞልታለች /ዘፍ.7÷9/።

እንዲሁም የይስሐቅና የርብቃ፤ የዮሴፍና የአስኔት ጋብቻ ሕጋዊና የተባረኩ ጋብቻ ነበር።

ከክርስትና በፊት የነበረው የጋብቻ ሥርዓት የዘርና የእምነት ልዩነት ይታይበት ነበር። በክርስትና ሥርዓት የእምነት ልዩነት የሚደረግ ቢሆንም በጋብቻ የዘር ልዩነት አይፈጸምም።

ለምሳሌ በኦሪቱ እሥራኤል ከአሕዛብ፤ አሕዛብ ከእሥራኤል እንዳይጋቡ ክልክል ነበር። «ኢተሀብ ወለተክ ለአሕዛብ ወኢንትሣእ ወለቶሙ ለአሕዛብ» /ዘፀ.7÷3/።

በአሪቱም ወንድሙ ሳይወልድ ከሞተ የሚች ወንድም ሚስቱን አግብቶ ዘር ይተካ ነበር። /ዘጸ.25÷5-10፣ ማቴ.22÷24-28/።

ጋብቻ ከእግዚአብሔር የተሰጠ ሕግ በመሆኑ በአሪትም ሆነ በወንጌል ማንም ሰው ሚስቱን እንዳይፈታ ተከለከለ።

ይህም በመሆኑ በአሪቱ ሰዎች ሚስቶቻቸውን ሲጠሉና ሊፈቱ ሲፈልጉ ሌላ የተንኮል ዘዴ አዘጋጁ ይኸውም የሰዎችን አሟሙዋት ሊመረምር የሚችል የፍልስፍናጥበብ ባልተገኘበት በዚያ የሞኝ ዘመን ወንዶች ሚስቶቻቸውን መርዝ እያጠጡ አፍ እያፈኑ ልብ እያሹ መግደል ጀመሩ። ይህ የሰዎች ተንኮል በግልጽ እየታወቀ ስለሔደ አሪትን የጻፈ ሙሴ የጋብቻን ሕግ ለማሻሻል ተገደደ። የተሻሻለውም ሕግ ፍቺን የሚፈቅድ ሲሆን ሥርዓቱ ግን ጠበቅ ያለ ነበር። ይኸውም ባሉም ሚስቱን ሊፈታት ከፈለገ በመግደልና ተንኮል በመሥራት ፋንታ የምትፈታበትን ነውር በደብዳቤ ጽፎ በዐደባባይ አንብቦና አጋልጦ እንዲፈታ ሙሴ በአሪት ሥርዓት ሠራ።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ ጋብቻ ሲያስተምር ፈሪሳውያን በማናቸውም ምክንያት ሰው ሚስቱን ሊፈታ ይገባል ወይ ብለው ቢጠይቁት የመለሰላቸው መልስ «እግዚአብሔር አንድ ያደረገውን ሰው መለየት ስለማይገባው ባል በማናቸውም ምክንያት ሚስቱን ሊፈታ አይገባውም» ባላቸው ጊዜ ለተቃውሞ ያቀረቡት ጥያቄ ይህ ሙሴ ያሻሻለውን ሥርዓት ነበረ በጥያቄያቸውም እንደተገለጠው እንግዲህ ሙሴ ሰው ሚስቱን ሊፈታ የፍችዋን ደብዳቤ ጽፎ ይፍታት ለምን አለ ቢሉት ሙሴ ይህን ያዘዘ ስለልባችሁ ክፋት እንጂ ቀድሞስ እንዲህ አልነበረም። እግዚአብሔር ወንድና ሴት አድርጎ መፍጠሩ ማግባት መፍታት እንዳይኖር ነው በማለት ካላመነዘረችበት በስተቀር ማንም ሰው ሚስቱን እንዳይፈታ የተፈታችውንም እንዳያገባ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በወንጌል አዘዘ /ዘፍ.1÷27፣2÷24፣ ዘጸ.2÷4፣ ማቴ.19÷3-12፣ 5÷31-32/።

ጋብቻን ያከበሩ በሕጋዊ ጋብቻ የኖሩ ደጋግ ቅዱሳን በሕገ ልቡና እንደነበሩ ሁሉ በሕገ አሪትም ነበሩ።

ለምሳሌ የኢያቄምና የሐና ጋብቻ ቅዱስ ጋብቻ ነበር። የተቀደሰ ጋብቻ በመሆኑም የቤዛዊተ ዓለም የቅድስት ድንግል ማርያም ወላጆች የአምላካችን፣ የፈጣሪያችን የመድኃኒታችን አያቶች ለመሆን በቅተዋል።

እንዲሁም የዘካርያስና የኤልሣቤጥ ጋብቻ የተባረከ ጋብቻ ነበር በሩክና ሕጋዊ በመሆኑም መጥምቀ መለኮት የሐንስን አፈራ።

ጋብቻ በአሪትም በወንጌልም የታዘዘና የተከበረ መሆኑን በዚህ መረዳት አያዳግትም «ክቡር አውስቦ በኩለሄ ወለምስካሶሙኒ አልቦቱ ስእበት» ዕብ.13÷4/።

ጋብቻ በብሉይም ሆነ በሐዲስ በእግዚአብሔር ዘንድ የተከበረ በመሆኑ ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው በሆነ ጊዜ ትምህርት በጀመረበት ወራት የገሊላ አውራጃ በመትሆን በቃና ወደ

ሠርግ ቤት ተጠርቶ በሔደ ጊዜ ፈጽሞ አክብሮታል። ያንንም ጋብቻ ባርከታል።

ስለ ጋብቻ አሪትና ወንጌል በአንድ ቃል «ወንድ አባቱንና እናቱን ትቶ ሚስቱን ይከተላል፤ በሚስቱም ይዋሐዳል ሁለቱም አንድ ሥጋ ይሆናሉ» በማለታቸው እውነተኛ ምስክሮች ሆነዋል።

ዳግመኛም ቅዱስ ወንጌል «እግዚአብሔር አንድ ያደረገውን ሰው አይለይም» አለ።

ዳግመኛም ሐዋርያው ጳውሎስ «ወንዶችም ሚስቶቻችሁን እንደራሳችሁ አድርጋችሁ ውደዱ ማንም ማን ሥጋውን ሊጠላ የሚቻለው የለም» በማለቱ ቤትን ለባሏ አካል አደረጋት። ዳግመኛም «ቤቶች ሆይ ስሙ ክቡር ለሚሆን ለእግዚአብሔር እንደምትገዙ ለባሎቻችሁ ተገዙ» አለ። ቀጥሎም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ስለእሱዋ ሰውነቱን ለሞት የሰጠ ላት ቤተክርስቲያንን እንደሚወድዳት ባልም ሚስቱን እንዲወድ አዟል።

ነቢዩ ዳዊት በመዝሙሩ «አንተ ብፁዕ ነህ በኅ ነገርም ይደርግልሃል፤ ሚስትህ በቤትህ አዳራሽ ውስጥ እንደ አማረ ወይን ትሆናለች ልጆችህም በማዕድህ ዙሪያ እንደ አዲስ ዘይት ተክል ይሆናሉ። እነሆ እግዚአብሔርን የሚፈራ ሰው እንዲህ ይባረካል ባለ ዘመኑ ልክ በኅ ነገሮችን ያያል» ሲል የዘመረው በጋብቻ የሚገኘውን በረከትና መልካም ኑሮ ያረጋግጣል /መዝ.127÷1-4/።

ጋብቻ በዚህ ዓይነት በሕግ ሲፈጸም የሰዎችን ኑሮ ሲያሳምር መልካም ዘር ሲተካ በሕገ ወጥነት በአመንዝራነት ሲፈጸም ደግሞ የሰዎችን ኑሮ ሲያበላሽ እስከ ዘመናችን ድርሷል።

2. የጋብቻ ተፈላጊነት

የጋብቻ ተፈላጊነት ስለ ሦስት ነገር ነው ይኸውም፡-

1ኛ. በኑሮ ለመረዳዳትና ሕይወትን በጋራ ለመምራት ነው። «ሰው ብቻውን ሊኖር አይገባውምና የምትረዳውን እንፍጠርለት»። ይላል /ዘፍ.2÷18/

2ኛ. ለመባዛትና ዘር ለመተካት ነው «ብዙ ተባዙ ምድርንም ሙሉዋት» ይላል /ዘፍ.1÷28-29፣ 9÷1-3/።

3ኛ. ከዝሙት ለመጠበቅ ነው። «ወከመሰ ኢትዘምው ከኡሉ ብእሲ ይንበር በብእሲቱ ወከኡላ ብእሲት ትንበር በምታ» ብሎ ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ አዟል /1ኛ ቆሮ.7፣2÷5፣ 1-9/።

3. መተጫጨት

የጋብቻ መቅድሙ መተጫጨት ነው። የመተጫጨት ባህልና ሥርዓት፡-

ሀ. የፈቃድና የስምምነትን

ለ. የዕድሜን

ሐ. የሥጋዊና መንፈሳዊ ዝምድናን

መ. የሃይማኖትን አንድነት ዘርዘሮ ይገልጣል።

ተጋቢዎች ከተዋወቁ እርስ በርሳቸውም ከተፈቃዱና ከተስማሙ ለወላጆቻቸውም አላውቀው ፈቃድና ስምምነት ካገኙ በኋላ የውዴታ ቃላቸውን በቅድሚያ ለመምህረ ንስሐ ወይም ለቤተክርስቲያኑ አስተዳዳሪ ወይም ለክፍሉ ኤጳስ ቆጶስ በመነገር ወደ ጋብቻው ቃል ኪዳን ያመራሉ።

በመተጫጨት ጊዜ በብርቱ ሊታሰብበትና ጥናት ሊደረግበት የሚገባው ዐቢይ ነገር ትዳርን የሚመሠርቱ የወጣቶች ዕድሜ መመጣጠን ጉዳይ ነው። ወጣቶች በሚጋቡበት ጊዜ በተፈጥሮ ሕግ በሃይማኖት በሥርዓትና በማኅበረሰብ የጋብቻ ድንጋጌ መሠረት በዕድሜ የማይቀራረቡ ከሆነ በጋብቻው ላይ ችግር እንደሚያስከትል ከወዳጁ መታወቅ ሊኖርበት የሚገባው ነው።

ዕድሜን በተመለከተ ወንዶች ከ20 በላይ ሴቶች ከ15 ዓመት በላይ ሲሆናቸው መተጫጨትና መጋባት የሚፈቀድላቸው መሆኑ በቤተክርስቲያን ቀኖና ተመልክቷል /ፍት.መን.24ም.3 ክፍል 2/።

በመተጫጨት ጊዜ ሊጠነቀቁለትና ሊጠብቁት የሚገባ ሌላው ጉዳይ በተጋቢዎች መካከል የለው የዝምድና ሁኔታ ነው።

ጋብቻን የሚከለክል የዝምድና ዓይነትም 3 ነው እርሱም፡-

1ኛ. ሥጋዊ ዝምድና

2ኛ. የጋብቻ ዝምድና

3ኛ. መንፈሳዊ ዝምድና ነው። ይህም ዓይነት ዝምድና መጠበቅ እንዳለበት በቅዱሳት መጻሕፍትና በቤተ ክርስቲያን የሕግና የሥርዓት መጽሐፍ ተነግሯል።

እሥራኤላውያን ቅርብ የሆነ የሥጋ የጋብቻ ዝምድናን አፍርሰው እንዳይጋቡ ብሉይ ኪዳን በጥብቅ ያስጠነቅቃል /ዘሌ.18÷7-20፣ 20-21ም።/ በሐዲስ ኪዳንም አስቀድሞ በብሉይ ኪዳን እንደተነገረው ዝምድናው ካልተራራቀ በቀር ሥጋዊም ሆነ የጋብቻ ዝምድና ያላቸው ሁሉ እንዲጋቡ አይፈቀድም የዚህም መሠረተ አሳብ በማርቆስ 6÷19፣ በ1ቆሮንቶስ 5 ተገልጧል።

ቤተ ክርስቲያናችን ሥጋዊና መንፈሳዊ ዝምድናን ለማስጠበቅ እስከ ሰባት ትውልድ ድረስ ዝምድና ያላቸው እንዲጋቡ አትፈቅድም።

1ኛ. ሥጋዊ ዝምድና

በቤተ ክርስቲያናችን የሕግ መጽሐፍ ፍትሐ ነገሥት በአንቀጽ 24፣842-853 ቁጥር ተዘርዝሮ እንደተገለፀው ሥጋዊ ዝምድና የሚጠበቀው እስከ ሰባት ትውልድ ድረስ ነው። ይህም በአንድ ወገን ሰባት በአንድ ወገን ሰባት ከተቆጠረ በኋላ ስምንተኛዎቹ ሊጋቡ ይችላሉ ማለት ነው።

2ኛ. የጋብቻ ዝምድና

ወደላይ ወንድ የአባቱን የአያቱን ሚስት፣ እጎት፣ እናት አያገባም። ወደታች የልጁን፣ የልጅ ልጁን ሚስት ልጁን፣ እጎትን፣ እናቱን፣ አያቱን አያገባም።

ወደጎን የወንድሞቹንና የልጆቻቸውን ሚስት፥ ልጁዋን እጎትዋን፥ እናትዋን፥ አያትዋን አያገባም።

የሚስቱን አያት እናት አክስት እጎትዋን፥ ልጁዋን፥ የልጅ ልጁዋን በዚህም ደረጃ ያሉ የዘመዶችዋን ሚስቶች አያገባም። በዚህ አንጻር በሚስት በኩል የተከለከለው ዝምድና ሁሉ በባልም በኩል የተከለከለ ነው /ፍት.መን.34፤853/።

3ኛ. መንፈሳዊ ዝምድና

የመንፈሳዊ ዝምድና ዓይነት ብዙ ነው ሆኖም በጋብቻ እንዳይፈርስ የሚጠበቀው መንፈሳዊ ዝምድና በጥምቀት ክርስትና ያለው ዝምድና ነው። ይህም እንዲጠበቅ በቤተክርስቲያን የሕግ መጽሐፍ ፍትሐ ነገሥት ታዟል።

በዚህም መሠረት ወደላይ የክርስትና ልጅ የክርስትና አባቱን ሚስት ልጁን የልጅ ልጁን እጎቱን አያገባም።

ወደታች የክርስትና አባቱ የክርስትና ልጁን እናት፥ እጎት፥ የእጎቱንና የወንድሙን ልጅ አያገባም /ፍት.ነገ.24፤847/።

ከዚህም ሌላ በሃይማኖት የማይመሳሰሉ ወንድና ሴት መጋባት እንደሌለባቸው ተከልክሏል። እሥራኤላውያት ሴቶች ልጆቻቸውን ለአሕዛብ እንዳይሰጡ የአሕዛብንም ሴቶች ልጆች እንዳያመጡ በብሉይ ኪዳን የተደነገገው ሕግ በሐዲስ ኪዳንም የተጠበቀ ነው /ዘዳ.7፥3-4/።

ነገር ግን ወንድ አማኒ ሆኖ ሴትዋ ባታምን አሳምኖ ማግባት ይችላል፤ ወይም ሴትዋ የምታምን ብትሆንና ወንዱ ባያምን አሳምኖ ልታገባው ትችላላች። እንደዚሁም ወንዱ የአርቶዶክስ ተዋሕዶ እምነት ተከታይ ሆኖ ሴትዋ የሌላ እምነት ተከታይ ብትሆን የአርቶዶክስ ተዋሕዶ እምነት ተከታይ እንድትሆን አድርጎ ማግባት ይችላል ሴትዋም እንዲሁ ወደ አርቶዶክስ ተዋሕዶ ሃይማኖት መልሳ ማግባት ይገባታል /1ቆሮ.7፥12-17፤ ፍት.ነገ.24፤912-915/።

በጋብቻ የሃይማኖት አንድ መሆን ለተጋቢዎች እጅግ ጠቃሚ ነው። ሁለቱ ዕጩኞች ከዚህ በላይ የተገለጸውን ሥርዓት ጠብቀው በወላጆቻቸውና በመምህራን ጎረቤታቸው የውዴታ ቃላቸውን ከገለጡ በኋላ ወደ ቤተክርስቲያን ይሔዳሉ። ከዚያም የጋብቻ ደንብ የሚያዘውን ይፈጽማሉ። ከኤጳስ ቆጶሱ ወይም ከቤተክርስቲያን አስተዳዳሪው የጋብቻ ፈቃድ ሲያገኙ ለቃል ኪዳን ያዘጋጃሉ።

4ኛ. ቃለበት /ቀለበት ማሠር/

የመተጫጨት ሥርዓት በውልና በስምምነት ከተጠናቀቀ በኋላ የሚቀጥለው ሥርዓት የቀለበት ማሠር ወይም ቃል ኪዳንን በቃል መሐላ መፈጸም ነው።

ቀለበት በክብነቱና ፍጻሜ የሌለው በመሆኑ የቃል ኪዳን ጋብቻም ከሕይወት ፍጻሜ በቀር መፋታትና መለያየት የሌለበት መሆኑን

ይተረገማል። በሌላም በኩል ጋብቻን በሕግ ለሚጠብቁትና ለሚፈጽሙት ታላቅ ክብር አለው፤ የፍቅርም ምልክት ነው። ይህም በመሐልየ ሰሎሞን «አንብረኒ ከመ ሕልቀት ውስተ ልብክ እንደ ቀለበት በልብህ ላይ አኑረኝ...» ተብሎ ተጽፏል /መሐ.8÷6/።

በሥርዓተ ጋብቻም ቀለበት የሚደረገው የቃል ኪዳን ምልክት በመሆኑ ነው። ቃል ኪዳን በሁለት ሰዎች መካከል በመተማመን የሚፈጸም በመሐላ የሚጸና የማይለወጥና የማይፈርስ፥ በሁለቱም በኩል የሚጠበቅ ጽኑ የፈቃድ ውል ነው።

የቀለበት ማሠር ወይም የቃል ኪዳን አፈጻጸም ሥርዓትም እንደሚከተለው ነው፦

1ኛ. ለጋብቻ የተጫጩት ወገኖች ከጋብቻው ቀን አስቀድሞ ከቤተክርስቲያኒቱ የጋብቻ አገልግሎት ክፍል የተሰጣቸውን ማስረጃ ጋብቻቸውን ለሚፈጽሙበት ቤተክርስቲያን አስተዳዳሪ አቅርበው ቃል ኪዳናቸውን በቤተክርስቲያን ይፈጽማሉ።

2ኛ. ሙሽራውና ሙሽራዬ፤ ከዘመዶቻቸው ጋራ ሆነው በቃል ኪዳን በተሰጠው ሕግ መሠረት የቀለበት ማሠሩ ስነ ሥርዓት ይፈጸማቸዋል። በመተጫጨትም ጊዜ የሰጡትን የፈቃድ ቃል በንስሐ አባታቸው አማካይነት በመሐላ ያጸናሉ።

5ኛ. ሥርዓተ ተክሊል

በሥርዓተ ጋብቻ ቅደም ተከተል መሠረት በመተጫጨትና በቃል ኪዳን የተመሠረተው ጋብቻ በተክሊል ይፈጸማል። ክርስቲያናዊ ጋብቻ ትክክለኛነቱ የሚታወቀው በተክሊልና በሥጋ ወደሙ ሲፈጸም ነው። ጋብቻን ያለ ሥርዓተ ተክሊል ለመፈጸም አልተፈቀደም /ፍት.ነገ.24ም.5 ክፍል ዳግም፥ መጅ 1/።

ሥርዓተ ተክሊል በቤተክርስቲያን ሕግ መሠረት ካህንና ምእመናን ላይለዩበት በድንግልናና በንጽሕና ለኖረው ክርስቲያን ሁሉ ይፈጸማል።

ሥርዓተ ተክሊል በሚያደርሱበት ቀን ሙሽራው ከዘመዶቹ ጋር ወደ ቤተክርስቲያን ሄዶ ሙሽራውና ዘመዶቹ በሰሜናዊው ማዕዘን፥ ሙሽራዬና ዘመዶቹ በደቡባዊ ማዕዘን ሥፍራ ስፍራቸውን ይዘው ይቆማሉ።

ከዚህ በኋላ በምዕራብ በኩል በመካከለኛው ክፍል ማለት በቅድስቱ ውስጥ ከመቅደሱ ፊት ለፊት ካለው ቦታ ላይ ሊቀ ዲያቆናቱ ሙሽራውና ሙሽራዬ ሥርዓተ ተክሊል የሚፈጽሙበትን ምንጣፍ አንጥፈው ለሁለቱ የሚሆን መቀመጫ፥ እንዲሁም አንድ ጠረጴዛ ሙሽሮቹ በአንድነት የሚለብሱት ነጭ መካከለኛ የሚቀሱትን ቅብፅ ቅዱስ የሚቀዳጁባቸውን አክሊላት ያዘጋጃል።

ቀጥሎም ካህናቱ ሥርዓተ ተክሊሉን ያደርሱላቸዋል። ሥርዓተ ተክሊሉ እንደተፈጸመ ሙሽሮቹ አስቀድሰው ቅዱስ ቁርባን ተቀብለው ጋብቻቸውን ያጸናሉ።

6ኛ. ምሥጢረ ተክሊል

ተክሊል ማለት ከለለ አከበረ ካለው ግሥ የወጣ ቃል ነው። ይኸውም ክብር ማለት ነው።

ጋብቻ በቤተክርስቲያን ውስጥ በቃል ኪዳንና በቡራኬ፥ በጸሎተ ተክሊልና በቅዱስ ቁርባን ሲፈጸም ምሥጢርነት አለው። ከዚህ ውጪ ግን ምሥጢር አይባልም። ምሥጢር መባሉም ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ «ይህ ምሥጢር /ጋብቻ/ ታላቅ ነው። እኔ ስለ ክርስቶስና ስለ ቤተክርስቲያን እላለሁ» ኤፌ.5÷32/ ብሎ በተናገረው መሠረት በተክሊሉ ጊዜ በሚታዩ ምልክቶችና በሚፈጸሙ ሥርዓቶች የማይታይ ጸጋ ስለሚገኝበት ነው።

በተክሊል ሥርዓት አፈጻጸም ጊዜ የሚታዩት ምልክቶችና ሥርዓቶች ቀጥሎ ያሉት ናቸው።

1. ሙሽሮቹ የሚያደርጉት ቀለበት
2. የሚለብሱት ነጭ ልብስ
3. የሚቀቡት ቅብዕ ቅዱስ
4. የሚቀዳጁት አክሊል
5. በእነዚህ ምልክቶችና በሙሽሮቹ ላይ የሚያደርሰው የካህኑ ጸሎትና ቡራኬ ናቸው። እነዚህ ምልክቶች ሙሽራውና ሙሽራዊ፣ ከመንፈስ ቅዱስ ለሚቀበሉት የማይታይ ጸጋ መቀበያ ምክንያቶች ናቸው።

የጸሎተ ተክሊል ፍጻሜ ጸሎተ ቅዱስ ነው። ከጸሎተ ተክሊል አያይዞ ጸሎተ ቅዱስ ደርሶላቸው ሙሽሮቹ ሥጋውን ደሙን ይቀበላሉ። ጸሎተ ተክሊል ተደርሶ ቁርባን ከቀረ ግን ተክሊሉ ፍጹም አይደለምና ጋብቻው አይጸናም። «ወማዕሠረ ተዋሰሶስ ኢይከውን ወኢይትፌጸም ዘእንበለ በህልዎተ ካህናት ወጸሎተ ዘላዕሌሆሙ ወይመጥውዎሙ ቁርባን ቅዱስ በጊዜ ተክሊል ዘቦቱ ይትወሐዱ ክልዔሆሙ ወይከውኑ አሐደ ሥጋ በከመ ነገረ እግዚእኑ ሎቱ ስብሐት ወዘእንበለ ዝንቱስ፥ ኢይትኋሐቶ ሎሙ አውስቦ» ይላል /ፍት.ነገ.አን.24 መጽ 1/።

7ኛ. በምስጢረ ተክሊል የሚገኝ ክብርና ጸጋ

ምስጢራተ ቤተክርስቲያን በተባሉት ሥርዓቶች ሁሉ ለምእመናን የሚሰጥ ልዩ ክብር አለ።

ተክሊልም ከምስጢራተ ቤተክርስቲያን አንዱ እንደመሆኑ ከቅዱስ ቁርባን ጋር ሲፈጸም ይህንን ታላቅ መንፈሳዊ ክብር ያስገኛል።

ሙሽራውና ሙሽራዊ፣ በቅዱስ ጋብቻ አንድ ይሆናሉ። ይኸው አንድነታቸውም «እግዚአብሔር አንድ ያደረገውን ሰው አይለየውም» በሚለው ቃል መሠረት መለያየት ሳይኖር እስከ ሞት ድረስ የጸና ይሆንላቸዋል /ማቴ.19÷6/።

ሽንገላና ግብዝነት የሌለበት እውነተኛ ፍቅር ይኖራቸዋል። «ልጆች የእግዚአብሔር ስጦታ ናቸው» ብሎ ክቡር ዳዊት እንደተናገረው የተባረኩ ልጆችን ይወልዳሉ /መዝ.126÷3/። በአጠቃላይ የመከባበርና የመፈቃቀር፥

የመረዳዳትና የመተማመን፣ በሁሉ ነገር የመስማማት የመተባበር መንፈስ በምሥጢረ ተክሊል ያገኛሉ።

8ኛ. ከጋብቻ በኋላ የባልና ሚስት አኗኗር።

ሀ. ባልና ሚስት የኑሮ ዕኩልነት አላቸው። የሴት ከባለቀ ጎን መገኘት የተፈጥሮን መበላለጥ አያመለክትም፤ እንዲያውም ከፍ ብላ ከራሱ ዝቅ ብላ ከእግሩ አጥንት አለመፈጠሩ ከጎን መፈጠሩ የበላይና የበታች ሳትሆን ዕኩል መሆኑን ያሳያል።

ባል ለሚስቱ ራስ ነው፤ ሚስት ደግሞ ለባለቀ ዘውድ ናት፤ ባል ለሚስቱ ጠባቂዋ ኃይሉ ነው፤ ሚስት ደግሞ ለባለቀ ክብሩ ናት፤ ይህንንም እውነተኛ ትምህርት ቅዱስ ጳውሎስ የቆሮንቶስን ሰዎች ባስተማረበት መልእክቱ ለሱ አድርጎ በመተንተን በምሳሌ እያደረገ ተርጉሞታል /1ቆሮ.11÷6/።

ልዑል እግዚአብሔር የአዳምን ብቸኝነት ተመልክቶ የምትስማማውን የኑሮ ጓደኛ /ሔዋንን/ በፈጠረለት ጊዜ በነፍስም በሥጋም አዳምን አሳክሎ አስመስሎ አስተካክሎ ፈጥሯታል፤ በተፈጥሮ ጠባይም ሆነ በአስተሳሰብ ከአዳም አላሳነሳትም። አዳምም ሔዋን አሱን አህላ እሱን መስላ በተሰጠችው ጊዜ «ይህች አጥንት ከአጥንቴ የተገኘች አጥንቴ ናት፤ ይህችም ሥጋ ከሥጋዬ የተገኘች ሥጋ ናት» በማለት አካሉ አምሳሉ መሆኑን አረጋገጠ፤ ስሟንም «ሔዋን» ብሎ ሰይሟታል። ሔዋንም ማለት ሕይወት የሕያዋን እናት ማለት ነው /ዘፍ.2÷23፤ ኩፋ.4÷6/።

ከጾታ ልዩነት በቀር በባልና ሚስት መካከል አንዱን የበላይ ሌላውን የበታች የሚያደርግ የተፈጥሮ ልዩነት የለም። እንዲያውም ባልና ሚስት በመካከላቸው መከፋፈል የሌለባቸው አንድ አካል ናቸው። ፍቺና መለያየት የሌለበት የጋብቻ ቋ ኪዳናቸው ያዋሕዳቸዋል።

የተፈጥሮ ምሥጢር የሚተረጎምበት የጋብቻ ቋ ኪዳናቸው ምክንያት ወንድ የወለዱትን፤ ያሳደጉትንና ያስተማሩትን እናቱንና አባቱን ትቶ ሚስቱን ይከተላል። ስለ ሚስቱ ሰውነቱን ለመከራ አሳልፎ ይሰጣል። አባት እናቱን አገሩንም አያስባቸውም /ካል.ዕዘ.4÷20-21/።

ሰው ከወለዱት ከእናቱና ከአባቱ ሚስቱን ይወዳታል /ካል.ዕዘ.4÷25/።

የፍቅርና የአንድነት ሕይወታቸውን በአንድ አሳብ በአንድ ምክርና የጋራ ፈቃድ የሚመራ ነው። ስለሆነም ጋብቻ በባልና ሚስት መካከል በአሳብ፤ በምክር፤ በሥራ የተቀናጀ በፍቅር ተዋሕዶ የጸና እኩልነት መከባበር መተሳሰብ መተዛዘንና መደጋገፍ የሰፈነበት እንዲሆን ያስፈልጋል።

ለ. ባልና ሚስት በቋ ኪዳን ቀለበት ተሣስረው በፈቃዱ እግዚአብሔር ከተዋሕዱ በኋላ ባል ለሚስቱ የሚገባትን ሁሉ መጠበቅ ማድረግ ይገባዋል። ሚስትም ለባሏ የሚገባውን መጠበቅ ማድረግ አለባት /1ቆሮ.7÷3/።

ሐ. በጋብቻ ሕይወት በመጠራጠር ሳይሆን በመተማመን በመናናቅ ሳይሆን በመከባበር ባልና ሚስት በፈሪህ እግዚአብሔር አንድ ልብ መሆን ያስፈልጋቸዋል።

የሥነ ፍጥረት ባለቤት እግዚአብሔር የሰጠው ሕግ የሠራው ሥርዓት ነውና ወንዶች በኃይልና በጉልበት ሳይሆን ሚስቶቻቸውን በፈሪህ እግዚአብሔር ሊያስተዳድሩናቸው ሊወዱናቸውና ሊያከብሩናቸው ይገባል።

የአሳብና የምክር ተካፋይነት የትዳር አቻነት መብትና ነፃነት እንዳላቸው ያለማመንታት እንዲያረጋግጡላቸው ያስፈልጋል።

ታላቁ ሐዋርያ ቅዱስ ጳውሎስ የጋብቻን ምስጢርና ክብር በክርስቶስና በቤተክርስቲያን መስሎ ያስተላለፈውን መልእክት ማስተዋል ይገባል።

ይህም ማለት ክርስቶስ ቤተክርስቲያንን እንደወደዳት ከቀኝ ጎረቤት በፈሰሰው ደሙ ንጽሕት ክብርት ያደርጋት ዘንድ ራሱን ለሕማም ለሞት አሳልፎ እንደሰጠላት የራሱም ማደሪያ ትሆን ዘንድ እንደመረጣት እንዲሁም ወንዶች /ባሎች/ ሴቶቻቸውን /ሚስቶቻቸውን/ እንደራሳቸው አድርገው ሊወዷቸው ይገባል «ራሱን መጥላት የሚቻለው የለም ለሰው ሁሉ የተሰጠው የሕይወት መመሪያ የተፈጥሮ ወንድምህን እንደራስህ መውደድ ነው። ሚስቱን የሚወድ ራሱን ወደደ» /ኤፌ.5÷25-29/።

በሴቶች በኩል እንደዚሁ የተለየ አመለካከትና የተዛባ ትርጉም ሳይሰጠው ከቅዱሳት መጻሕፍት በተገኘ ትምህርትና መመሪያ ሴቶች ለእግዚአብሔር እንደሚገዙና ለሕጉ እንደሚታዘዙ ለባሎቻቸው በፍቅር በፍርሃትና በአክብሮት እንዲታዘዟቸው ተጽፏል። ክርስቶስ ለቤተክርስቲያን ራስዋ ገዥዋ እንደሆነ ሁሉ ለሴትም /ለሚስት/ ገዥዋ ባሏ መሆኑ ተመልክቷል። ይህም ሚስት ለባልቶ ባል ለሚስቱ መከባበርንና መተዛዘንን ያሳያል እንጂ የገዥና የተገዥ ምልክት አይደለም።

ሴቶች በባሎቻቸው ዘንድ በዓለማዊ ልብስና ጌጣጌጥ ብቻ ሳይሆን ቀደም ብሎ የነበሩ በእግዚአብሔር ላይ ፍጹም እምነት የነበራቸው ደጋግ ሴቶች ለባሎቻቸው በመታዘዝ በመልካም ሥራ ያጌጡ እንደነበር ከበጎ ግብራቸው የተነሣ ገድል እና ድርሳን እንደተጻፈላቸው እንደነሣራ እንደነበሩ ባለ አኗኗር የባሎቻቸው ሕይወት እንደሆኑ ተጽፏል። /1 ጴጥ.3÷1-6/።

ስለዚህ ሴት ባሉዋ ያዘዛትን ልትፈጽም እንጂ በባሉዋ ላይ የሌላ ትእዛዝ ፈጻሚ ልትሆን የወደደችውን ልታደርግ በራስዋ ላይ ሥልጣን የላትም፤ በርሱዋ ላይ የማዘዝ ሥልጣን ያለው ባሉዋ ብቻ ነው። እንደዚሁም ወንድ በሚስቱ ላይ የሌላ ፀብን ፈቃድ ሊፈጽም በራሱ የማዘዝ ሥልጣን የለውም። በእሱ ላይ ሥልጣን ያላት የምታዝዝበት ሚስቱ ናት /1 ቆሮ.7÷4/።

መ. ቤተ ክርስቲያን ለክርስቶስ እንደምትታዘዝ ሚስትም አሳዳሪዋ ስለሆነ ለባሉዋ መታዘዝ ይገባታል። እንዲሁም ክርስቶስ ቤተክርስቲያንን እንደወደዳት ራሱንም ለሞት አሳልፎ እንደሰጠላት ሥጋውን ደሙን

እንደ መገባት፥ እንደዚሁም ወንድ አካሉ ናትና ሚስቱን መውደድ፥ መርዳት፥ ይገባዋል /ኤፌ.5÷22-23/።

ሠ. ለሴት በሥጋዊ ጌጥ ከማጌጥ ይልቅ ለባሉዋ በመታዘዝ ባሉዋን በመፍራት በመውደድ ጌታዬ እያሉች በመጥራት ስትፈራና ስታፍር መልካም ሥራ በመሥራት ንጹሕ ልቡናዋን ገልጣ እያሳየች በትሕትና በመንፈሳዊ ኃይል በመገዛት ማጌጥ አለባት። ወንድም የምድር ሀብትና ክብር ብቻ ሳይሆን የሰማይ ሕይወትና ክብር ተሳታፊው ስለሆነች ሚስቱን ሳይንቅ እንደ ዓይን ብሌን መጠበቅ አለበት። ባልና ሚስት አንድ ልብ አንድ አፍ ሆነው በመተማመን መኖር ይገባቸዋል እንጂ በአሳብ መለያየት መተማማት የለባቸውም /1 ጳጥ.3÷1-9/።

ረ. ለጾምና ለጸሎት ከተወሰነ ቦታ ጊዜ በስተቀር ባልና ሚስት መለያየት የለባቸውም። ሰይጣን ድል እንዳይነሣቸው ተጠባብቀው መኖር ይገባቸዋል። /1 ቆሮ.7÷5/።

ሰ. ሴት ባረዝች ጊዜ ጽንሰዋ ከገፋ፥ ሆድዋ ከሰፋ በኋላ ወንዱ ከእሱዋ ጋር መገናኘት የለበትም «ወለእመ ኮነ ብእሲ ዘይዴመር ምስለ ብእሲቱ እምድሃረ ተከሥተ ጽንሳ ወዘንቱ ኢርቱዕ ወኢብውህ ሎቱ ለዝንቱስ ኢይትፈቀድ ነጊር በእንቲአሁ» /ፍት.ነገ.24/።

ሸ. ባልና ሚስት በጽንሰ፥ በሕርስ፥ በትክት ጊዜ በበዓላት፥ በአጽዋማት ቀን ርካቤ ሥጋ ማድረግ አይገባቸውም።

9ኛ. ፍቺ እንዳልተፈቀደ

ሰው ሚስቱን ሊፈታ ይገባልን? አይገባውም። ጋብቻ በተፈለገ ጊዜ የሚፈጸም ባልተፈለገ ጊዜ የሚፈርስ ጊዜያዊ ተባብሮ የመኖር ዘዴ ሳይሆን የሃይማኖትና የሥነ ምግባር አንድነት ልባዊ ፈቃድና ስምምነት የዕድሜ ተቀራራቢነት የአካልና የእምሮ ጤንነት ያላቸው የወንድና ሴት ዘላቂነት ያለው ጽኑዕ አንድነት ነው። ይህ ስለሆነም በማናቸውም ምክንያት ሁሉ መፋታት አይገባም።

ለአጻም ብዙ ሴቶች አለመፈጠራቸው ለአንድ ወንድ አንዲት ሴት እንጂ ብዙ ሚስቶች ያልተፈቀደለት መሆኑን፥ ለሔዋንም ብዙ ወንዶች አለመፈጠራቸው ለአንዲት ሴት አንድ ባል እንጂ ብዙ ባሎች ያልተፈቀዱ መሆኑን ያመለክታል።

በጋብቻ አንድነት ውስጥ ፍቺ ወይም መለያየት መኖር እንደሌለበት በቅዱሳን መጻሕፍትና በቀኖና ቤተክርስቲያን ተደንግጓል።

በብሉይ ኪዳን ነቢዩ ሚልክያስ ባልና ሚስት መፋታት እንደሌለባቸው ሲያስተምር «እግዚአብሔር የሚፈልገው ምንድን ነው? ዘር አይደለምን? ስለዚህ መንፈሳችሁን ጠብቁ ማንም የልጅነት ሚስቱን አያታልል፤ መፋታትን እጠላለሁ ይላል እግዚአብሔር የእሥራኤል አምላክ» ብሏል /ሚል.2÷15-16/።

ጠቢቡ ሰሎሞንም «የሕፃንነት ባልዋን የምትተው የአምላኳን ቃል ኪዳን የምትረሳ ቤትዋ ወደ ሞት ያዘነበለ ነው» ብሏል። /ምሳ.2÷17/።

በሐዲስ ኪዳንም ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ «ሰው በማናቸውም ምክንያት ሁሉ ሚስቱን ሊፈታ ተፈቅዶለታል?» ተብሎ ከፈሪሳውያን ለተጠየቀው ሲመልስ «እግዚአብሔር በመጀመሪያው ወንድና ሴት አድርጎ ፈጠራቸው... አንድ ሥጋ ናቸው እንጂ ሁለት አይደሉም። እንግዲህ እግዚአብሔር አንድ ያደረገውን ሰው አይለይ» በማለት ጋብቻን ጥንቱን በእግዚአብሔር ፈቃድ ሲመሠረት ጊዜያዊ ሳይሆን እስከ ሕይወት ፍጻሜ ዘላቂና ጽኑ ሕይወት ያለው እንደሆነ አስተምሯል /ማቴ.19÷5-6፤ ማር.10÷2-9/።

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስም ይህን መሠረት በማድረግ «ሴት ከባልዋ አትፋታ ልትፋታ ብትወድ ግን ያለ ባል ትኑር አለዚያም ከባልዋ ጋር ትታረቅ ባልም ሚስቱን ሊፈታ አይገባውም» /1ቆሮ.7÷10-11/።

እንዲሁም «ሴት ከባሉዋ አትለይ ወንድም ከሚስቱ አይለይ ሁላችሁም በጌታችን ትእዛዝ አንድ ሆናችሁ ኑሩ» /1ቆሮ.11÷1/።

በተጨማሪም «አንተ ሰው ሚስት አግብተህ ከሆነ መፋታትን አትሻ» /1ቆሮ.7÷27/ ሲል የጋብቻን ጽኑነት አረጋግጧል።

በቤተክርስቲያን የሕግና የቀኖና መጽሐፍም «ለፍቺ ያበቃ ተብሎ ከተናገረው ምክንያት በቀር ባል ሚስቱን፥ ሚስትም ባልዋን መፍታት እንደማይገባ ተወስኗል /ፍት.ነገ.24 ክፍል 9 ቁጥር 11-17/።

በቤተክርስቲያን ጋብቻ እንዲህ ሊፈርስ የማይገባው መሆኑ እየታወቀ ማንኛውም ሰው ሚስቱን ሊፈታ ቢወድ ከካህናቱ አንዱ ነውሯን የሚናገር ደብዳቤ መጻፍ የለበትም፤ ከጻፈ ግን መልሶ እስከሚያስታር ቋው ድረስ ከምእመናን ይለያል። «ወለእመ ፈቀደ አሐዱ ከመ ይድገር ብእሲቶ ወጻፈ አሐዱ እምካህናት መጽሐፈ ኅዳጋቢሃ ይሰደድ እስከ ይመይጣ ለተዋሰበ ወያስተሳልም» /ፍት.ነገ.አን.9 ቁ.5 ረስጠጅ 71/።

10. ፍቺና ሁለተኛ ጋብቻ

ሀ. ሁለተኛ ጋብቻ የሚፈቀደው ሚስት ወይም ባል በሞት ሲለዩ ብቻ ነው። ከዚህ በቀር ሁለተኛ ጋብቻ አይፈቀድም። ባልና ሚስት በሞት ካልሆነ በስተቀር ፈጽሞ መለያየት ከደረሰባቸው ግን ወደ ጋክ የቀረውን ጽሕፍት ጠብቆ መኖር የማይቻለው ከሆነ ሁለተኛ ማግባት ይችላል። ሁለተኛዋም ከሞተች እስከ ሦስት ጊዜ ድረስ ማግባት ይችላል።

«ሴት ባሉዋ በሕይወት ሳለ በሕግ የጻናች ናት ባሉዋ የሞተ እንደሆነ ግን ለባሉዋ ከገባችለት ቃል ኪዳን ነጻ ናት። ባሉዋ በሕይወት ሳለ ከሌላ ወንድ ብትደርስ ዝሙት ይሆንባታል። ባሉዋ የሞተ እንደሆነ ግን ሌላ ብታገባ ዝሙት አይሆንባትም ሰሰነች አትባልም» /ሮሜ.6÷2-3/።

ሚስቱ የሞተችበት ሰው የሚያገባው የሚስቱ ሙት ዓመት ካለፈ በኋላ ነው ሴት ባልዋ ከሞተ ከ10 ወር በኋላ ታገባለች።

«ወአመሰኪ የፊ መንጢጥ ዘኢንባቢ ይትገሐሥ እምአውስቦ ዳግማዊ እፎ እንከ ፈድፋድ ይደሉ ለእንስሳ ነባቢ ፍሬ ነገር የማይናገር የፊ መንጢጥ /ርግብ/ ከሁለተኛ ግቢ የሚከለክል ከሆነ ፍሬ ነገር የሚናገር ሰውማ ከሁለተኛው ግቢ መከለክል እንደምን አይገባውም» /ፍት.ነገ.አን.24 በስ.45/

«ወበአንተ ዝንቱ ፍና ይደሉ ዐቂብ ዛቲ ሕግ እስመ ይእቲ ታወርዶሙ ለክቡራን እምክብሮሙ ዘውእቶሙ ካህናት ወይእቢ ሎሙ ትከውን ምንንተ» /ፍት.ነገ.አን.፡፡

ወኢያውስብ ዘእንከ ይጎልፍ አሐዱ ዓመት እሞተ ብእሲቱ /ፍት.ነገ.አን.7/።

«ወእመኒ ብእሲት አውሰበት ብእሴ እምቅድመ ይትፈጸም አሠርቱ እውራኅ እምከመ ሞተ ምታ ኢትረስ ንዋዩ ምታ» /ፍት.ነገ.አን.24/።

ለ. ከላይ ከተጠቀሰው በሞት ምክንያት ከሚደረገው መለያየት ሌላ ወንድ ሚስቱን መፍታት የሚገባው ስታመነዝርበት ብቻ ነው። ወይም ሴት ባልዋን መፍታት የሚገባት ሲያመነዝርባት ብቻ ነው።

ማንኛውም ወገን ማለት ወንድም ሆነ ሴት በዝሙት ምክንያት ከፈታ በኋላ በዝሙት ምክንያት የተፈታችውን ወገን ማግባት አልተፈቀደለትም። ማግባት የሚችለው ንጽሕናውን ጠብቆ በሥጋው በደሙ ተወስኖ የኖረውን ወገን ብቻ ነው /ማቶ.5÷31-33፣ 19÷7-9/።

ሐ. በተፈጥሮ ወይም ከጊዜ በኋላ የሚከሰቱ ለፍቺ የሚያበቁ ችግሮችም ሲያጋጥሙ በሕገ ቤተክርስቲያን መሠረት ፍቺ ይፈቀዳል። እነዚህም ነገሮች /በፍት.ነገ. አን.24 ቁጥር 940-958/ ተዘርዝረዋል።

ለሁለተኛ ጋብቻ መጽሐፈ ተክሊል አይጸለይም ሥርዓተ ተክሊል አይደረግም፤ የሚጸለየው ፍትሐት ዘወልድና ጸሎተ ንስሐ ብቻ ነው።

«ወኢይጸልዩ ላእለ አውስቦ ዳግማዊ... ዘውእቱ ጸሎተ ተክሊል ወአኮ ጸሎተ ፍትሐት» ይላል /ፍት.መን.አን.9 ከፍል 4 ሥር 8 በስ 12/።

ወአውስቦስ ዳግማት ተሐፅፅ እምቀዳሚት ወለዛቲስ ተሠርዐ ከመ ኢትኩን ላቲ በረከተ ተክሊል አላ ይግበሩ ጸሎተ አስትሥርዮ /ፍት.ነገ.24፡፡ፅንቆራ 18/።

«ወተጋብአስ ማዕከለ አውስቦ ዳግማዊ አው ዘይበዝኅ ኢይደሉ እስመ ወእቱ ዝሙት ክሡት ዘተነግረ» /ፍት.ነገ.አን.24/።

11ኛ. ሦስተኛ ጋብቻ

ሀ. ሦስተኛ ጋብቻ ፈጽሞ የተናቀ ነው። ነገር ግን ከላይ እንደተገለጸው ሚስቱ ከሞተችበት አንድ ሰው ለሦስተኛ ጊዜ ማግባት ቢፈልግ በሕገ ቤተክርስቲያን መሠረት የንስሐ ጸሎት ተደርጎለት በቤተክርስቲያን ያገባል። ከ3 ጊዜ በላይ ማግባት ግን ለክርስቲያን አልተፈቀደም።

«ወአውስቦሰ ማልስ ምኑን ውእቱ ወአልቦ በኅቤነ እምድኅረዝ አውስቦ ሕጋዊ» ይላል /ፍት.ነገ.አን.24/።

እንዲሁም «ወለእመቦ ዘአውስቦ ዘኢኮነ እምሕግነ ይትከላዕ ዓመተ ወዘዐውሰበ ራብዐ ኢይቅረብ» ይላል /ፍት.ነገ.24/ አይቅረብ ማለት ነው።

ለ. የማዓለባን ማለት አግብተው የፈቱና በንስሐ የተመለሱ ምእመናን ጋብቻቸውን በሥርዓተ ጸሎትና በቅዱስ ቁርባን ለመፈጸም ወደ ቤተክርስቲያን በሚመጡበት ጊዜ ቄሱ ከሁሉ አስቀድሞ ለመጋባት የተፈቃዱበትን የሁለቱን ሰዎች ጋብቻ የሚከለክል ምክንያት አለመኖሩንና በእነሱም በኩል እስከ መጨረሻው መለያየትን የማያስከትል ስምምነት በመካከላቸው መኖሩን ይመረምራል።

ከመጋባት የሚከለክላቸው ምክንያት አለመኖሩን፣ ስምምነታቸውም ፍጹም መሆኑን በሚገባ ከተረዳ ጸሎት ያደርስላቸዋል። ከጸሎቱም በኋላ ሥጋውን ደሙን ያቀብላቸዋል።

ሐ. በጋብቻ ላይ ጋብቻ በሚሰጡ ላይ ሚሰጡ ማስቀመጥ ክልክል ነው።

«ወኢያንብር ብእሲ ክልዒተ አነስተ በምክንያተ ተድላ» ይላል /ፍት.ነገ.አን.24/።

መ. ካህን ሁለተኛ ቢያገባ ከክህነቱ ይሻራል። ሦስተኛ ቢያገባ ግን አልተፈቀደለትም፤ ርኩስ ነው።

«ወለእመ ኮኑ ዕደው ካህናት ይደቁ አማዕርጊሆሙ ወእምድኅሬሁሰ ለእመ ደገሙ ይከውኑ ርኩስ» /ፍት.ነገ.አን.24 ምዕ.5 ክፍል 3 ቁጥር 5-6፣ ኒቅ.19/።

ሠ. ከወንድ ዝሙት ቅጣት ይልቅ የሴት ዝሙት ቅጣት ይበልጣል።

«ወይደሉ ከመ ይጽናዕ ኩነኔ ዝሙታ ለብእሲት ፈድፋድ እምብእሲ » /ፍት.ነገ.አን.24 ሥር 24 ቁጥር 35/።

12ኛ. የሥርዓተ ተክሊል አፈጻጸም

የሥርዓተ ተክሊል አፈጻጸም፣ የቀለበት ማሠራት ሆነ የጋብቻው ሥርዓት ሚያዝያ 1 ቀን 1956 ዓ.ም. በሊቃውንት ጉባኤ በታተመው መጽሐፈ ተክሊል የተገለጸ ስለሆነ በዚሁ መጽሐፍ መሠረት ሥርዓቱ ይፈጸማል።

13ኛ. የሥርዓተ ተክሊል ትርጉም

ሀ. አንድ ወንድ ማግባት የሚገባው አንዲት ሴት ነው፤ ወይም አንዲት ሴት ማግባት የሚገባት አንድ ወንድ ነው ብዙ ሴት ማግባት የሚገባ ቢሆን ሥላሴ ለአዳም ብዙ ሴት መፍጠር በቻሉ ነበር ብዙ ወንድ ማግባት የሚገባም ቢሆን ኑሮ ለሔዋን ሥላሴ ብዙ ወንድ በፈጠሩት ነበር፤ ነገር ግን አንድ ወንድ በአንዲት ሴት፣ አንዲት ሴትም በአንድ ወንድ መኖር በደስታም በመከራም አብረው መኖር እንዲገባቸው ለሔዋን አዳምን ብቻ ለአዳምም ሔዋንን ብቻ ፈጠሩ /ዘፍ.2፥20-25፣ ማቴ.19፥3-6/።

ለ. ወንድ ወደ ሴት ሔዶ እንዲያጭ የተደረገበት ምክንያት ቋ የመርዓዊ ትስብእት የመርዓት ምሳሌ በመሆኑ ነው። ይኸውም ቋ ሽቶ ሥጋን ተዋሐደ እንጂ ሥጋ ፈልጎ ያልተዋሐደ ስለሆነ በዚህ ምሳሌ ነው።

አዳም ሔዋንን በተጣላት ጊዜ ቅዱስ ገብርኤል መጥቶ ሲያስታርቅታቸው ሄደህ ታረቅ ቢለው እሱዋ ትምጣ እንጂ እኔ አልሔድም ባለው ጊዜ «አኮ መፍትሔው ትሑር ብእሲት ነበ ብእሲቱ» ማለቱ ወንድ ወደ ሴት እንዲሔድ እንጂ ሴት እንድትመጣ ስለማያመለክት ነው።

ሐ. ሰባት ዓመት ላልሞላው ልጅ ሚስት አይታዩለትም፤ ምክንያቱም አዳም ከሰባት ቀን በፊት ሔዋንን ስላላገኘ ነው /ኩፋሌ 4÷28፤ ፍት.ነገ.አን.24/።

መ. የሙሽራውና የሙሽራፆቱ ተዋሐዶ የክርስቶስና የቤተክርስቲያን ተዋሐዶ ምሳሌ ነው። «ዐቢይ ውእቱ ዝ ነገር አንሰ ዕብሎ ላዕለ ክርስቶስ ወላእለ ቤተክርስቲያኑ /ኤፌ.5÷32/።

ሠ. ሙሽሮች በቋ ኪዳናቸው ጊዜ ቀለበት የሚያደርጉት የቋ ኪዳንና የሃይማኖት ምልክት በመሆኑ ነው።

ረ. ቋ ኪዳን የሚገቡበት መስቀል የመከራቸው ምልክት ነው።

ሰ. ዘመድና ዘመድ እንዳይጋቡ፣ ባዕድና ባዕድ እንዳይጋቡ የተወሰነበት ምክንያት ባዕድ መለኮት ባዕድ ሥጋን ስለተዋሐደ የዚያ ምሳሌ በመሆኑ ነው።

ሸ. አብረው ያደጉ ሰዎች የማደግና የጉድፈቻ ልጆች አሳዳጊዎቻቸው ጭምር እርስ በርሳቸው አይጋቡም፤ ምክንያቱም አንድ ጡት ጡብተው ስለሚያድጉ፣ አሳዳጊዎችም እንደ ልጅ ይሆኑናል ብለው ስለሚያሳድጓቸው ነው።

«አውስቦ አዘማድ ዘበንብረት ወለእመኒ ወጽኡ እምታሕተ ምልክናሆሙ ውእቶሙ ወለእመ ተፈልጡ ዘሐፀንዎሙ ወእሙንቱ ዘሀለው በተሳትፎ ጠቢወ ጥብ ወውሉዶሙ ወወላድያኒሆሙ ወለእመኒ እሉ ወአበዊሆሙ ወአበወ አበዊሆሙ ወአጎወ አበውሆሙ፤ ወአጎወ አበውሆሙ፤ ወእኅተ እማቲሆሙ ወብእሲተ አብ...» /ፍት.ነገ.አን.24 ቁ.54/።

ቀ. ያመኑ ሰዎች ያላመኑትን እንዳያገቡ የተደረገበት ምክንያት በአራቱ ሥርዓት «ኢተሀብ ወለተከ ለአሕዛብ ወኢትንሣዕ ወለቶሙ ለአሕዛብ» በተባለው መሠረት የእግዚአብሔር ወገኖች የሆኑት እሥራኤል ከአሕዛብ ስለማይጋቡ በዚህ ሥርዓት ምሳሌ ነው /ዘዳ.6÷3/።

በ. ባለጸጋ ድሀ አላገባም ማለት አይገባውም የተባለው ባዕል መለኮት ነዳይ ሥጋን ስለተዋሐደ ነው።

«አንሰ ዕብሎ ላዕለ ክርስቶስ ወላእለ ቤተክርስቲያኑ» /ኤፌ.5÷32/

እፎ ቤተነዳይ ኅደረ ከመ ምስኪን እምሰማያት ወረደ ላእሌሃ ፈቲዎ ስነ ዚአሃ ወተወልደ እምኔሃ /ሰዓታት/፡፡

ተ. በሥርዓተ ተክሊል ላይ ሙሽሮች የሚለብሱት ልብስ ሰማይ በከዋክብት ምድር በጽጌያት እንደሚያጌጡ ጌጣቸው፥ የደስታ፥ የድኅነት፥ የንጽሕና የሰላምና የጤንነት የልጅነት /ከእግዚአብሔር መወለድ/ ምልክት ነው፡፡

ቸ. ሙሽሮች ዘይት የሚቀቡት ሰማያዊ ክብር እንዲያገኙ፥ የጽድቅና የፍርድ መሣሪያ እንዲሆናቸው፥ ንጽሕናቸውን እንዲጠብቁ፥ የማይጠ ወልግ መልክና የሥጋ ብርሃን እንዲሰጣቸው፥ የጌጥና የደስታ፥ የእውነተኛ ሀብት መንፈስ እንዲያድላቸው፥ የድኅነት ኃይልና የጠላት ዳያብሎስን ሥራ ሁሉ ድል የሚነሣ እንዲሆናቸው፥ ነፍሳቸውና ሥጋቸውን ልቡናቸውንም እንዲያድንላቸው የብልጽግናና የመልካም ሥራ ፍሬን እንዲሰጣቸው ነው፡፡

ሻ. ሙሽሮች የሚያደርጉት አክሊል የክብራቸው ምልክትና ምሳሌ ነው፡፡

ነ. ሴት ከወንዱ ሥልጣንና ትእዛዝ በታች የምትኖረው ተፈጥሮዊ ከወንድ ጎን ስለሆነ ነው /ዘፍ.2፥21-24/፡፡

ኘ. ሴት ጽንሰዋ ከገፋ ሆድዋ ከሰፋ በታላባባ እንዳይገናኛት የተከለከለበት ምክንያት የተጸነሰው ወንድ ከሆነ ግብረ ሰዶም መሥራት ሴት ከሆነች ከልጇ መገናኘት ስለሚሆንበት ነው፡፡

አ. በአራስነት በወር አበባ ግንኙነት ክልክል ነው ምክንያቱም 1ኛ/አባለ ዘርን ደዌ የሚያገኘው ስለሆነ 2ኛ/የሚጸነሱትን ሕፃናት ደዌ ሥጋ የሚያገኛቸው ስለሆነና ለምዕ ስለሚወጣቸው ነው፡፡

«ወተከልዎሰ እምነ ናካቤ በመዋዕለ ትክቶሃ ወኅርሰ ዝኒ በእንተ ዘይረከቦ ለአባለ ዘርዕ እሙስና ወዘይዳለቆሙ ለውሉድ እለ ተጸንሱ በከርሥ እምነ እነታክቲ ግብር ሕማመ ዝልጋሴ ወለምዕ» /ፍት.ነገ.አፃ.24ም.5ክፍል 3 ቁ.47-49/፡፡

ከ. በጾም ናካቤ የተከለከለበት ምክንያት ለጾም የሚገባው ፈቋ ነፍስ ለመፈጸም እንዲቻል ነው፥ ሁለተኛም ሰውነትን በንጽሕና ለመጠበቅ ነው፡፡ ሦስተኛም የሚወለደውን ልጅ ከመቅሰፍት ለመጠበቅና ለማዳን ነው፡፡

«ወለተከልዎሰ በመዋዕለ አጽዋም ዝኒ ከመ ይትፈጸም ከዊነ ፈቋ ዘበእንተ ጾም... በእንተ ክብረ ነፍስ ነባቢ ወለዐ ቂባ ሥጋሁ ወለዐቂባ ወልዱ» /ፍት.ነገ.አፃ.24 ም.5 ክፍል 3 ቁ.50-52/፡፡

ኸ. ሰውን እንስሳ ነባቢ ያለበት ምክንያት ሰው በተፈጥሮው ነባቢት ነፍስን በመዋሐዱ መላእክትን ሲመስል ደካማ ሥጋን በመልበሱ እንስሳትን ስለሚመስል ነው፡፡ ማለት በነፍሱ የመላእክትን ሥራ ሲሠራ በሥጋው የእንስሳትን ሥራ ስለሚሠራ ነው፡፡ ጌታችንም የአዳምን ሥጋ በመልበሱ መጽሐፍ እንስሳ ይለዋል፡፡

«ወኮነ እንስሳ ነባቤ» /አፈ ወረቅ ድርሳን 1 ገጽ 22/

- ወ. ሙሴ እንደ ልቡናችሁ ክፋት መጠን ሚስቶቻችሁን ትፈቱ ዘንድ ጻፈላችሁ ያላቸው ሙሴ አንድ ወንድ ከአንዲት ሴት አንዲት ሴት ከአንድ ወንድ ተላልፎ የተገኘ እንደሆነ በደንጊያ ተወግሮ በእሳት ተቃለው ይሙት ብሎ ሥርዓት ሠራ፡፡ ወንዱ የሞተችበት እንደሆነ ሴቷም የሞተባት እንደሆነ በፈቲው ጸር እየተናደዱ የሚሞቱ ቢሆን ወደ እግዚአብሔር አመለከተ፡፡ ሚስቱ የሞተችበት ባልዋም የሞተባት ያግቡ አለው ወንድ የጠላት እንደሆነ በጉልበቱ እያሸነፈ የሚገድላት ሴቷቱም የጠላቸው እንደሆነ በጉልበት ባየሆንላት በጥበብ በሥራይ የምትገድለው ሆነ፡፡ በዚህ ምክንያት ዳግመኛ ወደ እግዚአብሔር አመለከተ፡፡ የምትፈታበትን ነውር የሚናገር ደብዳቤ ጽፎ ይፍታት ብሎ ስለነገረውና በዚህ ምክንያት ሙሴ እንዲፈታ ስለፈቀደ ነው፡፡
- ዐ. የፈ መንጢጥ /ርግብ/ ለሕጋዊ ጋብቻ ምሳሌ የሆነችበት ምክንያት ባሉዋ ስለሞተባት በጥፍናዋ መላስዋን ሰንጥቃ ሌላውን ወንድ ትከለክላለች ማለት የተሰነጠቀ ምላስዋን እያሳየች ስለምትመልስ ነው /ድርሳነ ሚካኤል ገጽ 79/
- ዘ. 60 ዓመት የሞላትን ሴት ማግባት ተከልክሏል፤ ምክንያቱም ልጅ መውለድ ስለማትችል ሙቀት ልምላሚ ስለተለያት በማርጀቱዋ ምክንያት ባሉዋን መርዳትም ስለማትችል ነው /ፍትነገ.አን.24 ቁ.105/፡፡
- የ. ለምእመናን ሦስተኛ ጋብቻ ሲፈቀድ ለካህናተ የተከለከለበት ምክንያት የካህን ሁለተኛ ጋብቻ የምእመናን ሦስተኛ ጋብቻ፡፡ የካህን ሦስተኛ ጋብቻ እንደ ምእመናን አራተኛ ጋብቻ የሚቆጠር ስለሆነ ነው፡፡
- ደ. ከወንድ ዝሙት ቅጣት የሴት ዝሙት ቅጣት የሚበልጥበት ምክንያት 1ኛ/ ወንድ ከዝሙት ባይከለከል ሴት ከባሉዋ ትለያለችና መለየት አይገባትም ለማለት ሲሆን ሴት ከዝሙት ካልተከለከለች ባልዋን ቅንዓት ይይዘውና ሚስቱን ከእርሱዋ ጋር ያመነዘረውን ሰው፡፡ አባቱዋን፡፡ ወንድሟን፡፡ እናትዋን እስከ መግደል ይደርስና ብዙ ነጭ ያጠፋል፡፡ ሚስቱና ዘመዶቹዋ ግን ይህን ያህል ዓመፅ አይፈጽሙም፡፡ ግፋ ቢል ሚስቱ ልፋታ ነው የምትለው፤ ዘመዶቹዋም ቢሆኑ ልጃችንን ከብታችንን ስጠን ይላሉ እንጂ እንግደል አይሉም 2ኛ/ ሴት ካመነዘረች ዘር ይደባለቃል፡፡ 3ኛ/ ድንግል ሴት ብታመነዝር በዝሙት፡፡ ማኅተመ ድንግልናዋን አጠፋች ትባላለች ወንድ ግን ማኅተመ ድንግልናውን አጠፋ አይባልምና በዚህ ምክንያት ነው ከወንድ ዝሙት ቅጣት የሴት ዝሙት ቅጣት የበለጠው፡፡ ወዘንቱስ ዘተገብረ እስመ ዝሙትስ ለብእሲ ዝኒ በእንተ ከመ አመፍትው ትትፈለጥ ብእሲት እሞኔሁ እስመ ብዝኅ ሐሠኝሁ ለሕግ ከመ የአትት ዕፀበ ዘይመጽእ ላዕለ ስብእ በበይናቲሆሙ ወለብእሲስ ፈድፋደ ይእዝ ቅንዓት እስከ ይቀትል ብእሲ ለእመ ዘመውት ላዕሌሁ ወዓዲ ይቀትል ብዕሴ ዘዘመወ ምስሌሃ መዓዲ ይገብር ዘንተ በእቡሃ

ወበእኀሃ አው በእማ ወብእሲትስ ወአዝማዲሃ አኮ ከማሁ ወዓዲ እስመ
ዘርእ ይቀውም በእንተ ዘወቅቦተ ብእሲት ወለእመ ዘመወት ይትቲ
ይመስን ርስት ወትውልደ አበው ወዓዲ እስመድንግል በዝሙት
ታማስን አረአያ ድንግልሃ ወበእሲስ አኮ ከማሁ /ፍት.ነገ.አፃ.24
ሥርዋዕ 24 ቁጥር 36-46/::